

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XLI. ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

BUDAPEST, 1928

2. SZÁM

FOLYÓIRATA

MÁRCIUS

Szerkesztőség, hová a lap szel-
lemi részét illető minden köz-
lemény küldendő, Budapest,
I. Avar-utca 15. III. 7.
Kéziratokat nem adunk vissza.

SZERKESZTI:
MOLNÁR OSZKÁR

Tagsági vagy előfizetési díj tanéven-
kint 8 pengő. Az egyesülettel és
lappal kapcsolatos minden befizetés,
reklamáció *Pócsa József* egyesületi
pénztáros címére (Bpest, V. Hold-utca
16. IV. 54.) küldendő. — Hirdetések
megegyezés szerint.

Egyesületünk ápr. 15.-én tartja XVIII. közgyűlését! A meghívót e
számunk tartalmazza.

Magyarország oktatóihoz. *)

... A törvények és rendeletek a tanulmányi és fegyelmi
rendnek, az iskola belső életének, csak külső papiroskeretei,
amelyeket élő és hatékony szellemmel megtölteni, a nemzeti kul-
túra eleven erejévé átalakítani az Önök nemes hivatása. Hazánk
mai történeti helyzetéhez mérten néhány *irányelvet* óhajtok szívükre
kötni, hogy ezek vezessék Önöket a nemzet életében annyira je-
lentős missziójukban és tudatos munkájukban.

A művelődés első irányelve a tisztult *nacionalizmus*, melynek
erejét a világháborút követő nemzetközi irányú áramlatok és for-
radalmak nemhogy gyöngítették, de még erősítették. A nemzetközi
gondolat nincsen ellentétben az általános emberinek eszméjével, az
egyetemes emberiség haladásával. Amikor ugyanis az egyes nemzeti
közösségek kibontakoztatják a bennük szunnyadó energiákat, ugyan-
akkor az egyetemes emberiség haladásán is munkálkodnak. A
történelem eddigi tanúsága szerint minden kultúra velejében nem-
zeti kultúra, egy-egy sajátos nemzeti szellem alkotása, amelynek
egyes általános értékű, nemzetfeletti elemei azonban az egyetemes
emberiség közkincsévé válnak. Valamennyi nemzet áthasonítja a
a maga lelkének és életformájának természete szerint a többi

*) Gróf *Klebelsberg* Kuno közoktatásügyi miniszter az évforduló alkal-
mából hatalmas koncepciójú szöveget intézett az ország összes oktatóihoz.
Szövegében rámutat az új történeti helyzetre s ebben a céltudatos nemzeti
munka megszervezésének szükségességére. E munka alapvető feltételei: a
gazdasági élet és a műveltség. Kimutatja, hogy e kettő közül az utóbbi a
fontosabb. Ezután nagy vonásokban megvilágítja azt a nagyszabású építő
munkát, amit államunk kormánya országunk közoktatásának reorganizálása
terén kifejtett. Kiemeli, hogy a külső kereteknél jelentősebb az oktató sze-
mélyisége és munkája. Klasszikusan szépek a szövegnek azon részei, melyek
azokról az irányelvekről szólnak, melyek az oktatók munkáját irányítani hivat-
vák. A szöveg e részeit adjuk az itt következőkben.

nemzet kulturjavit. Ez a szellemi asszimiláció nálunk is mindig új művelődési áramlatok forrása volt. Szent István a nyugati keresztény műveltség befogadásával megalapozta a magyarság jövőjét. S azóta minden nagy európai kultúrmozgalom megtalálta nálunk a maga képviselőjét. A renaissance, a reformáció, a francia demokratikus eszmeáramlat itt termékeny talajra talált. Mi voltunk első sorban a nyugati műveltségnek Keletre és Délre a közvetítői.

Ma, az emberiség még fokozottabb külső, főképp technikai egységesülése korszakában, az idegen kultúrákat még nagyobb gondal, öntudatosabban kell figyelemmel kísérnünk s a magunk nemzeti jellemének és szükségleteinek megfelelően áthasonítanunk. Vigyáznunk kell azonban arra, hogy a nemzeti génusz termelte sajátos magyar kultúrjavak hagyománytökéje és az áthasonított művelődési elemek szervesen, mintegy felsőbb egységben forrjanak össze, melyben a magyar lélek sajátos vonásai el ne halványuljanak. S amint a magyar nemzeti vonásoknak érvényesülniök kell a közműveltség tartalmában, hasonlóképp ezt a tartalmat átszármatató intézményeinkben, a közoktatás egész rendszerében is: iskoláink valamennyi fokán és ágazatában. Nemzeti egyéniségünket, a közös történeti sors tudatát, a magyarság sajátos hagyományait és történeti hivatását minden téren az ifjúság lelkébe bele kell csepegtetnünk, természetesen minden naiv sovinizmus, a nemzeti gőg minden nagyralátó illúziója nélkül. Mai tragikus helyzetünkben a *nemzeti önismeretre* való nevelés Széchenyi szellemében elsőrendű kötelességünk. A magyar ifjúság a nemzeti élet tudatos tagjaként nőjjön fel. Úgy érezze magát, mint a nemzet ezeréves művelődési javainak örököse, kinek erkölcsi kötelessége ez a szent örökséget a következő nemzedéknek nemcsak sértetlenül átadni, hanem egyben minden erejéből továbbfejleszteni és meggazdagítani. Cakis a történeti felelősség tudatának és érzésének az ifjúság lelkében való korai felébresztése és ápolása biztosítja azt, hogy az egyik magyar nemzedék a másikkal szoros történeti függésben és folytonosságban, mintegy láncszerűen kapcsolódjék össze. Viszont ez a neveléstől tudatosan megőrzött kapcsolat teszi lehetővé, hogy a nemzet életét évszázadokra szóló történeti feladatok és aspirációk tervszerű gondolata hassa át s a nemzet elé állandó, az egyes generációk váltakozásától független nagy célok is, az idők tovarobogó árja ellenére, kitűzhető legyenek. A felforgató társadalmi törekvéseknek is legbiztosabb szellemi gátja a nemzet fiainak minél jobban elmélyített és átélt történeti tudatossága. A fejlett és lehetőleg egységes nemzeti műveltség a legjobb védelem a nemzet szervezetének ellazulása, a magyar közlélek szertezüllése, a nemzetközi szellemi áramlatok centrifugális erői ellenében.

Európa új politikai rendjében a *magyar nacionalizmus* szellemi tartalma természetszerűen átalakult. Az 1918-i történeti caesuráig a nemzeti gondolatnak és érzésnek főképp *negatív* jegye volt a magyar lélek előterében: az Ausztriától való szabadulás, a függetlenség vágya. Századokon keresztül a magyar nemzeti érzés

elsősorban az osztrák beolvasztó törekvések ellen való visszahatás, melynek kitörése a nemzeti felkelések és függetlenségi harcok egy-egy véres tragédiája. A legnagyobb magyar elmék ebben a sikertelen és meddő küzdelemben sugározták szét erejüket. Ma a nemzeti gondolatnak *pozitív* alakot kell öltetnie: a nemzet valamennyi fia építőmunkában fejtse ki a benne rejlő erőket, iparkodjék a hivatásához mért alapos műveltségre szert tenni, hogy az országban szunnyadó természeti kincsek és társadalmi energiák a leggazdaságosabban kiaknázzhatók legyenek. A műveltségnek — mint már száz évvel ezelőtt Széchenyi a nemzet lelkére kötötte — nyomában jár a jómódúság, ezzel pedig együttjár a belső függetlenség s a külpolitikai tekintély és üttörő. Az új magyar nacionalizmus szegletköve a magyar munka termékenysége legyen. A munka az igazi élő hazafiság. A régi szónokló magyar ember retorikai típusát fel kell váltania a dolgozó, tetterős magyar ember alakjának. Csakis a minél többet és minél céltudatosabban dolgozó magyar — akár szellemi, akár fizikai munkás — lehet egyedüli biztosítéka annak a szent reménynek is, hogy az országot egykor újra ősi határai övezik körül. A régi függetlenségi harcokba fektetett magyar szellemi és anyagi energiáknak most át kell váltódnia a Szent István birodalmát szívós munkával újra visszaszerző és kiépítő erőkké.

Amikor Önök, a nemzet nevelői, a jövő nemzedék lelkét a munkás magyar ember ezen eszménye értelmében formálják, sohase feledkezzenek meg arról, hogy a világháború tragikum a nemzetünket olyan helyzetbe sodorta, hogy számunkra a nemzeti állam fogalmának jó hosszú időre nem elsősorban az egyén jogait védő mozzanata van előtérben, hanem az a jegye, mely kollektív hatalomkifejtést jelent s az egyéni erőknél közös cél érdekében való együttes munkáját követeli. Az állam magát fönn akarja tartani s amennyire lehet, lecsökkent hatalmát kifelé fejleszteni s újra kiterjeszteni. A létért való küzdelemben a nemzetnek minden erejét koncentrálni kell. Az egyén nem pusztán önmagáért van, hanem az egyénfeletti, magát halhatatlannak akaró nemzetért. Ezért az egyénnek a nemzet akaratszervezetébe összhangzóan kell beilleszkednie. Nemzetünk újjáépítő munkája az egyéntől türelmet, kitartást, a törvények és szabályok engedelmes megtartását, folytonos résenállást, aprólékos pontosságot, fegyelmet és együttműködést követel, oly erényeket, melyek nélkül a nemzet kollektív céltudatos tevékenysége és hatalmi erő kifejtése megbénul, sőt lehetetlenné válik. Itt lép előtérbe a művelődésnek az a vonása, hogy elsősorban az akaratnak, a jellemnek formálása, az önmegtagadás, önuralom, odaadás, engedelmesség, fegyelem erényeinek és szellemének az új sarjadék lelkében való kialakítása. Hogy miképp viselkednek és cselekszenek az emberek, azt elsősorban *jellemük* dönti el s csak másodsorban értelmük. Az egyoldalú értelmi képzés eredménye a merő racionalizmus, a hideg számítás, a pusztá kritikára és túlzó vitatkozásra való hajlam, ami már, ha a nemzet lelkében tipikussá válik, a széthúzás s a nemzeti ha-

nyatlás forrása. Az akarat formálásának azonban, amely az állampolgári nevelés alapja, nem szolgál, de erkölcsi engedelmeség a célja. Mert csakis az egyesek öntudatos összeműködése biztosítja a kollektív nemzeti akarat hatalmát.

A társadalompolitikai nevelés másik alapja: a *szociális érzék* fejlesztése. A magyar társadalom mai erkölcsi és gazdasági válsága közepett egyik legfontosabb hivatása az iskolának és a szülői háznak a gyermek lelkében úgyis ösztönszerűen szunnyadó szociális együttérzésnek és segítőkészségnek ápolása, az odaadás, önmegtagadás, a nem fecsegő, de cselekvő karitás, az önfeláldozás, az együttes kötelességtudat és felelősség, a társadalmi igazságosság érzésének fölkelte és hatékony fejlesztése. Ennek jelentős eszközei a történeti-irodalmi olvasmányokon kívül a játékok, foglalkoztatások, műhelygyakorlatok, tornagyakorlatok, kirándulások, iskolai egyesületek (önképzőkörök, sportegyesületek), ezek között különösen a cserkészzet, az Ifjúsági Vöröskereszt és a Leventeegyesület. Ezek útján az ifjúságnak önkéntelenül és észrevétlenül kell belenőnie az élet gyakorlati szociális munkájába. A jól irányított iskolatársadalom kicsiben már a nagy társadalom életét tükrözi vissza. A gyermek már az iskolában korán megtanulja, hogy mik az ő cselekvésének vagy nemcselekvésének társadalmi következményei. Ennek jelentősége ma egyre nő, amikor az állam mind demokratikusabb berendezése mellett a közakarat kialakításában mindenkinek szava van. A jövő magyar nemzedéknek a mainál sokkal mélyebb szociális szellemben kell nevelkednie. Eből a szempontból a helyes művelődéspolitikai a legjobb társadalompolitika.

A szociális érzéknek a tanulóifjúságban való kifejlesztése egyszersmind társadalmunk egészséges *demokratikus fejlődésének* is biztos alapja. A gyermek már a kis iskolatársadalomban élje át a társadalmi igazságosság érzését, amely nem engedi, hogy egyes kiváltságosak erőszakosan döntsenek felebarátaik sorsa felett s rajtuk önzően uralkodjanak. A szociális szellemben nevelt ifjúnak lesz érzéke az életben a társadalmi érdekellentéteknek a jog-egyenlőség elve alapján való kiegyenlítésére.

Az erkölcsi és állampolgári nevelés akkor áll szilárd alapon, ha mély *vallásos érzés* hatja át. A kultúra emberi értékei egy abszolút értékbe, az Istenbe vetett hit nélkül a lélekben gyökéretelenek, mert nincsen végső megnyugtató szentesítésük. A nemzetnek lezajlott rettenetes lelki válsága mutatta meg legjobban, mennyi vigasztalás, türés és reménykedés forrása a vallásos hit. Amint a nemzet hasonló megpróbáltatása idején, a törökvesz korában, a nemzeti gondolat és a vallásos hit a legszorosabban összeforrott egymással s a nagy Zrinyi tanúsága szerint az isteni igazságosságba vetett hit volt a magyar nép legfőbb vigasza: nemzeti létünk mai szomorú korszakában is a magunk minden megfeszítésre kész erején kívül az Istenbe vetett remény táplálja az integer magyar nemzet halhatatlanságába vetett hitünket.

Genfi pedagógusok, pedagógiai törekvések és intézmények.

— Befejező közlemény. —

Hátra van még, hogy szóljak Genfnek két nevezetes modern pedagógiai intézetéről, a Rousseau-Intézetről és kísérleti iskolájáról, a Kicsinyek Házáról (Maison des Petits).

1912 őszén, Rousseau születésének kétszázadik évfordulóján alapította meg Claparède a Rousseau-Intézetnek (Institut J.-J. Rousseau) nevezett neveléstudományi főiskolát egyrészt a nevelők lélektani és gyermektanulmányi műveltségének elmélyítése, másrészt a neveléstudomány továbbfejlesztése céljából.³²⁾ Az Intézet azonban nemcsak azért kapta a Rousseau melléknevet, mert Rousseau születésének kétszázados fordulóján nyílt meg, hanem mert a gyermektanulmányozásban, a gyermek érdekeinek védelmében Rousseau kívánságait igyekszik megvalósítani. Rousseau volt az, aki a nevelők gondolkodásában előidézte a copernicuszi forradalomhoz hasonlítható forradalmat, amely a gyermeket teszi a nevelés középpontjává. E szerint a gyermek az a központ, amely felé a tanterv, a tananyag és a módszer gravitál, nem pedig a gyermek forog, akár tud, akár nem, fejlődésének, szükségleteinek és sajátos világának számbavétele nélkül, a felnőtt logikájának megfelelő tanterv, tananyag és módszer körül.

Az emlékezetre támaszkodó, csak a tanítási anyagot látó hagyományos iskola eljárása nem vált be. Olyan módszereket kell tehát keresnünk, amelyekkel eredményesebben fejleszthetjük a gyermek testi, értelmi és erkölcsi erőit. Ezeket a módszereket pedig csak úgy találhatjuk meg, ha ismerjük a gyermek minden irányú fejlődését, testi és szellemi szükségleteit, a fejlődésre kedvező körülményeket és az egyéni különbségeket. A Rousseau-Intézet egészen közel akarja vinni növendékeit a gyermekhez és olyan módszerekkel igyekszik ellátni őket, amelyek lehetővé teszik a gyermek tudományos vizsgálatát. Az Intézet tájékoztatja növendékeit a gyermekpszichológia, a neveléstan, a didaktika stb. jelenlegi állásáról, azonban nem a kész ismeretek nyújtását, hanem az ismeretek megszerzésének módjába való bevezetést tartja főfeladatának. Inkább arra derít fényt, amit még nem tudunk; arra mutat rá, hogy miképpen lehet tudásra szert tenni, s hogy kutatás közben miféle nehézségekkel találkozunk és miféle hibák csuszhatnak be vizsgálódásainkba. Küzd a pedagógiai dogmatizmus, pedantizmus és bürokratizmus ellen.

A Rousseau-Intézet nyitva áll mindazoknak, akik 18 éves korukat betöltötték és képesek magasabbrendű tanulmányokat végezni. Minden növendék általános pedagógiai kiművelésének elhanyagolása nélkül azokon az előadásokon vesz részt, amelyek kitűzött céljához vezetik. A főbb tárgyak a következők: általános pszichológia, gyermekpszichológia, gyermekápolás és -védelem, didaktika, iskolaegészségtan, pszichopathológia, gyógyító pedagógia, erkölcsi és szociális nevelés, a nagy nevelők élete és filozófiája stb.³³⁾ Mindenikből

32) Ed. Claparède: *Un Institut des Sciences de l'Education et les besoins auxquels il répond.* Különnyomat az Archives de Psych. XII. kötetéből, 1912 febr. — P. Bovet: *L'Institut J.-J. Rousseau.* Rapport succinct sur son activité de 1912 à 1917. Arch. de Psych. XVI. kötet, 1917 nov.

33) Az 1926—27. iskolai évben a téli félév három részre oszlott. Az első két hónapon (okt. 22-től dec. 22-ig) az egészen új növendékeket vezették be a pedagógiai tanulmányokba. A tanrend a következőket tartalmazta: Bibliográfia. Hetenkint egy délelőtt az Intézet könyvtárában. A klasszikus pedagógiai művek és a legfontosabb folyóiratok megismertetése, ezeknek olvasása, az olvasmányokról való beszámolás. — Kísérleti pszichológia. — Iskolaszervezet és didaktika. — Hetenkint egy délelőtt tanításokon való részvétel. Elemzés és beszámolás. — Klinikai szem-

különösen azokat a részeket ragadják ki, amelyekből a nevelő foglalkozására és önművelésére nézve közvetlen hasznot húzhat.

Az Intézet a tanév folyamán helybeli vagy külföldi szakembereket és tudósokat is föl szokott kérni vagy meg szokott hívni egyes témák kifejtésére.

A tanítás gyakorlati és családi. A növendékek egyéni munkáján van a hangsúly. A növendékek a szóban forgó tárgyra vonatkozóan vizsgálatot folytatnak, vagy megkapják a kérdés irodalmát felölelő könyveket s munkájuk eredményét a következő órákon megbeszélés végett előterjesztik. Ritkák az olyan órák, amelyeken csak a tanár beszél, ellenben gyakoriak az olyanok, amelyeken a tanár csak az egyszerű hozzászóló szerepét játssza.

Az Intézet szép könyvtárral és sok folyóirattal van ellátva. Az új növendékekkel megismertetik az egyes folyóiratok irányát s a növendékeket hozzá szoktatják a folyóiratok olvasására s az értékesebb közleményekből való beszámolásra. A növendékek iskolákon kívül különböző társadalmi és emberbaráti intézményeket: bölcsödét, lelencházat, menhelyet, nyaralótelepeket, stb. is látogatnak.

A Rousseau-Intézet kezdettől fogva orvosi és pedagógiai tanácsokat is ad értelmi vagy erkölcsi fogyatékoságban szenvedő gyermekek számára. Ebből a tanácsadásból fejlődött ki az Intézet kisegítő osztálya (*Classe d'Entraînement*), amely a tanulásban nehezen boldoguló elemi és középiskolai tanulókat foglalkoztat. Az osztály vezetői a gyermekek huzamosabb tanulmányozása után megállapítják, hogy milyen tanítási és nevelési móddal lehet az egyes gyermekeket a leg-sikeresebben előbbre vinni. Az osztályban a körülményeknek megfelelően egyéni vagy tömegtanítás folyik s a gyermekek csak olyan tankönyveket használnak, amelyek elkerülhetetlenül szükségesek.

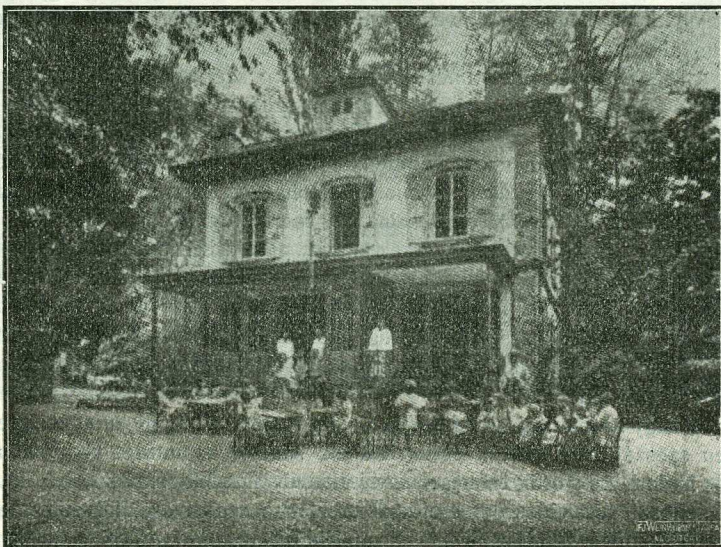
A kisegítő osztály, továbbá az orvosi és pedagógiai tanácsadás alkalmat ad a gyermekek társadalmi környezetére és erkölcsi életére vonatkozó vizsgálatokra. Ezeket a Rousseau-Intézetnek azok a növendékei végzik megfelelő irányítás mellett, akik a gyermekvédelemben kívánják magukat kiképeztetni.

A Rousseau-Intézet megnyitása után lapot is adott ki *L'Intermédiaire des Educateurs* címen, amelyben közölte vizsgálatainak eredményét s felelt a hozzá intézett kérdésekre. A lap, amint neve is mutatja, közvetítő szerepet játszott az Intézet és a nevelők (főként a volt növendékek és az Intézet barátai) közt. Ez a lap a háború után megszűnt, illetve beleolvadt a *L'Éducateur* című, Svájc francianyelvű tanítóságának havonként kétszer megjelenő kis lapjába, amelynek Bovet a társszerkesztője.

élet. Hetenkint egy délelőtt: gyermekbetegségek, lelki abnormitások. Bevezető előadások: A gyermek és a társadalom. Anatómia és fiziológia. Pszichológia. Heti 1 óra. Hogyan kell jegyezni? Összesen 4 óra. A következő hónapokban: Pszichológiai technika. Pszichológiai számítások és grafikonok. Nevelő pszichoanalízis. Nevelő autoszuggesztió. A munka pszichológiája. Testnevelés. Iskola-szervezet. Gyermekvédelem. Egész félétven át tartó előadások: Kísérleti pszichológia. Az intelligencia. Általános pszichológia. Neveléstörténet: Pestalozzi. — A család válsága. — A történelem tanítása kapcsolatban az erkölcsneveléssel. — A nyelvek tanítása. — Az erkölcsi nevelés problémái. — A munka pszichológiája. Pszichológiai diagnosztika. — Gyermekvédelem. — A gyermek gondolkodása. — A pedagógia és pszichológia ismétlése. Órák gyakorlati bemutatással: A rajz és a lélek művelése. — Diszítő tervezések. — Ritmikus torna. — A kézi tevékenység a nevelés szolgálatában. — Haladók számára: Gyermekpszichológia. Kísérleti pedagógia. Pályaválasztási tanácsadás és pszichotechnika. Az elemi oktatás. Kisdnednevelés. Az anormálisok nevelése. Orvosi pedagógiai tanácsadás. A mozi az iskolában. A fegyelem különböző felfogása.

A Rousseau-Intézet kísérleti iskolája, a Kicsinyek Háza³⁴⁾ 1914-ben nyílt meg s 1915-ben került Genf Champel nevű részébe Claparède gyönyörű parkja mellett levő egyemeletes villába, ahol jelenleg is van. 1916 őszéig csak 3-6 éves, azontúl 7-8 éves gyermekeket is fogad magába. 1922-ben rendes állami intézetté válik, de továbbra is megmarad az államilag segélyezett Rousseau-Intézet szellemi kötelékében.

Kicsinyek Háza.

A Kicsinyek Házát kert veszi körül, amelynek százados fáin madarak fészkelnek és mókusok szökdelnek. A kisebb (3-5 éves) gyermekek az emeleten, a nagyobbak (6-8 évesek) a földszinten tartózkodnak kisebb-nagyobb szobákban. Ha az idő és a körülmények megengedik, a gyermekek az udvaron vagy a kertben játszanak vagy munkálkodnak. Különösen sok ingert ad nekik a tágas kert.

A Kicsinyek Háza Montessori eszméinek és példájának hatása alatt keletkezett. Az alapítók előtt az a cél lebegett, hogy megfigyelő és fejlesztő helyet létesítsenek, ahol a vezetők, továbbá a Rousseau-Intézet növendékei a gyermekekkel foglalkozva megfigyeléseket tehetnek és módszereket kipróbálhatnak. Montessori rendszerétől azonban hamar eltértek, mert úgy látták, hogy ez az eszközökhöz kötött rendszer nem felel meg teljesen a normális gyermek szükségleteinek. A normális gyermek mesterséges ösztönzés nélkül is fejlődik; fő, hogy olyan kedvező környezetbe kerüljön, amely érdeklődését, tevékenységi vágyát és mozgásszükségeit kielégíti s gondolkozását megfelelő feladatok elé állítja. Ilyen körülmények között a nevelőnek csak ügyelnie kell, hogy meg nem

³⁴⁾ A Kicsinyek Házának történetét és a benne folyó munkát részletesen ismertettem a *Kisdednevelés* 1926. évi 12., továbbá az 1927. évi 1-6. számaiban „Genfi levél” címen megjelent közleményeimben. — M. Audemars et L. Lafandel: *La Maison des Petits de l'Institut J.-J. Rousseau*. Delachaux & Niestlé, Lausanne 1923.

felelő időben alkalmazott gyakorlatokkal a fejlődés ellen ne dolgozzék s hogy bőséges alkalmat adjon a testi és a szellemi fejlődésre.

A szellemi aktivitást csak úgy fejleszthetjük, ha lehetővé tesszük, hogy a gyermek a saját életét élje s ne mesterkéltsé, kényszerű és tőle idegen iskolai életet. Az alapítók tehát arra törekedtek, hogy a gyermekek a Kicsinyek Házában otthon érezzék magukat, a maguk valóságos gyermekéletét éljék, ne pedig iskolai életet, amely mintegy beékelődik természetes életükbe, s hogy a gyermekek olyan tevékenységeket végezzenek, amelyekkel mindenoldalú fejlődésüket munkálthatják.

A Kicsinyek Házában nincs órarend és órák szerint elosztott, a gyermeket rendszerint nem érdeklő tanítás. A fejlődési szükségletektől hajtva és a környezettől ösztönözve a gyermekek maguk határozzák meg foglalkozásaikat. A gyermekek jönnek, mennek, kijönnek, bemennek, kérdeznek és elbeszélnek, amint pillanatnyi érdeklődésük kívánja. Fölvetett kérdéseikre maguk igyekeznek feleletet keresni, és ezt szívesen csinálják, mert érdekli őket a dolog.

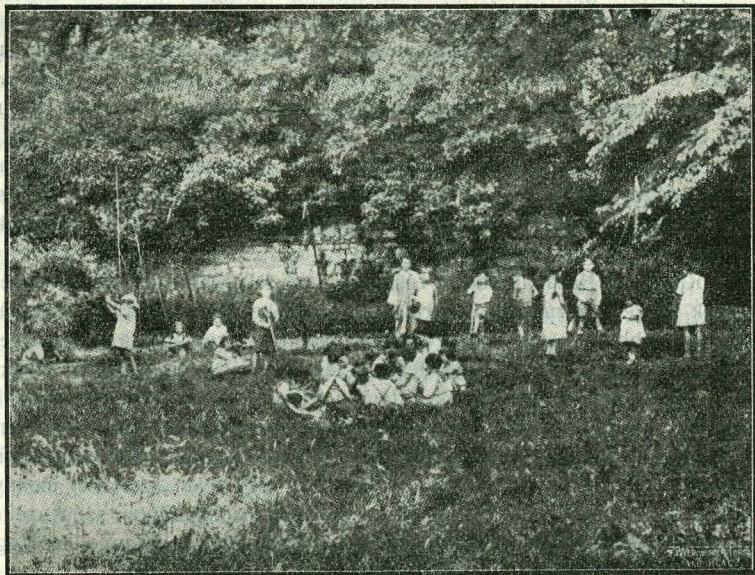
Nagyon fontos, hogy a gyermek akarja, amit csinál s ne más kényszerítse tevékenységre. Az olyan munka ugyanis, amit kelletlenül végzünk, nem fejtheti ki teljes nevelő hatását. Természetesen a nevelőnek úgy kell berendeznie a környezetet, hogy a gyermek olyan foglalkozásokat válasszon, amelyek értelmi, erkölcsi és morális fejlődését mozdítják elő, s hogy minden, amit akar, jó alkalom legyen saját nevelésére.³⁵⁾

A nagy szabadság természetesen nem jelenti azt, hogy minden gyermek minden szeszélyét szabadon érvényesítheti. Amikor az intézet alkalmat ad az értékes hajlamok és erők természetes és akadálytalan kibontakozására, egyszerűen fejleszti a felelősségérzetet is és érezteti a cselekvések következményeit. A vezetők legfőbb gondja, hogy növendékeikben minél erősebb önfegyelmet fejlesszenek ki. A gyermekeket állandóan figyelik s minden kínálkozó alkalmat fölhasználnak arra, hogy őket egymással való békés megférése, egymáson való segítségre, rendre és udvariasságra szoktassák. Nem a mozdulatlanságban nyilatkozó külső fegyelemre, hanem az önféktartásban és türelmes várásban kifejezésre jutó belső fegyelemre törekszenek. A 6-8 éves gyermekek közt már bizonyos mértékű önkormányzatot honosítanak meg. Itt a gyermekek már belátják a rend szükségességét és néha maguk találják ki módokat a fegyelem fönntartására. A nevelőknek persze állandóan ébren kell tartaniok a rend, a segítség, az udvariasság és egyéb társas erények iránt fölkellett érdeklődést, mert a gyermek hamar felejt és nem tud kitaró lenni.

A Kicsinyek Házában az óvónő és a tanítónőjelöltek feladata első sorban a megfigyelés. Az első éves jelöltek először a legkisebb gyermekek mellé kerülnek s körülbelül egy-egy hónapig tanulmányozzák a gyermek egyes tevékenységeit (az építést, a rajzolást, agyagformálást). Állandóan jegyzőkönyvecske van náluk (miként az intézet vezetőinél) s ebbe jegyzik megfigyeléseiket és e közben támadt gondolataikat. Annak a jelöltnek, aki egy gyermek bizonyos nyilvánulását (pl. rajzolását) tanulmányozza, behatóan ismernie kell a gyermek összes tevékenységeit; evégből azokhoz a jelöltekhez fordul, akik más oldalról építés, számolás, beszéd stb. szempontjából) nézik a gyermeket. A jelölteknek a gyermekek kérdéseire feleletet kell tudniok adni, vagy irányítani kell tudniok a gyermeket a felelet önálló megkeresésében. Szükség esetén ösztönözniök is kell a gyermek kíváncsiságát.

35) Claparède: *Psychologie de l'Enfant* etc. XXXVIII. 1.

A Kicsinyek Háza gyermekei a kertben.

A másodéves jelöltek az iskoláskorú gyermekeket figyelik meg és irányítják. Mindegyiküknek valamely szabadon választott tárgyat kell tanulmányoznia. Az egyik pl. az olvasás, a másik a számtan tanításának módszereivel ismerkedik meg stb. A jelöltek minden hónap végén beszámolnak megfigyeléseikről, az előfordult nehézségekről, a fölmerült kérdésekről stb. Minden héten két elméleti órán megismerkednek a különböző módszerekkel, tanítási eszközökkel és anyaggal. Kísérleteket is végezhetnek s evégből külön gyermekcsoportokat is alkothatnak maguknak.

A Kicsinyek Háza tehát azok közé az új iskolák közé tartozik, amelyek különösen a mi évtizedünkben óriási módon elszaporodtak. Brüsszelben például az elemi iskolák csupa Decroly-féle új iskolák. Bécsben hasonlóképpen csupa új iskolákkal találkozunk. A külföldi modern pedagógusok tábora különben jelenleg Ausztriát s főképpen Bécsét tekinti olyannak, amely nevelésben a haladás élén áll s ahol pedagógiai tekintetben a legtöbbet lehet tanulni. Csodálják azt az óriási erőfeszítést, amit Ausztria tett a nevelésügy terén és bámulják azt a nagy átalakulást, ami aránylag rövid idő alatt Ausztriának régimódi tanításában és régítípusú iskoláiban végbement. Magam is végighallgattam az egyik genfi elemi iskola igazgatójának az osztrák reformokról szóló előadását. Az igazgató több hónapon át tanulmányozta a bécsi iskolákat és hatalmas szemléltető anyagot hozott haza annak bemutatására, hogy miféle munka folyik a bécsi iskolákban.³⁶⁾ Mindenkit bámulatba ejtett. Ezért van az, hogy Bécsről úgy beszélnek, mint pedagógiai Mekkáról. Többször gondoltam arra: „Vajjon

³⁶⁾ Az ausztriai iskolákról szóló könyve a folyó év elején hagyta el a sajtót. Robert Dottrens: *L'Éducation nouvelle en Autriche*. Collection d'actualités pédagogiques. Delachaux et Niestlé, Neuchâtel et Paris.

otthon tudják-e, hogy mi folyik szomszédunkban? Vajjon nem lehetne nekünk is tanulni abból, amiről olyan elragadtatással szólnak Genfben?”

A Kicsinyek Háza egyuttal bizonyság is akar lenni, hogy az, amit Claparède és köre elméletben hirdet, a valóságban is megállja helyét és szép gyümölcsöket terem. Ebből persze nem következik, hogy a Kicsinyek Házának vezetői eljárásukat egyedül helyesnek, véglegesnek és tökéletesnek tartják. Ellenkezően, tisztában vannak azzal, hogy több út vezet a célhoz. Növendékeiket állandóan figyelve, a gyermektanulmányi kutatások eredményeit fölhasználva, módszereik hatását állandóan ellenőrizve, mindig készek nevelésüket és intézetüket tökéletesebbé tenni.

A Kicsinyek Házának hatása részint a genfi iskolákra, részint a Rousseau-Intézetnek idegen országokból származó növendékei révén a külföldi iskolákra is mind nagyobb. E hatás alatt a régi Herbart-féle iskolákból a gyermek fejlődéséhez alkalmazkodó, a gyermek testi és lelki szükségletét kielégítő tevékeny iskolák lesznek, ahol a gyermekek vidáman foglalatoskodnak, nagy mértékben ügyesednek, megtanulnak gondolkodni, mélyebb és szervezettebb tudást szereznek, hozzászoknak önmagukat fegyelmezni, egymást segíteni és megbecsülni. Milyen boldogan járt az én lányom is Genfben egy ilyen iskolába, mennyire várta mindig az órát, amikor iskolába indulhatott, és milyen szép szellemi gyarapodással járt számára a genfi esztendő! Igaz, hogy tanítónője Genf egyik legjobb tanítónője volt.

Az új iskolák módszereinek tanulmányozását legmélyebb figyelmébe ajánlom a tanítóképzői tanárságnak, főképpen pedig a gyakorló iskolai tanítóknak.

Dr. Kenyeres Elemér.

A tanítóképzői tanárképzés reformja. *)

1.

Előadó a tanítóképző-int. tanárképzés problémáját mélyebb elméleti alapvetés nélkül, mindjárt a gyakorlati megvalósítás szempontjából vette vizsgálat alá. Csupán röviden okadatolja a kérdés időszerűségét s futólagos történeti visszapillantást ad. A gyakorlati megvalósításra vonatkozó javaslatait nagyrészt helyeslem, azokkal egyetértek, mert a jövő tanítóképzői tanárképzésre vonatkozó tervezete számol a jelenlegi helyzettel és az eddigi fejlődés tanulságaival. Teljesen egyetértek azzal, hogy a polgári iskolai és a tanítóképző-intézeti tanárképzés utjai szétváltak s így a kettő egymástól elválasztandó. Minden más iskolafajtól független tanárképzésre van szükségünk. Abban is egyetértek az előadóval, hogy ez a külön tanárképzés a tanítói képesítésre épüljön. Tanítóképzői tanár tehát csak az lehessen, aki a Tanítóképző Főiskola felső tagozatát elvégezte s tanítói oklevelet szerzett. Ugyancsak helyes az a megállapítása is, hogy az elméleti tanárképzés az egyetemen, és pedig kifejezetten a bpesti egyetemen, továbbá a zeneművészeti s a rajztanárképző főiskolán történjék és 8 félévig tartson. Véle-

*) *Mesterházi Jenő* előadó felolvasása folyóiratunk mult évi évfolyamában jelent meg. 105-112. l. A hozzászólásokat oly rendben közöljük, amint elhangzottak.

ményem azonban további három dologban eltér az előadó különben logikusan felépített tervezetétől, ezek: *a pedagógiai és filozófiai szak, a gyakorlati tanárképzés és végül a tanárképzéssel kapcsolatos szervek, illetőleg azok hatásköre.*

1. Azon szaktárgyak között, melyeket a tanítóképzői tanárjelöltek választhatnak, említi az előadó a pedagógia-filozófiát is mint külön szakot. Mikor ezt teszi, nyilván a jelen állapotokból indul ki. Amíg a tanítóképzői tanárképzés a polgári iskolai tanárképzésen épült fel, ez természetes és helyes megoldás volt. A jelölt megelőzőleg három éven keresztül főiskolai színvonalon két-három tudománnyal behatóan foglalkozott, felettük áttekintést nyert s a tud. kutatás módjával is valamennyire megismerkedett. Valamennyire mégis csak elég volt téve annak a föltétlenül igaz tételnek, hogy filozófiával és pedagógiával csak az foglalkozhatik, aki megelőzőleg feldolgozta valamely tudomány konkrét anyagát s magáévá tette a tud. gondolkodás szellemét. Ezen előzmény nélkül a filozófia és pedagógia üres, mert nincs szolid bázisa, amelyre támaszkodhatik; nincsenek konkrétumai, melyekkel az absztrakciókat alátámaszthatja. Ha egyébire nem, gondoljunk csak a módszertanra, hogyan folalkozunk a pedagógia ezen részével, ha egy tudomány anyaga felett sincs áttekintésünk, ha egynek sem ismerjük tud. nivón az anyagát? A dolog természetében rejlő ezt a nehézséget az előadó is érezte, mert a pedagógiai és filozófiai szakon levő tanárjelöltek részére előírja, hogy tetszés szerint választott humánus vagy reális tárgyat kötelesek tanulmányozni s belőle vizsgálatot tenni. Miért kell a ped.-filozófiás szakos tanárjelölteknek szakjukon felül egy más tudományt is tanulmányozniok? Azért, hogy amint az imént mondtuk, ezeknek az absztrakt, a tudományok tételeit szintézisbe foglaló s a tudományok közlésének problémáit tárgyaló tudományoknak — a pedagógiának és filozófiának — legyen mire támaszkodniok? Ez esetben a választott humánus vagy reális tárgyban való elmerülés természetesen megelőzi a pedagógia és filozófia tanulmányozását. Ebben az esetben viszont a pedagógia-filozófia szakos tanár csak abban fog különbözni többi szaktanár kollégáitól, hogy azoknál műveletlenebb, kevésbé sokoldalú lesz. Az előadó ugyanis a többi szakosoknak két szaktárgy tanulmányozását s ezeken felül a pedagógiai tárgyak kötelező tanulmányozását s vizsgálattevését írja elő. A pedagógia-szakos tanárnak inferioritása ily módon abból fog állani, hogy neki a pedagógián kívül csak egy szaktárgya lesz, a többieknek meg kettő. Kétségtelen, hogy itt a tervezetnek egy gyenge pontjával állunk szemben. A filozófia-pedagógiai szak nincs megnyugtatóan megoldva. Felfogásom szerint külön filozófiai-pedagógiai szakot nem kellene állítani. Felvetődik a kérdés, hogy ebben az esetben hogyan, kikkel töltenék be a Tanítóképző Főiskola pedagógiai tanszékeit? A felelet egyszerű: úgy, mint az egyetemek és főiskolák hasonló tanszékeit. Főiskoláink ped. tanszékeit tehát azok nyernék el, akik mögött e tárgyakból értékes irodalmi múlt van, akik kitüntek a pedagógia művelésében vagy akik e tudományból doktorátust és

egyetemi magántanári fokozatot szereztek. Ez a megoldás azért is jó lenne, mert így nyitva állna az út a felső tagozatba az alsó tagozat minden tanára számára, nem lennének külön pedagógusok, akik már ezen képesítésük folytán predestinálva lennének a felső tagozat tanári állásainak betöltésére. Másodszor a pedagógia művelése is nagyobb lendületet venne, mert mind többen akadnának, akik a további érvényesülés, a további haladás ezen eszközével foglalkoznának. Valamely tárggyal való foglalkozás az abban való elmerülést, annak megszeretését jelenti.

2. A második dolog, amiben felfogásom eltér az előadó úrtól, a gyakorlati tanárképzés. Szerinte a gyakorlati képzés az elméleti képzéssel párhuzamosan történnék, és pedig oly módon, hogy a jelöltek az 5. félévtől kezdve vennének részt benne. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az elméleti és gyakorlati képzés egyidejűleg nem végezhető. Akik a gyakorlati tanárképzésben résztvettek, tudják, hogy tanárjelöltjeinek mennyit panaszkodnak, hogy a tanítási gyakorlatok tanulmányaikban feltartóztatják őket. A vége az lett, hogy a gyakorlati képzés idejét annyira redukálták, hogy elveszítette értékét s jelentősége a jelöltek szemében is nagyott esett. A gyakorlati tanárképzést tehát csak úgy lehet megoldani, ha az elméleti képzéstől elválasztjuk és fokozzuk idejét. Ezért a négyévi elméleti képzésre egy évi gyakorlatot kell építeni. A tanítóképző-int. tanárképzés így is csak két évvel haladja meg a középiskolai tanárképzést, mert ez utóbbi is négy évi egyetemi tanulmány után egy évig tartó gyakorlati kiképzést vesz fel. A gyakorlati képzés körébe tartoznék a pedagógia és filozófia is. Ezért minden jelölt, tekintet nélkül szaktárgyára, az 5. félévtől kezdve, amint azt az előadó is kívánja, tartoznék pedagógiai és filozófiai előadásokat is hallgatni. A gyakorlati évben pedig minden jelölt a szakjába tartozó tanítóképző-int. tárgyak módszerét hallgatná a gyakorló főiskola illetékes szaktanárától, szakjába tartozó tanításokat hallgatna, nevelési megfigyeléseket, gyakorlati tanításokat végezne s a tanári állással járó minden teendőt (dolgozatjavítás, osztályozás, önképzőköri s osztályfőnöki munka, tanári gyűlések stb.) elsajátítana. A súlypont a tanítási gyakorlatokra esnék. A most elősoroltakon kívül minden tanárjelölt hallgatná a főiskola egyik tanárától a pedagógia azon ágát, melyet egy, a közelmúltban írt cikkemben *tanítóképzői pedagógiának* neveztem.*) Értem rajta azt a ped. ismeretanyagot, mely különlegesen a tanítóképzésre vonatkozik s mellyel az egyetem nem foglalkozik. Ilyen anyagrészek: a tanítóképzés célja, a tanítóképzőkbe járó mindkét nembeli ifjúság testi és lelki fejlődése, alkata, a tanítóképzői tanítás anyaga s elrendezése (tantervek), a tanítóképzés összehasonlító és hazai története, statisztikája, jelenlegi rendtartása, szervezete stb. A gyakorlati év végén a megelőzően már szakvizsgázott jelöltek a pedagógiából (beleértve a

*) *A tanítóképzői pedagógia körvonalai.* Magyar Tanítóképző. XXXVII. évf. (1922-23.) 92-100 l.

tanítóképzői pedagógiát), filozófiából, szakjuk módszertanából és gyakorlatából vizsgálatot tennének, melynek sikere után megkapnák tanári oklevelüket. Ezzel megszűnnék az a nehézség is, amely az előadói tervezet kétségtelen hibája, hogy a negyedik év végén egyidejűleg állítja a jelölteket a szakvizsga és a pedagógiai vizsga elé.

3. Ezzel eljutottam harmadik észrevételemhez, mely a tanárképzéssel kapcsolatos szervekre vonatkozik. Előadó négy szervet tervez. Elegendőnek tartok hármat, ezek: 1. gyakorló tanítóképző főiskola, 2. Orsz. Tanítóképző Tanárvizsgáló Bizottság és 3. Apponyi Kollégium. Elejtendő a tanítóképző-int. tanárképző-intézet. Tekintve, hogy a gyakorló főiskolák a tanárjelöltek internátusi elhelyezését biztosítanak, előadó két gyakorló főiskolának felállítását hangoztatja. De elképzelhető a ttóképzői tanárképzés internátus nélkül is. A jelöltek elhelyezkedhetnek a meglévő főiskolai internátusokban is vagy másképen. Más pályára vagy a tanári állás más fajtáira készülő jelöltekkel való együttélés csak hasznukra lehet. De ha elfogadom is az előadó javaslatát a két gyakorló főiskola felállítására vonatkozólag, nem tartom szükségesnek, hogy egy kerettervezetben továbbmenjünk és konkrétan meg is nevezzük, melyek legyenek a gyakorló tanárképző főiskolák.

De kifogásaim nem is annyira a hatóságok számára, mint inkább azok hatáskörére vonatkoznak. Előadó főképp az Apponyi Kollégium szervezetét és hatáskörét részletezi. Két dologban nem értek egyet. Egyik a tanárjelöltek kiválogatása, másik a szakvezető tanárok hatásköre. Előadó szerint az Apponyi Kollégium vezetősége válogatja ki a ttóképzői tanárjelölteket. Ez az egyéni elhatározás és haladás jogosulatlan korlátozását jelenti. Nem is éri el mindig azokat a célokat, amiket elérni akar. A legnagyobb objektivitás mellett is fordulhatnak elő igazságtalanságok, tévedések és épen a legrátermettebbek és legtehetségesebbek nem juthatnak helyhez, mert nem tudták megnyerni a kiválogatók rokonszenvét vagy tetszését. Szabad utat kell engedni mindenkinek, kit hajlamai és képességei a ttóképzői tanári pályára vonzanak. A kiválogatás elve helyébe tehát a kiválogatódás elvét kell tenni, mely természetszerűbb, igazságosabb és a mindenkori szükségletek szabályozó hatalmának is eléggé alávetett. A szakvezető tanárok munkakörének megjelölésében is hibát látok. Előadó szerint feladatuk a tanárjelöltek tanulmányainak irányítása, ellenőrzése és számbavétele. Bizonyára lesz egy pontos vizsgálati szabályzat, amely pontosan megjelöli minden szakkörnek részeit, anyagát. Mire való tehát minden jelölt háta mögé még egy felügyelő is, aki ellenőrzi, hogy az előírt szabályzat szerint jár-e el. Olyan felnőtt ifjakról és nőkről van itt szó, akiknek már ismerniök kell kötelességüket, noshát adjunk nekik alkalmat, hogy azt teljesíthessék is. A túlzott tútorság, a félelem, nehogy a jelölt saját iniciatíváját kövesse, jogosulatlan és hibás. Közoktatásügyünknek ugyanis egyik nagy hibája, hogy nem nevel önállóságra. Előadót a hatáskör

megjelölésében bizonyára az a gondolat vezette, hogy a gyakorló tanítóképző főiskola tanárai, tapasztalataik s az úgy biztos áttekintése birtokában lévén, adjanak a jelölteknek tanácsokat, útbaigazítást. Én is azt mondom, igenis adjanak, de csak akkor, ha erre a jelöltek őket kéri. Nem helyes azonban a tanácsadást és irányítást mint hatáskört, mint jogot s a jelöltek számára mint kötelességet előírni. Felfogásom szerint a szakvezető tanárok hatásköre a módszertani előadásokban, a jelöltek gyakorlatainak irányításában és a tanítóképzői pedagógia előadásában önmagától adódik és ki is merül.

Molnár Oszkár.

2.

A magam részéről sem *Mesterházy* Jenő javaslatával, sem *Molnár* Oszkár hozzászólásával nem értek egyet és egyáltalán nem tartom a tanítóképzői tanárképzés ügyét oly nehéz dolognak, hogy azon hónapokig kelljen a fejünket törni.

Erre a gondolatra a következők vezettek:

1) először is úgysem veszik a mi véleményünket súlyosan tekintetbe, tehát kár az intenzív munkáért;

2) másodszer pedig, ha a szakbizottság által már elfogadott kéttagozatú tanítóképzésre támaszkodunk, a tanítóképzői tanárképzés tulajdonképpen már meg is van oldva.

Ugyanis:

a) mivel a képző felső tagozatába középiskolai érettségivel be lehet lépni, az alsó tagozat részére megfelelő tanár a középiskolai; oda tehát nem kell külön tanárképzés;

b) ha a középiskolai tanár képzői tanári oklevélét úgy szerzi, hogy a következő tanulmányi utat folytatja: 1) szerez középiskolai érettségét, 2) utána elvégzi a képzők felső tagozatát, 3) majd a középiskolai tanári diplomát szerzi meg és ennek utána, 4) vizsgát tesz a *Molnár* Oszkár által érintett tanítóképzői pedagógiából, úgy szakképzettség és pedagógiai alap tekintetében is az új kéttagozatú képző részére teljesen megfelelő tanár lehet belőle. Esetleg ki lehetne még kötni azt, hogy képezdei tanárrá csak az lehetne kinevezhető, aki már pár éve tanított és helyes pedagógiai érzékével kitűnt.

Nincs szükség tehát sem az Apponyi Kollégiumra, sem a képzőkben való hospitalásra, mert a 2 évi felső tagozat alatt tapasztalt és tanult és a Molnár-féle tanítóképzői pedagógia tanulmányozása alatt elsajátított pedagógiai tudás, valamint a középiskolai tanári oklevél megszerzésénél elsajátított pedagógia és szakismeret teljesen megfelelő jövőendő hivatására.

Ezen móddal megszűnne a képzői tanárság tekintélyének hiánya is.

Mihalik József.

3.

Az előadói javaslat alapgondolata, hogy t. i. a tudományos általános képzés az egyetemen, a speciális pedagógiai képzés az Apponyi-Kollégiumban és egy gyakorló állami tanítóképző-intézetben történjék, egészen helyes és azért magam is elfogadom.

1. A részletekre nézve azonban különösen egy pontban eltérő a felfogásom az előadótól.

Az előadó röviden közli a kérdés történeti előzményeit. Pedig a fejlődés bírálata rávezet az intézmény tökéletlenségének eredeti okaira. Rámutatok e célból a következőkre:

Volt idő, nem is régen, mikor még sem önálló tanítóképzés, sem önálló tanárképzés nem volt. A felvilágosodás kora és a nagy francia forradalom megeremti az alkotmányos jogokat nyert nép számára a népiskolát a mai értelemben és ezzel együtt szükség-szerűleg megkezdődik a *külön tanítóképzés*. Mikor nálunk az 1868. XXXVIII. t.-c. kimondja, hogy minden 5000 lélekkel bíró község a kötelező népiskolán kívül polgári iskolát is tartozik felállítani és erre, ha eleinte nem is nagyon sűrűn, megindul a polgári iskolák felállítása, nemsokára rá megszervezik a *külön polgári iskolai tanítóképzést*. Ez is természetes fejlődés volt, bár nem annyira szükséges, mint az előbbi, hiszen a polgári iskola tulajdonképpen differenciált népiskola és ép ezért lehetséges lett volna a polgári isk. tanítóképzést az el. isk. tanítóképzéssel együttesen megszervezni. Tudjuk, hogy a külföldön nem fejlődött ki egészen külön polg. isk. tanítóképzés.

A tanítóképző tanárok külön képzésére a 68. XXXVIII. t.-c. nem gondolt, bizonyára azért, mert hiszen akkor külön középiskolai tanárképzés sem volt még. De hogy nagy Eötvösünk tisztában volt ezen kérdés fontosságával, mutatja eljárása, mellyel a felállított áll. képzők számára a tanárokat megválogatja az arra hivatottságot érző, kiváló középiskolai tanárok és tanítók sorából, akiket azután szakszerű tapasztalatok szerzése céljából külföldi tanulmányutakra küld. Ha ő ráért volna rendezni a középiskolai és a tanítóképző-intézeti tanárképzést — a középiskolai tudvalevőleg már akkor tervbe volt véve, — bizonyára kikerülte volna a későbbben elkövetett hibákat. Miután a tanítóképző tanártestületekben a tanárképzés rendezetlen volta következtében igen vegyes elemek kerültek össze, célszerűbbnek találták a 70-es évek végétől kezdve a már jól működő Pedagógiumból venni a szükséges tanerőket. Azonban nemsokára kényszerültek belátni, hogy ezzel a tanítóképző tanárképzés elintézve nincsen. És mikor azután hozzá is fognak az intéző körök a kérdés elintézéséhez, nem úgy járnak el, mint a népisk. és polg. isk. tanítóképzés rendezésénél, nem szervezik meg a külön tanítóképző tanárképzést, hanem összekapcsolják azt a polg. isk. tanárképzéssel. *Itt volt az első elkövetett elvi hiba.* Hiszen a polgári iskola népoktatási intézet, mely a polgárok egy nagy részének gyermekeit a szükséges általános ismeretekkel és készségekkel látja el, a tanítóképző ellenben egy életpályára képesítő szakintézet merőben más feladattal. Emlékeztet ez a rendezés a Mária Terézia kora utáni kezdetleges tanítóképzésre, mikor a normáliskola kiválóbb tanítványaiból kerültek ki nemcsak a népiskolai tanítók, de a tanítóképzést vezető főtanítók is.

És a tanítóképző tanárképzés továbbfejlesztése megmaradt a hibás alapon, noha időközben, a 80-as években a középisk. tanár-

képzést helyes elvi alapon rendezték a gyakorló mintagimnáziummal és az Eötvös-Kollégiummal. Az Apponyi-Kollégium megszervezése és az egyetemen való négy félévi folytatólagos tudományos képzés nagyot lendített ugyan a tanítóképző tanárképzésen, azonban az intézményben bennrejlő alaphiba miatt a képzés fogyatékos-sága megmaradt, mert a Pedagógium célja eredetileg nem a tanítóképző tanárképzés volt és így nem szolgálhatta ezt a képzést kellőképpen. Mígnem úgy látszik, most nyílik alkalom ennek a kérdésnek elvi alapon való megoldására.

Amint előrebocsátottam, helyesnek találok az előadó javaslatának alap gondolatát, azonban egy fontos részletben eltérek tőle.

2. Ugyanis kérdezmem kell, a képzés ideje tekintetében miért licitáljuk ismét túl a középisk. tanárképzést; miért kell a tanítóképző tanárképzésnek hat évig tartani, míg a középisk. csak öt év. Erre, nézetem szerint, kényszerítő ok nincsen, a képzés alap gondolata megvalósítható öt év alatt is és pedig jól. A népisk. tanítóképzésre vonatkozó reformjavaslatunk szerint, mely a kongresszus elé kerül, a megreformált tanítóképző kéttagú, az alsó tagozat négy évfolyam és az általános képzést lesz hivatva nyújtani, amely az egyetem megfelelő szakaira és főiskolákra jogosít. Aki tehát ezt az alsó tagozatát a tanítóképzőnek jól elvégzi és megnyilvánult tehetségeinél és jellembeli tulajdonságainál fogva arravalónak ígérkezik, az felvehető és szerintem felveendő az Apponyi-Kollégiumba és felvehető az egyetemre, ahol nyolc féléven át hallgatná az előírt előadásokat, a negyedik év végén lenne a szakvizsgálat, az ötödik év tisztán a speciális népiskolai és tanítóképzési pedagógiai elmélet és gyakorlat megszerzésére és végül az ötödik év végén a pedagógiai vizsgálatra fordítható volna.

Én természetesnek és logikusnak tartom, hogy a tanítóképző tanárképzés így történjék, feltűnő talán, hogy elégségesnek tartok a tervbe vett tanítóképző felső két éves tagozatában tanítandó tanítói szakismeretek elsajátítására a tanárjelölteknél egy esztendő, melyben még a tanári praxist is meg kell szerezni! Ha azonban figyelembe vesszük azt, hogy az egyetem általános elméleti pedagógiai képzést amúgy is ad és így fölösleges ezt a tanítóképzőben is tanúlni, továbbá, hogy ezenkívül még tudományos magasabb szakképzés megszerzése után, érettebb korban fognak hozzá a tanárjelöltek a speciális tanítóképzési pedagógiának elsajátításához, bizony-bizony nyugodtan mondhatjuk elégségesnek ezt az egy esztendőt.

És Mesterházy előadó javaslata szerint nincsen is tulajdonképpen külön idő a tanítóképzői pedagógia elsajátítására, ez legfeljebb párhuzamosan történhetik az egyetemi tanulmányokkal, míg az én javaslatom szerint erre egy esztendő jut és pedig alapos előkészítés után. Az én fölfogásom szerint is lehet az Apponyi-kollégiumnak olyan szervezetet adni, amely lehetségessé teszi az egyetemen folyó tudományos képzéssel a párhuzamosan folyó speciális pedagógiai képzést, ámde akkor még kevésbé van szükség a tanítóképző felső tagozatának elvégzésére és még inkább

elégséges az 5-ik év a speciális pedagógiai elmélet és gyakorlat megszerzésére. És kérdem végül, hogy gondolják a tanítóképzői tanárképzést akkor, ha a tervbe vett tanítóképző felső tagozata bővülni fog és nem kettő, hanem talán három lesz? Akkor talán 7 éves legyen a tanítóképző tanárképzés?! Tanárképzésünket oly alapra kell rakni, amelyen a továbbképzés nem vezet ily torzalakokhoz.

Ha az 5 éves középisk. tanárképzés mellett mégis a középisk. tanárok sorából rekrutálódnak a leghíresebb egyetemi professzorok, akkor az öt évnek elégnek kell lenni a tanítóképző tanárképzésre is.

3. Az én tervem lehetővé teszi azt is, hogy középisk. érettségít szerzett ifjak is különös akadály nélkül léphessenek a tanítóképző tanári pályára. Mert részünkről csak elfogultságnak tartom azt, hogy ez ne tétessék lehetővé, vagy hogy megnehezíttessék. Ne feledjük el, hogy 1867 után a kiváló tanítóképző igazgatók és tanárok egész sora épen a középisk. tanárok, az egyetemet vagy főiskolát végzetek közül kerültek ki, akiknek elégséges volt tudományos készülésük mellett az egy-két évi külföldi tanulmányút és kellő hivatás- és kötelességérzetük arra, hogy a mai tanítóképzési és népoktatási pedagógia megalapozóivá legyenek, kik közül csak dr. *Emericzy Gézát*, *Verédy Károlyt*, *Dezső Lajost*, dr. *Kiss Áront* és *Gyertyánffy Istvánt* említem. És legújabban is a középisk. rajztanári képesítéssel bírók közül bizony többen váltak kiváló tanítóképző-int. rajztanárrá. Ezek a tények legalább is arra a felfogásra kell, hogy vezessenek minket, hogy nem tanácsos torlászokkal elzárni az utat a tanítóképző tanári pályára a más előkészültségűeknek.

Föltétlenül szükséges, nemcsak kívánatos a speciális népisk. és tanítóképzési pedagógia ismerete a leendő tanítóképző tanárnak, de ezt egészen jól megszerezheti az 5 éves képzés ideje alatt, ha a szükséges intézetek és eszközök megvannak.

Elvi felfogásom a tanítóképzésről: az általános tudományos része, akár középiskolai, akár tanítóképző-intézeti vagy polg. isk. tanárképzésről van is szó, az egyetemre való, mert a tanárképzésnek ezt a részét az egyetem tudja legjobban ellátni; a tanárképzés speciális része és pedig úgy az elméleti, mint a gyakorlati speciális része az egyes kollégiumok és gyakorlóiskolák feladata kell, hogy legyen. És erősen hiszem, eljő majd az idő, ha nem is egy-két év múlva, mikor még a tanítóképzés is ezen alapgonddal szerint lesz szervezhető, amit az a körülmény, hogy 4 egyetemünk is van, nagyon meg fog könnyíteni.

4. Ezzel befejeztem hozzászólásomat. Indítványozom ennél fogva, hogy Mesterházy előadó határozati javaslata a következőképen módosítandó:

1. A tanítóképző tanárképzés általános tudományos része 8 féléven át a tud. egyetemen, a rajz- és zenetanárok, a szőlőj, a testgyakorlat tanárainak képzése az illető művészeti és egyéb

megfelelő főiskolákon történjék. Minden szak hallgatója köteles a bölcséleti és pedagógiai előadásokat is hallgatni és ezekből vizsgálatot tenni.

2. Tanítóképző tanárjelölt mindenekelőtt az lehessen, aki a 6 évfolyamú tanítóképző-intézet 4 éves alsótagozatát elvégezte és ott érettségit szerzett. Aki elvégezte a 6 éves tanítóképző felsőtagozatát és oklevelet is szerzett, az az Apponyi-Kollégiumba való felvételnél előnyben részesüljön. Mig a tanítóképző 5 évfolyamú, addig mind az 5 évfolyam elvégzése és a tanítói oklevél megszerzése előfeltétele az Apponyi-Kollégiumba való felvételnek.

Felvehetők tanítóképző tanárjelöltként középisk. érettségit szerzett és a tanítóképző-int. tanári pályára hivatottságot érző ifjak is és pedig a Apponyi-Kollégiumba is.

3. A tanítóképző-int. tanárképzés különös pedagógiai részét az Apponyi-Kollégium tanárai egy megfelelő gyakorló tanítóképző segítségével látják el. Az Apponyi-Kollégium szervezete e cél szemelőtt tartásával készítendő el. Ennek a szervezetnek biztosítania kell azt, hogy az egész 5 évi képzés az általános tudományos képzés mellett a különös pedagógiai képzést is szolgálja, hogy tehát kellő hivatás- és kötelességérzettel rendelkező, jellemes tanítóképző tanári személyiségeket neveljen, akik jártasak a tanítóképzési és népiskolai pedagógiában. Az 5-ik év legfőképpen ennek a célnak szolgálatában álljon. Az 5-ik év végén minden jelölt pedagógiai vizsgálatot tesz, melynek sikere esetén kapja a tanítóképző tanári oklevelet.

Gömöri Sándor.

4.

Az eszményiség felé törekvő tanár az eszményiség felé törekvő emberrel kezdődik. Az előadó jól mondja, hogy a jó tanár maga a jó iskola is, csakhogy ehhez nem elegendő az, amit az előadó így fejez ki: „Valóban igazán jó tanár csakis tudományosan és szakszerűen képzett egyén lehet“. Bizonyára általános pedagógiai közvéleményre támaszkodhatom akkor, amikor azt mondom, hogy a tudományos és szakszerű képzés csak akkor értékes, ha egészséges erkölcsi alanyra oltjuk ezeket az értékeket. Csakis mintaember lehet mintatanárrá. Ha tanárképzésről beszélünk, akkor legelőször az itt hangoztatott előfeltételt kell biztosítanunk. Azaz azt kell néznünk, hogy a jelentkező jelölt lelki élete olyan egészséges-e, amelyből a kívánt egészséges gyümölcs fakadhat. Ezt az előfeltételt bizonyos felvételi feltételek megállapítása révén vélem elérhetőnek.

A nemes emberi vonásoknak az iskolában való átplántálása szempontjából legbiztosabbnak látom a *cserkészetet*. A tanítóképző-intézeti tanárok Apponyi-Kollégiumába csak olyan okleveles tanítót (szaktárgyaiból és a gyakorlati tanításból jeles, a többiből legalább jó osztályzata legyen) vennék fel, aki a tanítóképzés egész ideje alatt cserkész volt, s cserkészmunkájáról a legjobb minősítést kapta. A tanárjelölt tanulmányi ideje alatt is tartoznék állandóan valamely cserkészcsapatban dolgozni. Mint cserkésztestet kapna

beosztást vagy a tanítóképző-intézet cserkészcsapatába, vagy esetleg más cserkészcsapatba. Nemcsak a tanárképzés szempontjából, hanem a jobb tanítóképzés szempontjából is szükségesnek tartom, hogy minden tanítóképző-intézetben cserkészcsapat szerveztessék. Addig, amíg mindenütt cserkészcsapat lesz, átmenetileg az igazgató és az osztályfőnök által kiállított olyan személyi lap szolgálhatna a felvétel alapjául, amely határozott szempontok szerint alapos tájékoztatást nyújtana a jelölt egész lelki világáról. Ezt a személyi lapot a jövőben a cserkészjellemleplep fogja pótolni. Fontos előfeltételt látok még abban is, hogy a jelölt tudjon németül vagy más modern nyelven.

Ezen az alapon az Apponyi-Kollégiumba felvett jelölt addig, ameddig a tanítóképzés öt évfolyamú, öt évi egyetemi és kollégiumi tanulmányt folytatna; hat évi főiskolai tanítóképzés mellett az egyetemi és kollégiumi tanulmány négy évig tartana.

Három szerv dolgoznék a tanítóképző-intézeti tanárképzés körül: az Apponyi-Kollégium, a tudományegyetem (esetleg műegyetem) és az Országos Tanítóképző-intézeti Tanárvizsgáló Bizottság. Külön igazgató-tanácsra nincsen szükség. Kár volna a középiskolai tanárképzéssel kapcsolatos eme szervezet lemásolni. Tanárképzésünk minden funkciója, amely az egyetemen és a tanárvizsgáló bizottságon kívül esik, az Apponyi-Kollégium keretébe tartozik.

Az Apponyi-Kollégium szakvezető tanártestülete ama intézetek tanáraiból alakulna, amelyekben a didaktikai gyakorlatok folynak. Nem fogadhatom el az előadónak azt az álláspontját, amely szerint a kollégium „Tagjai között lennének az Orsz. Képzőművészeti Főiskolából és az Orsz. M. Kir. Zeneakadémiából kinevezett tanárok is . . . .” Ezekre nincsen szükség, hiszen nekünk is van rajztanárunk és zenetanárunk. Ha a magyar nyelv tanára (s mások) alkalmas arra, hogy a kollégiumban a magyar szakvezető tanára legyen, akkor a rajz- és zenetanárai is alkalmasak erre. Meg kell állapítani, hogy a mai tanárképzésnek — a sajátos tanítóképző-intézeti pedagógia szempontjából — bizonyos hiányai vannak. Ezeket lehetne az Apponyi-Kollégium munkakörének tartalmasabbá tételével kiküszöbölni. Jelenleg a szakvezető tanárok mindegyike érzi, hogy munkaköre (a tanárok támogatása csak a jelöltek egyetemi tanulmányainak megválogatására és ezek elvégzésének ellenőrzésére vonatkozik) vérszegény. A jövőben a következő tartalommal szeretném ellátni.

Az Apponyi-Kollégium tanárai a szakvezető órákon jelöltekkel együtt olvasnak szakkönyveket és szakfolyóiratokat. Megismertetik tárgyuk irodalmát és általában forrásait. Minden tanár bevezeti jelöltjét abba, hogy hogyan tanítja saját tárgyát a tanítóképző-intézetben és hogyan kell azt a népiskolában tanítani. Ismerteti tárgyának tanítóképző-intézeti tantervét és utasítását, valamint a népiskolai tantervnek és utasításnak a tárgyára vonatkozó részét a legjobb tankönyvekkel és vezérkönyvekkel egyetemben. Segíti

jelöltjét abban, ha egyetemi tanulmányaiban bizonyos nehézségek merülnek fel. Támogatja jelöltjét azzal, hogy az utolsó félévben feldolgozza azokat a részleteket, amelyeket a jelölt az egyetemen nem hallgathatott. Minden jelöltnek minden évben 1-2 kollégiumi órája van a szaktárgyaiból és 2 éven át 1-2 közös pedagógiai kollégiumi órája. (Ezek a közös pedagógiai órák jelenleg is megvannak.) Mi lehetne e közös pedagógiai órák tartalma?

Ez a tartalom a következőkből alakulhatna: a tanítónövendékek testi és lelki világának vizsgálata; a tanárjelölteknek tanító-jelölt korukból való személyes élményeinek megbeszélése; a tanítóképző-intézeti utasítás általános részének tárgyalása; a szaktárgyak pedagógiai vonatkozásai; annak a szellemnek a meggyökereztetése, amely szerint a tanár a növendékben a leendő tanítót lássa, ne pedig a historikust, a geografust, a fizikust, a matematikust, a zenészt stb. A pedagógia szakvezető tanára tapintatos módon — a jelöltek írásai alapján — folytat beszélgetést egyéni világnézetükről. Tapasztalatból tudom, hogy ez általában igen gyümölcsöző. Pedagógiai művek és folyóiratok tanulmányozása is tartozik ide.

Jelenleg az a helyzet, hogy a jelölt a kollégiumi órák elmulasztása esetén is szerezhethet oklevelet. Nézetem szerint a jövő tanárképzésben ezek a kollégiumi órák úgy állíttassanak be, hogy azok szorgalmas látogatása és tartalmuk elsajátítása előfeltétel legyen az oklevél megszerzéséhez. Szeretném, ha az Apponyi-Kollégium tartalmasabbá tételével a didaktikai gyakorlatokat is jobban ki lehetne ragadni abból a helyzetéből, amelyben sokszor csak függeléknek tekintetnek.

Úgy gondolom, írásomból érezhető, hogy a sajátos tanítóképző-intézeti tanárképzést kimélyíteni szeretném, nem pedig ellopítani olyan kijelentéssel, hogy középiskolai tanár is alkalmazható a tanítóképző-intézetben. Ezt a gondolatot véltem érezni az egyik hozzászólásból. Elöttem kritikán felül áll az a tény, hogy a sajátos tanítóképző-intézeti tanárképzésen átment jelölt átlagban jobb tanárrá lesz, mint amilyenné az okleveles középiskolai tanárból lenne. Lehet, hogy a középiskolai tanárból jeles tanítóképző-intézeti tanár lesz, de — nézetem szerint — bizonyos, hogy ha ugyanaz az ember a sajátos tanítóképző-intézeti tanárképzésen ment volna át, akkor kisebb erővel és hamarabb jutott volna oda, hogy jeles tanárrá legyen. Az is lehetséges, hogy egyes okleveles középiskolai tanárok jobb tanítóképző-intézeti tanárok lesznek, mint egyes okleveles tanítóképző-intézeti tanárok. Csakhogy ebből nem lehet általános szabályt alkotni. Az a tanár, aki okl. középiskolai tanár léte jó tanítóképző-intézeti tanárrá lesz, általános-ságban kivételnek számítható.

Ehhez hasonló választ adhatunk arra a kérdésre, amely abban az előfeltételben foglaltatik, hogy csak okleveles tanító lehet tanítóképző-intézeti tanár. Nézetem szerint — átlagban — jobb tanítóképző-intézeti tanár lesz abból, aki maga is tanító volt. Ez nem azt jelenti, hogy aki nem volt tanító, egyáltalában nem lehetne

jó tanítóképző-intézeti tanár; de ha azzá lesz, ez csak az ő kivételes egyéni hajlamainak köszönhető. Nekünk nem szabad ilyen kivételes kedvező hajlamokra számítani; nekünk bizonyos átlagot kell figyelembe venni.

A jövőben gondoskodnunk kell a gyakorló-iskolai tanárok kiképzéséről is. A gyakorló-iskola vezetőjétől a pedagógiai elmélet és gyakorlat olyan egységét kívánom, amelyben a gyakorlaté az elsőség. Ezért a jövőben is a gyakorlati arravalóság alapján választanám ki a gyakorló-iskola tanárait. Ehhez a gyakorlati arravalósághoz kellene aztán a szükséges elméleti elmélyítést fűznünk. Ebből a szempontból az illető jelölteket két évig felvenném az Apponyi-Kollégiumba. Mint az Apponyi-Kollégium tagjai folytatnának egyrészt a kollégiumban szaktárgy-irányú, továbbá az egyetemen és a kollégiumban pedagógiai irányú tanulmányokat. E jelöltek számára sajátos vizsgakövetelményeket kellene felállítani. Ezen az alapon kiállított gyakorló-iskolai tanári oklevél mindenben teljesen egyenrangú a tanítóképző-intézeti tanári oklevéllel. A gyakorló-iskolai tanári kiképzésről még nagyon sokat lehetne mondani, de egyenlőre csak az eszmét akartam felvetni.

Nem kívántam a tanítóképző-intézeti tanárok képzésének egész kérdés-komplexumát tárgyalni, hanem csak egy-két szempontot akartam kiemelni, amelyeket a jövőben különösebben figyelemre kellene méltatnunk.

Miután a polgáriskolai tanárképzés áttelepítésével kapcsolatban a minisztériumban a tanítóképző-intézeti tanárképzésre vonatkozólag is lesznek eszmecserék, szükségesnek tartom, hogy egyesületünk sürgősen keresse fel a miniszter urat vagy (e kérdésben való) helyettesét, s ajánlja szíves figyelmébe a tanárságnak e kérdésben elfoglalt álláspontját.

Dr. Frank Antal.

5.

Ami a *képzői tanárképzést* illeti, ép az erkölcsi és szociális nevelés, de a hivatásra nevelés szempontjából is aggodalommal látom, hogy azt az eddigi helyes rendszer helyett, félszázados, bevált intézmények megsemmisítésével, amelyekre méltán voltunk büszkék s amelyeket a külföld is irigyelt tőlünk s utánozni törekedett, az egyetemre kívánják terelni, holott az egyetemi tanszabadsággal a képzői tanárképzés szigorú célkitűzése s annak különleges erkölcsi és szociális nevelési feladata nem egyeztethető össze. A képzői tanárban mindennél fontosabb a *hivatás dtértése* s az ebből eredő felelősségérzet, de fontos az anyag módszeres feldolgozása is. Az egyetem ép eme feladatok megoldására nem alkalmas. A tisztán egyetemi képzés célhoz nem vezethet.

Nem látom a célt teljesen biztosítottnak a közvetítő megoldási tervezet útján sem; s nem látom eléggé megokoltnak a képzői tanárképzés elválasztását a polg. isk. tanárképzéstől, amelyből az kinőtt. Főleg most nem, mikor a törekvések célja a nyolc osztályú elemi iskola, melynek négy felső osztálya összeesnék a polg. isk. négy alsó osztályával; tehát maga az élet mossa el a mesterséges

válaszfalakat. (Svájcban, de egyebütt is, a polgári iskola kötelező betetőzése az elemi oktatásnak s az eredmény kitűnő.) Ha ez a kapcsolat nem volna meg, most kellene azt megcsinálni. Kár volna most vájnunk mesterséges szakadékot eddig szervesen összefüggő, bevált intézményeink közé.

Megmaradni a régi alapon s azon fejleszteni, tökéletesíteni tovább a képzői tanárképzést, a 2 évfolyamnak 3-ra, sőt 4-re való kibővítésével s közben több és az elemi képzői élet egész működését felölelő gyakorlattal; s ami mindennél fontosabb, a fölvételeknél a rátermettség szerint való szelektálással s a tényleges szükségletnek megfelelő számban fölvett, alaposan kiképzett tanerőknek kellő elhelyezésével — ne legyenek azok évek során át — mint nevelők a tanügy páriái.

Geőcze Sarolta.

6.

A javaslatot előadó szerint szükségessé teszi a polgári isk. tanárképzésnek az egyetemre terelése. Következésképpen ennek, hogy a tanítóképzői tanárképzés ezzel elvesztvén eddigi alapját, új megoldást kell keresnie.

A javaslat ezt az új útát ezúttal már nem a polgári iskolai tanárképzéssel karöltve, hanem eltérően ettől, a mai gyakorlatból kiindulva keresi. Tanítóképzői tanár e javaslat szerint csak a legkiválóbban képesített tanítók közül azok lehetnek, akiket erre a képesítés után nyomban kiválogatnak a hatéves tanítóképző-főiskolából, ahonnan négy évre az egyetemre kerülnek. A polgári isk. tanár ellenben — az eddigi sejtések szerint — talán mindjárt érettségi után kerül az egyetemre, s így képzése esetleg egybe is esik a középiskolai tanárok képzésével, holott e két iskolafaj rendeltetése nem azonos. A polgári iskola a kispolgárság és kispolgársadalom alapvető gyakorlati és nagyvonalú közműveltségi művelő helye, a középiskola a vezető értelmiség behatóbb közműveltségének ápolója. A tanítóképzői tanár kétségtelenül mindkét rendeltetést munkálja a leendő tanító személyén át, talán ez is az oka annak, hogy a javaslat a tanítóképző-főiskola elvégzését köti ki alapul. Nem nagy gyakorlati jelentősége van annak a lehetőségnek, hogy középiskolai érettségivel valaki először a kétévfolyamú tanítóképző-főiskolára menjen, hogy ezen az úton aztán tanítóképzői tanár lehessen. Hiszen ezt lehetne fordítva is megtervezni, ahogyan a mai középiskolai tanárképzés — nagyon helyesen — felépül: a középisk. tanulmányra közvetlenül a négyévi egyetem a szaktárgyi tanulmány számára, amelyet a gyakorlati methodikai képzés befejez. Ezzel a bevált szukcessziv képzéssel szemben a tárgyalás alatt levő javaslat éppen a másik lehetőséget választja: a szimultaneitást (egyidejű kooperáció a szaktárgyi és methodikai tanulmánnyal), hihetőleg csak a tradíciók tisztelete miatt avagy a fokozatos fejlődés biztosításáért, esetleg a vélt intenzivebb pedagógiai képzés miatt. Mintha az volna a vezető gondolata, hogy a tanárképzés fokán átmentse azt az eredendő hibát, amelyet éppen ez a választmány már ki is

küszöbölt a letárgyalt tanítóképzői javaslatával, amely a szukcesszivitás elvén épült fel; éppen ez a nyereségtétele. Ez az alapvető hibája a mai polgári és tanítóképzői tanárképzésnek, de nem a középiskolainak.

A javaslat szerint a tanítóképzői tanár képzési rendje a tanítóképző alsó tagozatától kezdve ez volna: I. Közismereti tárgyak a középfokon 4 év. II. Pedagógiai képzés az alsófokú tanítás számára 2 év. III. Szaktárgyak tanulmánya egyetemi fokon 2 év. IV. Szaktárgyak tanulmánya és pedagógiai képzés a középfokú tanítás számára 2 év. Ilyen felaprózása a hosszabb elmélyedést kívánó studiumoknak szűkebb látókört eredményez, amelyben a képzés alatt álló egyén csak nehezen jut oda, hogy uralkodjék anyagán. A választmány tehát önmagával jut ellentétbe, ha ennél a javaslatnál a szimultaneitás mellett nyilatkozik meg, holott a másik javaslatában a szukcesszivitás mellett tört pálcát.

E mellett az eredendő hiba mellett van ennek a javaslatnak felfogásában olyan ellentét is, amely szintén csak a tervbe vett tanítóképző-főiskolát támadja meg létében. E felfogás szerint a főiskolai jellegű képző tanárát oklevelesítéssel lehet majd azzá kreálni bizonyos vizsgálatok sikeres letétele után. Erre szüksége van az elemi és középfokú oktatásnak, amely kész műveltségi anyagot származtat át, de nem az akadémiai fokon levő szakiskolának, amelynek tanárát szakjellegében az önálló kutatásnak és hirdetésnek nemcsak joga, hanem kötelessége is kiemel a merev tantervhez való kötöttségből. Ezt a fokot pedig csak a középfokú tanári oklevél megszerzése után kifejtett irodalmi és eredményes gyakorlati tevékenység biztosíthatja a tanítóképző-főiskolára pályázó középfokú iskola tanárának. Ezen a tanítóképző-főiskolán az egyes tanárok képviselik a maguk tudományszakjának tanítási módszerét az elemi és középfokon s oda a testület véleményezése folytán jutnak be. Ha a javaslat ezt nem biztosítja, nincs semmi jogcím arra, hogy középfokú oklevéllel minden egyéb feltétel nélkül főiskolai kathedrát foglaljon el, még akkor sem, ha ott óraszámra nézve csak kevés elfoglaltsága volna. Más elbírálás alá tartoznék természetesen a főiskolai pedagógia tanárának képesítése, valamint a képzői alsó tagozat tanáráé.

Nem felel meg a főiskolai tanulmány természetéhez fűzött várakozásnak az a dédelgető gondoskodás, amellyel a javaslat a tanárjelöltek szellemi vezetését kétféle intézménnyel is körülbástyázza. Ezek az intézmények elsősorban mint anyagi feltételek (ellátás, könyvtár, laboratórium) jöhetnek tekintetbe anélkül, hogy házi továbbképző támogatásban részesítse a jelöltet, ami olykor megterheléssel is szokott járni. Az ilyen külön irányú vezetés megbénítja a jelölt erő kifejtését; véleménye, ha van ilyenje, tekintélyi színezetet nyer s csak nehezen vergődik fel a kritikai tisztánlátáshoz. Pedig erre nagy szüksége van a tanítóképzés levegőjének, mert ez az oxigénje. A szemináriumi búvárkodás azonban teljesen megfelel a célnak.

Az előterjesztett javaslat a benne rejlő alapelvek alapján tehát

nem mutat haladást a mai tanárképzés mellett, csak a megtoldott időben. Nem is szólva arról, hogy kétféle középfokú alapképzéssel rendelkező tanárjelöltek kerülnének együvé: a középiskolaiak és a képző felső tagozatából kikerültek. Mintha bizonyos mesterséges válaszfalat óhajtana emelni e kétféle gyökérrel táplálkozó, de azonos célú kartársak közé. Pedig csak egy cél lehetséges: minél biztosabb alapra épített célszerű szakképzés. Azon felül semmivel sincs megindokolva, miért kell a tképzői tanár képzésének nem ugyanabból a forrásból táplálkoznia, mint a középiskolainak? Miért kell egy időbeli plusszal öt súlyosabb helyzetbe hozni a többenél, amikor ez a plusz nem minden esetben válik be?

Minthogy ebben az alakjában ez a javaslat ellentétben van nemcsak egyéni nézetemmel, de magával a választmánynak egy már e kérdésben leszögezett álláspontjával is, amellyel magával is csak kis részében érthetek egyet, a kongresszus elé való terjesztésre nem ajánlom.

Dr. Novy Ferenc.

7.

Az előadó javaslatának azon kívánságát, hogy a tanítóképző intézeti tanárképzés a tanítói képesítésre épüljön, a következő okoknál fogva nem fogadom el:

1-ször: a tképző intézeti tanárjelöltek az egyetemnek ismét csak rendkívüli hallgatói lesznek, oklevelük megint nem lesz egyenértékű a középiskolai tanárokéval s így tanárságunknak a jövőben is folytatnia kell azt az áldatlan küzdelmet, melyet a középiskolai tanársággal való erkölcsi és anyagi paritásért évtizedek óta folytat, de elérni nem tud;

2-szor: a tanítói oklevéllel bíró egyetemi hallgatóknak — még a tehetségeseknek és a szorgalmasoknak is — nagy nehézségekkel kell megküzdeniök a tisztán tudományos munkát végző egyetemeken előtanulmányaik fogyatékosága miatt, mely a tanítóképző-intézeti és a gimnáziumi tanterv különbségéből ered. Ilyenek: a latin- és görögnyelv hiánya, a matematika szűkebb köre, továbbá a gimnázium tananyagában rejlő fokozatos problema-anyag szülte rátermettség hiánya;

3-szor: a tanítóképző-intézet pedagógiájának tökéletes és alapos megismerésére és elsajátítására elegendőnek tartom azt az előadó által is megszervezendőnek véleményezett tképző-intézeti tanárképző-intézetet, mely azután teljesen kiegészíthető az egyetemen nyert elméleti képzést a tképző-intézeti tanári pálya speciális kívánalmaival. Ez a megismerés — tekintve a jelöltek egyetemi végzettségét és érettebb korát — feltétlenül felér a tanítói oklevéllel.

Mindezek alapján tehát az előadó által javasolt tanítói képesítés helyett középiskolai érettségét kívánok.

Párty Endre.

8.

Megjegyzések a hozzászólásokhoz. Hogy a polgáriskolai és a tanítóképző-intézeti tanárképzés útjai szétváltak, az természetszerű következménye köz-

oktatásügyi kormányzatunk ama határozatának, mellyel e kétféle tanárképzés alapját biztosító Pedagógiumot és Erzsébet-Nőiskolát megszüntetendőnek tartja és a polgáriskolai tanárképzésről a szegedi tudományegyetemmel kapcsolatban kíván gondoskodni. Eme szándék és határozat taglalásával sem az előadó, sem a hozzászólók foglalkozni nem kívántak; csak egyetlenegy felszólalás nem látta megokoltnak a képzői tanárképzés elvlasztását a polg. isk. tanárképzéstől és határozottan kívánta a régi alapon való megmaradást és a két évfolyamos képzői tanárképzésnek háromra, sőt négyre való kibővítését. Miután a régi alaptól való eltérés már elhatározott szándéka a közoktatásügyi kormányzatnak, eredmény nélküli, pusztán elméleti vitát eredményezhetne csak, ha felszólálnak eme indítványát részletesen fejtegetnök. Nem akarok tehát kiterjeszkedni ez indítványra, bár meg kell jegyezmem, hogy a polgáriskolai tanárképzésnek is idők folyamán annyira speciálizálódtak képzési cáljai, hogy azok, ha merőben nem is váltak ellentéteessé a tanítóképzői tanárképzéssel, de mindenesetre nem elsősorban annak céljait szolgálták. A közös alaptól való eltérési szándék tehát valójában csak kedvező a tanítóképzőint. tanárképzés szempontjából, mert módot és alkalmat nyújt tanárságunknak ahhoz, hogy e gyökeres változtatást felhasználhassa egy speciális és az eddiginél alkalmasabb tanítóképző-intézeti tanárképzés megvalósítására. Hogy ez az új tanárképzés a megreformálandó és hatosztályú tanítóképzőre épüljön fel, — tehát csak az lehessen tanítóképző tanár, ki a tanítóképző főiskola felső tagozatát elvégezván tanítói oklevelet nyert —, azt nem minden hozzászólás akceptálja. Elegendőnek tartaná az alsótagozat elvégzését igazoló érettségi vizsgálatot és a jellem, tehetség alapján való rátermettséget ahhoz, hogy a javaslatban megemlített főiskolákon keresztül tanítóképzői tanár lehessen. E felfogás alapján tehát a középiskolák bármelyik fajtáját elvégző ifjú is lehetne tanítóképző-intézeti tanár, anélkül, hogy tanuló korában átment volna azon a szakiskolán, melynek pedig tanára óhajt lenni. A megreformálandó, hat osztályú tanítóképző-intézeti főiskola, ha mindjárt kéttagozatú is, de alapjában (alsótagozatában is) már szakiskolai jellegű, mert „növéndékeit a tanári testületek a tanítói pályára való arravalóságuk megvizsgálása alapján veszik fel“, hol többek között „művészi és technikai készségeket alapoznak meg“ az általános ismeretek átszarmaztatásán kívül. Ha tehát hajlandók lennének belemenni abba, hogy a tanárképzés idejének két évvel való megrövidítéséért már az alsó tagozat elvégzése után indulhasson meg a tanítóképző tanárképzés, akkor e fontos feladatra olyanok is vállalkozhatnak, kik esetleg még a tanítóképző főiskola alsó tagozatában sem felelnek meg. De eltekintve ettől, a legelengedhetetlenebb feltételét tanárképzésünknek abban látom, hogy a leendő tanárok már mint tanulók is végigmenjenek annak a szakirányú főiskolának a munkáján, melynek tanárai óhajtának lenni. Hogy a multban a tanítóképző-intézeti tanárokat a középiskolai tanárok közül szemelte ki a nagy Eötvös és Trefort, az igaz. De azok valóban megválogatot, tehát új hivatásukra is biztos reményt nyújtó férfiak voltak, kiket emellett a nagy miniszterek nem mulasztottak el kiküldeni a külföldi tanítóképzés tanulmányozására is. Hogy a tanítóképző-intézeti főiskola felső tagozatába a középiskolát végzettek is kérhetvén felvételüket, csak két évig tanulói a szakiskolának a hat év helyett, az bizonyos. De a két év alatt érettebb korukkal inkább elsajátíthatják, mindazt, ami egy leendő tanítóképző-intézeti tanárnak is a legfontosabb attribútuma: a tanítói állás sikeres betöltéséhez

szakismereteket és alkalmas lelkiséget. Csak az ilyen retortán keresztülmenő ifjú gondolhat szerintem arra, hogy tanítóképző tanár legyen. Vallom és hiszem, remélve, hogy ebben legalább a mai tanítóképző-intézeti tanárság is egyetért velem, hogy elsősorban csak az lehet jó tanítóképző-intézeti tanár, ki előbb jó tanítóvá lett. Ezért kívánom én azt, hogy ne csak keresztülmenjen a leendő tanárjelölt a tanítóképzésen, hanem azt elvégezve, még a legszigorubb és legsokoldalubb mérlegelés után válogattassék ki az egyetemre. Ez a tanítóképzés lesz a garanciája annak, hogy a leendő tanítóképző tanár akár milyen egetverő magas tudományosságot is szerez majd az egyetemen (és sajátítson is el minél többet), de azt mégsem úgy „adja“ majd le a tanítójelöltjeinek, hogy az órájára betévedő középiskolai kollégája éppen olyannak láthassa és érezze azt a munkát, mint amilyen a középiskola (általunk igazán le nem becsült, de nekünk mégsem megfelelő) munkája. A leendő tanítóképző-intézeti tanár tanításának a mikéntjére tehát már az a hat évi tanítóképző-intézeti képzés lesz elhatározó hatással, mely lényegében nem a tanárképzést szolgálja, de valójában az alapvetése annak. Felszereli a tanítóképzői tanárságra készülő ifjút nemcsak a magasabb foku tudás számára szükséges biztos alappal, hanem olyfokú elméleti és gyakorlati pedagógiai ismeretekkel látja el, melyek máris biztosítékai lesznek annak, hogy a jövőben is a tanítóképző-intézeti tanár lesz a didaktzis terén hazánk legjobban képzett tanára. Hogy elméleti téren is azzá lehessen, fogadtam el az 1924. évi XXVII. törv. azon alapvetését — mely ugyan a középiskolai tanárképzésről szól, de helytálló nálunk is s ez az, hogy „az elméleti tanárképzést csakis az egyetem végezheti“. Az egyetemi képzés szerintem nem törődne eleget a tanítóképző-intézeti tanárképzéssel, ha intézményesen nem lenne biztosítva az egyetemi tanár urak érdeklődése a tanítóképzői tanárképzés iránt. Ehhez nem tartom elegendőnek az Országos Tanítóképzői Tanárvizsgáló Bizottságba való kinevezésüket, mert ilyen minőségükben még ha mutatkozna is egy kis figyelem részükről a tanárjelöltek iránt, az pusztán csak a vizsgára való előkészületkor nyilvánulhatna meg, miként azt az eddigi tapasztalatok is igazolják. De ha szervezetenk külön egy tanárképzőintézetet, mely legalább felévenként egyszer (többször nem is kellene) összeülne az egyetemi tanrend elkészítése alkalmából, hogy mérlegelés tárgyává tegye a hirdetésre tervezett tanári kollégiumokat és gyakorlatokat a tanítóképző-intézeti tanárképzés szempontjából is, úgy ennek üdvös eredményei abban is megnyilvánulhatnának, hogy az egyetemi tanárok egy része nemcsak tanárjelölteinkkel, hanem magával a tanítóképzési munkával is szorosabb érintkezésbe kerülne, amely csak javára válna mindkét fél sokszor nem eléggé megismerhető munkájának. Nem oszthatom tehát az egyik felszólaló ama véleményét, hogy a tanítóképző-intézeti tanárképzőintézet elegendő.

Szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy hazánk tanítóképző-intézetei (csekély kivétellel) internátussal vannak felszerelve, melyek hivatása nemcsak a növendékek testi ellátása, hanem az ennél sokkal fontosabb nevelési munka és tanulmányaikban való segítség. Nem zárkozhatik el e tevékenység elől tehát egy tanítóképző-intézeti tanár sem, sőt intézményesen kell gondoskodnunk arról, hogy a tanárjelöltek ne csak figyelhesse ezt a munkát, hanem abban megfelelő módon aktív részvételük is biztosítható. Mivel fővárosunkban csak az I. ker.-ben és a II. ker.-ben van internátusos tanítóképző, nem tartom szokatlannak, hogy tervezetemben e két tanítóképző-intézetet jelöltem meg

mint olyanokat, melyek a gyakorlati kiképzés munkájának a végzésére a legalkalmasabbak.

A gyakorlati kiképzés az egyetemi tanulmányok első felének a befejezése után (a 4. félév végeztével) kezdődik és tart két éven át úgy, miként az eddigi tanárképzésnél. A mostaninál intenzívebb munkáját biztosítja az Apponyi-Kollégium szervezettebb kapcsolata a két gyakorló tanítóképzővel, mely lehetővé teszi az eredményesebb gyakorlati útmutatásokat a tanítóképző-intézetek tanulmányi és fegyelmi rendjére vonatkozóan. Az elméleti tanárképzéssel párhuzamosan halad tehát a gyakorlati kiképzés s így a tanárjelöltek szakvizsgálatukkal egyidőben vizsgáznak a pedagógiai tárgyakból, melynek sikere esetén nyernek tanári diplomát minden ugynevezett gyakorlati év nélkül.

E javaslatommal azért nem követtem a középiskolai tanárképzés menetét, mert arra gondoltam, hogy a főiskolát eredményesen elvégző és kiválóított tanárjelölt olyan felvértezett pedagógiai tudással megy az egyetemre, hogy elméleti tanulmányaiban nem hatnak zavarólag az előtte már ismeretes pedagógiai tárgyak. A főiskolán megszerzett didaktikai gyakorlatok pedig már oly rutinnal látják el a tanítás és nevelés terén, melynek a tanárjelölt speciális didaktikai kiképzésében egy rövidebb időszak kiegészítő munkája is elegendő. Éppen ezért nem tekinthetjük veszedelmesnek, sőt alaprengetőnek az elméleti és gyakorlati képzés terén a szimultaneitást, miként azt egyik felszólaló kartársunk igyekszik kimutatni hozzászólásában, hangsúlyozván a középiskolai tanárképzésben, mint a legjobbat, a szimultaneitás ellenében szukcesszivitást. Hozzászóló elfelejti, hogy a középiskolai érettségi vizsgálatot tett középiskolai tanárjelöltet, még ha akaró, sem lehetne úgy képezni, hogy elméleti és gyakorlati képzése párhuzamosan történjék, éppen mert nincsenek még pedagógiai és gyakorlati tapasztalatai, mikor az egyetemre megy. Sőt miként közismert, még a szukcessziv és egy éven keresztül történő gyakorlati képzése mellett is messze elmarad a kívánatos eredményektől, aminek bizonyossága az új középiskolai tanárképzésről szóló törvény, melynek indokolása egyenesen megrögzíti, hogy a polg. iskolai és tanítóképzői tanárok „a tanítás metodikájában és a nevelés tudatosságában nagyobb készséget tanusítanak“, mint a középiskolai tanárok egy része. A szimultaneitás elve tehát korántsem oly veszedelmes és éppen nem lehet elmondani, hogy a választmány ellentétbe kerülne önmagával, ha ez elvet elfogadná, miután a tanítóképzésnél a szukcesszivitás mellett nyilatkozott. Ha ott erre az elvre is volt szükség, fentiek alapján látjuk, mennyire nem következés, hogy a mi képzésünknel is ezt kövessük pusztán csak azért, mert külsőleg így látszunk következeteseknek. Sokkal fontosabb ennél az a hozzászólás, mely gyakorló tanári tapasztalatok alapján arra hivatkozik, hogy a tanárjelöltek az eddigi képzés rendjén csak a legnagyobb nehézségekkel tudják gyakorlati munkájukat az elméletivel való ütközés miatt elvégezni. Gyakorlóiskolájukban valóban máskor nem is jelenhetnek meg, csak közvetlenül a tanév elején, v. a félév végén, esetleg a tanév befejezése előtt akkor, midőn félévenkénti egyetemi dolgaikat még meg sem kezdték vagy már befejezték. Bármennyire igyekeztek ezen eddig is segíteni az erre hivatott tényezők, ezt a kérdést megoldani még sem tudták s másként nem is tudják (bár ez radikális mód és tanárképzésünk egy évi meghosszabbítását jelenti), minthogy meg kell toldani a 8 félévi egyetemi tanulmányokat kötelező

egy évi gyakorlattal, melynek folyamán a jelöltek így könnyen elsajátíthatnák mindazokat az ismereteket is, melyeket Molnár O. kartársunk tanítóképzői pedagógiának nevezne. Így a tanítóképzői tanárképzés ideje öt év lenne, valójában azonban hét.

Az elméleti tanárképzés idejének nyolc félévre való tervezését a legfőbb felszólaló helyeselte. A szaktárgyak megválasztásánál azonban egy hozzászólás helytelenítelte a pedagógiát és filozófiát mint külön szakot, azzal érvelve, hogy filozófiával és pedagógiával csak az foglalkozhatik, aki megelőzőleg feldolgozta valamely tudomány konkrét anyagát s magáévá tette a tudományos gondolkodás szellemét. Ha felszólaló ezen ideális követelményén kívül magamévá tenném még azon megállapítását is, hogy a tanítóképzői főiskolából kiváló eredménnyel kikerült tanárjelöltben nincsen a filozófia és pedagógia számára elegendő szolid bázis és nincsenek az absztrakciók alátámasztására konkrétumai, akkor nagyon kicsinylő és igazságtalan felfogásom lenne a tanítóképzői-főiskola tervezett nivójáról és azokról a legkiválóbb, minden tekintetben megválogatott fiatal tanítókról, kik egyéni kvalitásaikkal is biztosítékát nyújtják annak, hogy belőlük még a filozófiai és pedagógiai tárgyak és gyakorlati tanítások vezetésére is alkalmas tanári anyag váljék. De helyezkedjünk felszólaló álláspontjára, hogy e szaktárgyak elsajátításához szükséges valamely tudomány konkrét anyagának feldolgozása. Aki ezt vallja, annak megnyugtatóra kijelentem, hogy a tetszés szerint kiválasztott humán v. reáltárgy párosítása a filoz. és pedag.-val arra való, hogy legalább egy tudománynak (még pedig olyannak, mit a jelölt legjobban kedvel) a konkrét anyagát a pedag. és filoz. szakos magáévá tehesse. Az már aztán egészen egyszerű szervezeti kérdés, hogy ezt az első négy félévben végezhesse el, hogy a következő négy félév minden idejét aztán a filoz.-nak és pedag.-nak szentelhesse. Felszólaló azt kérdezi, hogy miért kell a pedag. filozófia-szakos tanárjelölteknek szakjukon felül egy más tudományt is tanulmányozniok? Hisz, ha úgy és azért cselekszik ezt, hogy előbb négy félévig ebben mélyedjenek el és csak aztán kerüljön a sor a pedag. és filoz.-ra, ez esetben műveletlenebbek és kevésbé sokoldalúak lesznek többi szaktanár kollégáiknál. Inferioritásba kerülnek — hozzászóló szerint — többi kollégájukkal szemben. Ez azonban tévedés. Hisz a többi más szakos kartárs mint jelölt csak „foglalkozik“ a pedagógiai tárgyakkal és még csak megközelítőleg sem annyit mint az, akinek határozottan egyik tárgya a pedag. filoz. És ha inferioritástól tart hozzászóló, úgy nagyon könnyen belemehetünk még annak is a vitatásába, hogy kell-e egyáltalán vizsgálat pedag. és filoz.-ból a nem pedag. és filoz. szakosoknak, mikor enélkül is elég a dolguk és máskülönben úgyis kollokválnak e tárgyakból? De had folytassam azzal, hogy milyen messzemenő és mélyenjáró célja van a pedag. és filoz. mellett még egy tárgynak a konkrét anyagszerzésen kívül és csodálom, hogy ezt éppen a pedagógus hozzászóló kollégák nem vették észre, igaz, feleslegesnek találtam akkor ennek hangoztatását. Ez a cél az, hogy a pedag. és filoz.-ra képesített tanítóképzői-főiskolai tanároknak lehetővé váljék a főiskola alsó tagozati munkájában való részvétel is. Hisz tudjuk, milyen nagyjelentőségű dolog az, ha egy szerves egészet képező iskolának (még ha kéttagozatú is) minden osztályában (ha mindjárt évenkénti felváltással) résztvehetnek az összes tanárok. Ennek jelentőségét részletezni (a tanulók megismerhetése szempontjából), azt hiszem, felesleges. Ezzel szemben felszólaló szerint a tanítóképzői-főiskola pedagógiai tanszékére

azokat neveznék ki, „akik mögött e tárgykból irodalmi múlt van, akik kitüntek a pedagógia művelésében v. akik e tudományból doktorátust és egyetemi magántanári fokozatot szereztek.“ Így „nyitva állana az út a felső tagozatba az alsó tagozat minden tanára számára, nem lennének külön pedagógusok, akik már ezen képesítésük folytán predestinálva lennének a felső tagozat tanári állásainak betöltésére.“ — Hozzászóló szerint ez lenne a legegyszerűbb megoldása a pedagógiai tanszékek betöltésének. Az volna, ha hozzászóló elve a tanárképzésről általában az lenne, hogy tanítóképzői tanárképzésre szükség nincsen; egyszerűen ki kell nevezni az összes tanszékekre azokat a középiskolai v. másféle tanárokat, kik mögött valami irodalmi múlt áll, kik kitüntek szakjukból v. szaktárgyukból, doktorátust és egyetemi magántanári fokozatot szereztek. Egy másik hozzászólás tényleg ilyenféle megoldásra enged következtetni, mert elveti a külön tanárképzést. Megállapítja az előadó által javasoltnak helytelen voltát, hangsúlyozván, hogy „a termékenységi hiányt“ a tanulmányi évek megszaportásával és a jelöltek szellemi vezetését biztosító intézményekkel („dédelgetéssel“) pótolni nem lehet. Ezen a hozzászóláson azonban azért nem lehet meglepődni, mert indítványozója nem a mi eddigi tanárképzésünk emlőin nevelkedett és a kiképző főiskola szervezete felett lefolytatott vitáktól távol állván, nem láthatta kidomborítva — mennyire nem ttóképző akadémiát kontempláltak a vitában résztvevők, ha mindjárt meg is állapították, hogy a ttóképző iskola főiskola. Nem is egyszer, de sokszor elhangzott ott az a megállapítás, hogy ha mindjárt kéttagozatú is a ttóképző főiskola, de a tanári kara egységes, ott nem lesznek különféle képesítésű fő- vagy al-, vagy másricsodás tanárok. Ezen vitákat lezáró határozatok alapján úgy érzem, hogy a javaslatom szerint képezendő pedag. filoz. szakos tanárokat hiányosan képzetteknek még sem mondhatjuk és a többiekkel szemben való inferioritásukat túlzás volna emlegetni. Ne feledjük, hogy mi a ttóképzőintézetek számára akarjuk képezni a tanárainkat és a ttóképző-főiskolában — még ha magunkévá is tettük ezt az elnevezést, nem fiókegyetemeket akarunk alapítani. Csak mosolyt csalhatunk tehát nem őszinte barátaink arcára, ha olyan tanárokat reklamálunk a ttóképző főiskolába, „melynek tanárát szakjellegében az önálló kutatásnak és hirdetésnek nemcsak joga, hanem kötelessége is kiemel a merev tantervhez való kötöttségből.“ — Ilyenfokú tanárok nélkül is hirdetem és merem állítani, hogy az általam javasolt tanárképzés produkál majd nagyon sok olyan tanárt, ki tarsolyában hordja már jelölt korában a marsallbotot és ha talán doktorátust és egyet. magántanárságot sem szerez, de éppen cáfolatul ezekre, termel olyan irodalmi működést, mely fényt áraszthat nemcsak a tanítóképzésre, hanem az egész magyar tudományosságra.

Tanítóképző-intézeti tanárok bizonyára nagyon sokan óhajtanak majd lenni, hisz a felekezeti iskolákkal együtt van ttóképzőintézetünk szép számmal. Óriási gondot okoz tehát azoknak a kiválasztása, kik méltóak lennének arra, hogy ttóképzőint. tanárok legyenek. Nehéz feladat hárul tehát majd azokra, kik e kiválasztás munkáját elvégzik.

Ezt különösen hangsúlyozni szinte felesleges, mert ha egyszer felvétellez van köve a ttóképzőint. tanárjelöltség, akkor természetesen a pályázóknak nemcsak tanulmányi előmenetelét kell figyelembe venni. Két felszólalás azonban nagyon hangsúlyozta a felvételnél az egyéni és jellembeli arravalóságot, tehát ezért emelem ki én is most javaslatomban. Egy hozzászólás a felvételt teljesen korlátlanná tenné, hogy a protekció mellőzésével érvényesülhessen a

szabad verseny és senkit el ne lehessen zárni a pályáról. De eltekintve attól, hogy ma még a tanulási szabadságot szinte korlátlanul biztosító egyetem is feltételekhez köti a felvételt, — csak arra utalok, hogy a korlátlan felvétel alapján végzett tőképző tanárok tömegéből is csak kiválogatódás útján jutnának egyesek a tanári állásokba és nem bizonyos, hogy éppen azok lesznek a szerencsések, kiket a tudásuk és kiválóságuk képesítenek arra. Egy kollégiumba való felvétel feltételei mindig szabatosabban vannak meghatározva, mint egy bárminő — akár legmagasabb állás betöltésénél figyelembe vett szabályok és szokások. Feltételezhető tehát, hogy a leghatározottabban formulázott felvételi feltételek alapján csak a legérdemesebb jelöltek jöhetnek számításba, kiknek tehát versenytársakat nevelni teljesen céltalan eljárás lenne.

Eredetileg a tanulmányokban való irányítást, ellenőrzést és számbavételt javasoltam, de mert ebben az egyik felszólalás hátmögötti felügyeletet látott, elejtettem, mert magam sem óhajtanám, hogy a jelöltet egyéniségében, munkájában esetleg korlátozzák. Túlzott tudóság, sőt túlzás nélküli sem volt soha az ideáлом és az egyéni kezdeményezést és munkát mindenben — nem csak a tanárképzésben — mindig örömmel láttam és látom. Rá kell azonban mutatnom arra, hogy sokszor felnőtt ifjaknak és nőknek hiába van előírva a kötelességük s ha ismerik is azt, nem bizonyos, hogy követik. Az illyirányú ellenőrzést tehát, ha szabályzattal nem is, azzal a szeretettel kell biztosítani, melynek máskülönben is minden porcikájában át kell lengeni a tőképző tanárképzést, hogy az ahhoz fűződő nagy reményseink valóra válhassanak.

Mesterházy Jenő.

Határozati javaslatok a tanítóképzői tanárképzés reformjához.

1.

1. A polgári iskolai és tanítóképzőintézeti tanárképzés útjai egymástól elváltak s így a tanítóképzőintézeti tanárképzésről a polgári iskolai tanárképzés közbeiktatása nélkül kell gondoskodni. Az új tanárképzés a tanítói képesítésre építendő fel és annak általános, tudományos és szakképzést biztosító elméleti része a budapesti egyetemeken, a zeneművészeti, a rajztanárképző és testnevelési főiskolákon, speciális, gyakorlati része pedig a budapesti állami gyakorló tanítóképzőintézetek útján történik. Az elméleti képzés ideje nyolc félév, kapcsolatban egy megszervezendő tanítóképzői-tanárképzőintézettel, melynek szervezete, hivatása hasonló a középiskolai tanárképzőintézetével. Élén áll az elnök (egyet. ny. r. tanár) és az igazgatótanács, melynek tagjai a bpesti tud. egyet., műegyetem, főiskolák kiválasztott tanárai és a szükséghez mérten meghívott egyetemi, műegyetemi magán- és tanítóképző főiskolai tanárok. Ez az intézet irányítja az egyetemeken és főiskolákon folyó elméleti képzést és tagjaiból nevezik ki az Országos Tanárvizsgáló Bizottságot. Az intézmény székhelye Budapest székesfőváros.

2. A tanárjelöltek elméleti és gyakorlati munkájának hathatósabbá tételére fenntartandó az Apponyi-Kollégium intézménye, mely internátusi elhelyezést biztosítana a férfi és női tanárjelölteknek, még pedig székesfővárosunk olyan állami tanító-, illetve tanítónőképzőjében, hol internátus is van szervezve. Ezzel az intézkedéssel

biztosítja a tanítóképzői tanárképzés egyrésztől szorosabb kapcsolatát a gyakorlati képzéssel, másrészt lehetővé teszi az internátusi nevelés alaposabb megismerését.

3. A gyakorlati kiképzés t. k.-i munkája a nyolc félévi egyetemi és főiskolai tanulmányok befejezésével az eredményes szakvizsgálat letevése után kezdődik és tartama egy év, melynek folyamán a jelöltek nemcsak tanítási gyakorlatokat végeznek, hanem elsajátítják mindazt, aminek gyűjtőneve *tanítóképzői pedagógia*. A gyakorlati év végén a szakvizsgázott jelöltek a pedagógiából (beleértve a tanítóképzői pedagógiát), filozófiából, szakjuk módszer-tanából és gyakorlatából vizsgálatot tesznek, melynek sikere esetén kapják meg tanári oklevelüket.

4. Az elméleti tanárképzés ideje nyolc félév. Kötelező legalább két ttóképzőint.-i szaktárgy tanulmányozása, nemkülönben a pedagógiai tárgyakkal, a magy. irod. tört. és magy. művelődéstörténettel való foglalkozás. Azok a tanárjelöltek, kik a pedagógiai és filozófiai tárgyak tanítására óhajtanak képesítést szerezni, kötelesek egy tetszésük szerint választott humán v. reáltárgyat is tanulmányozni. E kötelező összes tanulmányokból a jelöltek vizsgálatot tartoznak tenni.

5. Tanítóképzőintézeti tanárjelölt csak az lehet, kit a ttóképzőint.-i tanárképzés hathatósabbá tételére szervezett Apponyi-Kollégium vezetősége ilyenül felvesz. A felvétel feltétele nemcsak a ttóképzőint.-i főiskolának kitüntetéssel való elvégzése, hanem a tanári pályára való egyéni és jellembeli arravalóság.

6. Az Apponyi-Kollégium vezetősége, mely a felvételle javaslatot tesz a közoktatásügyi kormányzathoz, áll az elnökből, ki a ttóképzői tanárképzőint. elnöke; az alelnökökből, kik a gyakorló ttóképzőint.-i főiskola igazgatói és mint ilyenek a kollégium vezetői. Tagjai a szakvezető tanárok. Utóbbiak elsősorban a két gyak. ttóképzőfőisk., az Orsz. Zeneművészeti; Orsz. Képzőművészeti és Testnevelési Főiskola kijelölt tanárai. Feladatuk a tanítóképzői tanárképzés speciális céljait a kollégiumon belül szolgálni és a jelölteket tanulmányi ügyeikben segíteni.

Mesterházy Jenő.

2.

Mivel a szakbizottság csakis a már elfogadott tanítóképzésre támaszkodhatik, azaz annak a részére szükséges tanárok kiképzéséről gondoskodik, ez a kérdés nagyobb kereteiben az elfogadott tanítóképzői reformmal már meg is van oldva.

Ugyanis: 1. mivel a leendő tanítóképzők alsó tagozatának tanterve a középiskolák alsó négy osztályára épül; a felső tagozatba középiskolai érettségivel be lehet jutni, ebből az következik, hogy a leendő tanítóképzők *alsó tagozata részére a mai középiskolai tanár minden további nélkül alkalmazható, e fok részére tehát nem is kellene tanárképzésről beszélni.*

2. Ha ez a középiskolai tanár képzői tanári oklevelét úgy szerzi meg, hogy középiskolai érettségi után a tanítóképző felső tagozatába lépve megszerzi a népiskolai tanítói oklevelet s ezután beiratkozva az egyetemre, megszerzi a középiskolai tanári oklevelet s ennek pedagógiai részénél

vizsgát tesz a tanítóképzői pedagógiából, akkor az ilyen tanárnak szakképzettség és pedagógiai érték tekintetében oly alapja van, hogy nemcsak az új tanítóképző alsó tagozatára, de a felsőre is megfelel.

Lehetne itt azután kikötéseket tenni, például a didaktikai kiképzés a tanítóképzőknél történjék; bizonyos gyakorlati évek mutattassanak ki stb., de ezek nem oly nagyon fontosak, mert aki ifjúkorában 2 évet tanult a képzőben, majd mind szakképzett egy évig foglalkozik a tanítóképzővel (és gyakorló iskolával), tökéletesen bírni fogja azokat a kellékeket, melyek egy tanítóképző-intézeti tanártól megkívánhatók.

Mindezek alapján javasolom, hogy a leendő *tanítóképző-intézeti tanárképzés útja a következő legyen:*

1. A jelölt tegye le a középiskolai érettségi vizsgálatot.
2. Ezután szerezze meg a népiskolai tanítói oklevelet.
3. Majd szerezze meg a középiskolai tanári diplomát, mellyel kapcsolatban a tanítóképzői pedagógiából is tegyen vizsgálatot.

Mihalik József.

3.

(*A reform szüksége.*) A reform okozatszerűen szükséges következmény abban az esetben, ha a polgári tanárképzés mai alakja megszűnik és az egyetemre kerül át. Ezzel a régi út: tanítóképző-polgáriskolai tanárképző-Apponyi-Kollégium, járhatatlanná válik.

(*A megoldás módja.*) 1. **Érettségi vizsgálat.** A fellevésből szükségszerűen következik, hogy az új tanárképzésnek az érettségi vizsgálatra kell felépülnie, mert a tanítóképzői tanterv nem fedi az egyetemi tanulmányokra előkészítő középiskola ismeretkomplexumát és így sikeres egyetemi tanulmány csakis a hiányok pótlása után, végeredményben tehát megint csak érettségi alapján volna lehetséges.

2. **Szakképzés.** Az egyetemi szakképzés célja az, hogy a mai tudományos szintnek megfelelő ismeretet nyújtson. Összefüggő, meg nem bontható szerves egység tudományszakonként. Ebből következik, hogy a tanítóképzőintézeti tanár szakképzése nem különbözhet a középiskolaiétól.

3. **Didaktikai kiképzés.** Ha a tanítóképzőintézeti tanterv nem is fedi a középiskola ismeretkomplexumát, ebből még nem következik, hogy a képző nem középfokú iskola. Ez csupán annyit jelent, hogy a képző — tanítói pályára készítőn elő — szükségszerűen előtérbe helyez olyan tényezőket, amiket a középiskola nem ölel fel, viszont kisebb mértékben van tekintettel olyanokra, amelyek ugyan azonos elemeit képezik a két intézmény tananyagának, melyek azonban amott bővebb keretben érvényesülnek. A különbség itt tehát csak mennyiségbeli és ennél fogva mindaddig, amíg nem mutatkozik lényeges elhajlás a két intézmény között, amely elhajlás a tanítói szakképzés folyománya, mindaddig tehát, amíg a különbség nem lesz minőségbeli, kell, hogy a kétféle tanárképzés kéz-kézben haladjon, azaz a képzői tanárnak ismernie kell a középiskolai módszert. Mihelyt azonban ez az elhajlás bekövetkezik, már nem érheti be ezzel, hanem meg kell ismerkednie a népiskolai módszerrel is.

A képzői tanár didaktikai képzése tehát önként oszlik két részre, a középfokú és elemi tagozatnak megfelelően.

Mivel továbbá nem vonható meg hajszálnyi pontossággal az a határvonal, ahol végződik a középfokú és kezdődik az elemi fokú didaktikai vonat-

kozás — ez a kettő át és átszövi egymást, ezért okvetlenül szükséges, hogy a tanítóképzői tanár a tanítóképzőben szerezzék meg a középfokú gyakorlatot is.

A didaktikai képzés tartamát illetőleg mértékadó az a megfontolás, hogy a kétféle didaktikai képzés nem valósítható meg egy év keretén belül, amiért a képzői tanár didaktikai képzésére legalább két év fordítandó. Időbeliségekre nézve a középfokú didaktikai képzés — mint a könnyebben hozzáférhető szint — természetesen megelőzni az elemifokú didaktikai képzést.

Ezekből az elvi megállapításokból szükségszerűen következnek, hogy az új tanítóképzői tanárképzés útja a következő: középiskolai érettségi, a középiskolai tanárokkal azonos egyetemi szakképzés és két évi didaktikai gyakorlat az arra kijelölt tanítóképzőben.

Folyik ebből logikusan az is, hogy a tanítóképzőben végzett középfokú didaktikai gyakorlat után a jelölt megszeresheti a középiskolai tanári oklevelet. (Hogy tanítóképzőben végzett didaktikai gyakorlat alapján megszereshető a középiskolai tanári oklevél, — erre már van precedens.)

De folyik másrészt az is, hogy a didaktikai képzést lezáró tanítóképző-intézeti tanárvizsgálaton alapuló oklevél nemcsak tanítóképzőben, de középiskolában való tanításra is jogosít.

Ezzel a kérdés elvi oldalát kimerítettük volna. Az alábbi megfontolások csupán okozatszerű következmények. De célszerű ezekre kitérni azért, hogy élesebb körvonalakban bontakozzanak ki a részletek.

Két szempont merül itt fel automatikusan. Az egyik az, hogy mi legyen lényege a tanítóképző-intézeti tanár didaktikai képzésének; a másik pedig, hogy melyek azok az előnyök, melyek a hosszabb és intenzívebb képzéssel szükségszerűen összefüggnek.

A tanítóképzőtanárnak főfeladata, hogy önálló, értékes tanítói egyéniségeket neveljen, kell tehát, hogy döntő irányítással legyen a gyakorlat iskolára, mert feladatát csak azon keresztül oldhatja meg.

Neki kell rámutatnia arra, hogy a népiskolai tanítás ma fennálló rendje nem megdönthetetlen igazság és utat találni arra, miképen eszközölhetők célszerű változtatások, javítások. Erre hivatottá teszi szak- és pedagógiai képzettsége és ezeken alapuló filozófiai összefoglaló képessége. Hogy mennyire következik ez a képző szelleméből, annak bizonyítéka, hogy pedagógiai tanári állásokat létesítettek. Erre a pedagógia tanára volna hivatott. Helyesen felállított elv, téves alkalmazás. Ez az a bizonyos formai kezdeti kibontakozás, amely mindenkor fellép a fejlődésnek egy-egy új fokozatán, mely nagy körvonalakban utal a követendő útra, de amely egyben a tartalmi meg nem állapodottságnak félreismerhetetlen jele.

Ennek a feladatnak elvégzésére a pedagógia tanára t. i. képtelen és tevékenysége tisztán és kizárólag arra terjedhet, hogy bizonyos sablonokat von el egyes tárgyak tanítására nézve ugyanakkor, amikor nem rendelkezik, de a tudományok mai állásánál nem is rendelkezhet megfelelő szaktudással. Legfeljebb történeti ismertetésben lehet a módszer ilyenfajta tárgyalása helyénvaló. Különben a módszert nem lehet sablonként kezelni. Nem választható el a szaktudástól és olyan mértékben lesz értékesebb, amilyen mértékben bővül az ismeretkör, mert annál inkább van lehetőség arra, hogy a tanár a lényegest elkülönítse és az alapvető elemekre leegyszerűsítse.

Ezért az oklevél megszerzésével összefüggő vizsgálatnak a főnyomatékot kell annak kipuhatolására helyezni, hogy a jelöltnek a megkívánandó és

a tanítóképzői pedagógiával összefüggő tudnivalókon felül van-e megfelelő összefoglaló áttekintése szaktárgyának népiskolai vonatkozásait illetőleg, elég kritikai ítélete, s így elegendő önállósága?

A másik szempont, amelynek érvényesülnie kell, az, hogy milyen legyen a képzői tanár helyzete, milyen megkülönböztetésben részesüljön társadalmi és anyagi tekintetben.

A társadalmi helyzet alakulása — aminthogy nem is lehet másképp — a képzésnek a középiskolai képesítést meghaladó mivoltából automatikusan következnek be.

Legelső következménye az volna, hogy megszűnnék az a különös viszony, amely ma középiskola és tanítóképző-intézet között fenn áll. Az érettségizett tanuló ugyanis megszerezheti a tanítói oklevelet, ha egy évig rendes tanulója a képzőnek. Vagyis: míg egyrészt érettségit követelünk meg az oklevélhez, másrészt még maga az oklevél sem egyenlő értékű az érettségi bizonyítvánnyal. Még valahogyan érthető volna a dolog, ha a tanítóképző V. osztálya tisztán az elemi iskolai didaktikai gyakorlatot célozná. Rá lehetne mondani, hogy a jelölt csupán a tanítói szakképesítést szerzi meg. De ez nem áll, mert a didaktikai kiképzéstől függetlenül tanul olyan tárgyakat, amelyek tárgyai, a középiskolának is. Itt tehát a képző, legalább formailag, kétségkívül föléje van rendelve a középiskolának. A tanárképzésnek fenttaglalt módja okozatként hozná magával, hogy a tanítóképzőnek kétséges szerepe megszűnnék és beállítását nyerne arra a polcra, amely a tanítót értékben felbecsülhetetlen nemzetnevelő munkájáért méltán megilleti. Külsőleg ezt az „Akadémia“ megjelöléssel lehetne kifejezésre juttatni anélkül, hogy ezzel egyidejűleg és szükségszerűen a tanítóképző átszervezése összefüggne.

Anyagi javadalmazás szempontjából a képzői tanár a középfokú gyakorló iskolák tanáraival egyenlő elbánásban volna részesítendő.

Hiányos volna azonban az elaborátum, ha nem terjeszkednék ki a tanárképzéssel kapcsolatba hozható más reformtervezet nyilvánvaló hátrányaira. Teljesen meggyőzni csak az ellenérvek lerombolása után lehet.

Első pillanatra tetszetős az a megoldás, hogy a képzői tanár érettségi után szerezzék meg a tanítói oklevelet és ennek birtokában a középiskolait. Ha igaz az, hogy egyéni, értékes módszer csakis megfelelő szakismeret alapján alakítható ki, aminthogy ez kétségbevonhatatlan, akkor a képzői tanárság szempontjából a középiskolai ismeretre épülő tanítói didaktikai képzés semmiféle kézzelfogható előnyt sem jelent. A tanár nyilván revideálni volna kénytelen álláspontját, amit megint csak az elemi iskola tanulmányozása révén tehetne meg. De nem mutatkozik ez a mód célszerűnek azért sem, mert akkor a képzői tanár útja a következő volna: középiskolai tanulmányi alapvetés — a középiskolai ismeretek didaktikai hasznosítása —; egyetemi szakképzés — az egyetemi szakismeretek didaktikai hasznosítása. Szembeötlő itt az erőszakos megszakítás, mert nyilvánvaló, hogy az egyetemi szakképzés implicite felöleli a középiskolai elemeket is, amiért ez a tagolás sehogysem érthető. (Azonban még lehetne koncessziókat tenni ennek az irányzatnak, ha a jelölt többévi elemi iskolai tanítói *gyakorlatnak* volna birtokában, mert akkor megszerezné tapasztalatból a népiskolának tüzetes ismeretét, amit később értékesíthetne. De a dolog úgy áll, hogy a tanítói oklevél még nem jelent annyit, hogy valaki tanító is s hogy teljesen beleélté magát a népiskola szellemébe. Erre az a néhány tanítás, néhány hospitálás és elméleti útbaigazítás igazán nem elegendő.)

Egy másik felvethető gondolat az, hogy középiskolai és képzői tanár a gyakorlati kiképzés szerint különüljön el. Aki középiskolánál végezte didaktikai évét, az középiskolai, aki tanítóképzőnél, az pedig tanítóképzői tanár. Ha áll az, hogy középfokú és elemi fokú módszerek megvannak a maga jellegzetes vonásai, akkor — hacsak a képzői tanárt nem akarnók kizárni a középfokú didaktikai képzésből, amit komolyan senkisé sem kívánhat — önként következniék, hogy a gyakorlati év két szakaszra tagozódna: a középfokú és elemi fokozattal összefüggő didaktikai kiképzésre, amit egy év keretén belül — amint már mondtunk — nem lehet megoldani. Ha pedig ennek alapján bővitenők a gyakorlat idejét, eredeti állásfoglalásunkhoz jutunk el.

(Ebből is — mellesleg — csak az következik, hogy nem célszerű elzárkózni olyan újítások elől, amiket a jelen parancsoló szava tesz szükségessé. Csak kompromisszum jöhet létre, amely sem intézménynek, sem tanárnak nem szolgálhatja az érdekeit.)

A fenti megoldással azonban más aggodalom is kapcsolatos. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a társadalom leértékli a tanítóképzőt a középiskolával szemben. A közvélemény azonban perdöntő az egyén elhatározásaiban. Nagyon kérdéses, hogy juthatna-e a képző megfelelő tanárhoz ilyen viszonyok között, hiszen nagyon természetes, hogy mindenki a középiskola felé fordulna az egyetemi szakképzés után. A képző csak afféle lapisrefugiú volna, amit végső szükség esetén vesz igénybe az ember. Holott malegalább megvan az az egészséges állapot, hogy a tanítóképzőt végzett ifjuság színe-java igyekszik a tanári pályára. Ennek köszönhető a tanítóképző felvirágozása.

De eltekintve ettől a szubjektívnek minősíthető mozzanattól, megdöntetlenül áll az a tény, hogy a középiskolák száma tetemesen nagyobb s így mindenki arra felé indulna, mert egyszerűen több az elhelyezkedési lehetőség és mindenki lehetőleg hamar akarja kenyérre váltani diplomáját.

A harmadik megoldási mód, t. i. az egységes tanárképzés halálos sebet ejtene a tanítóképzőn és rajta keresztül a magyar népoktatás ügyén. Ez egészen nyilvánvaló, ha újra átgondoljuk, amit középiskola és képző viszonyáról mondtunk. A középiskolai tanár még nem tanítóképzői tanár. Bizonyos, hogy hosszú, sok éves gyakorlat után azzá lehet, ha t. i. önmagára van utalva, de épp oly bizonyos, hogy abban az időben, míg eljut oda, ahova kell, súlyos károkat szenvedne az intézmény.

Ha mindezeket figyelembe vesszük, végeredményben következőleg formulázható meg a javaslat:

Tanítóképző-intézeti tanár olyan érettségizett, négy évi egyetemi szaktanulmánnyal rendelkező egyén lehet, aki két évi didaktikai kiképzésben részesült az arra kijelölt tanítóképző-intézetben. Egy évi didaktikai gyakorlat feljogosítja a középiskolai tanári oklevél megszerzésére. A kétévi tanítóképzői gyakorlat befejezése után a jelölt vizsgálatot tesz, amelynek sikeres megálltával tanítóképző-akadémiai oklevelet kap. A tanítóképző-akadémiai oklevél a középiskolákban való tanításra is jogosít. Anyagi tekintetben az alkalmazott tanítóképző-akadémiai tanár egyenlő elbírálásban részesül a középfokú gyakorló iskolák tanáraival.

(Zenetanárképzés.) Érdemleges megállapítások eszközlése végett olyan elv után kell néznünk, amelynek alkalmazásával biztosíthatjuk a képzői zenetanárképzésnek megfelelő mértékét.

Művészetre az taníthat, aki kellő művészi kvalitással rendelkezik. A szükséges készség elnyeréséhez három mozzanat szükséges: 1. rátermettség; 2. bizonyos technikai készség megszerzése, tehát a tárgyi megvalósítás lehetősége; 3. az esztétikai ítélet kiformálása, tehát a tartalmi elem érvényrejuttatása.

A két első pontot mint előfeltételt tekintve, a harmadik, tehát az esztétikai ítélet kiformálása az, amely eljuttathat bennünket a művészi képzésben követendő elvhez.

Ítéletet kiformálni csak teljesen zárt ismeretkörön lehet. Ennek teljes áttekintése, lelki asszimilálása nélkül, nagyon természetesen érdemleges ítélet sem lehetséges.

Az ismeretkör maga lehet kisebb vagy nagyobb, eszerint kisebb-nagyobb szintje lehetséges az ítéletnek, ez tisztán kvalitatív különbséget eredményez; de kell, hogy az ítélet minden esetben a tartalmi komplexum teljes áttekintésén nyugodjék, mert ellenkező esetben a különbség már kvalitatív, azaz, mint már feljebb említém, hiányzik a kellő ítéloképesség.

Ebből a szempontból nézve a kérdést és zenei térre alkalmazva a tételt, következik, hogy az, aki zenét tanít, csak úgy tehet eleget érdemlegesen feladatának, ha bizonyos zárt kört lélekben asszimilált.

Ezzel szemben, ha azt kutatjuk, hogy milyen mértékben tesz eleget a mai képzői zetanárképzés ennek a kívánalomnak, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a lényeg teljes félreismerésével, láthatólag azon a gondolon épül fel, hogy a képző zenei követelményei kisebbek, s hogy elegendő ennélfogva, ha a képzői tanár *töredékét* tudja annak, amit különben a zene-művészeti főiskolát végzett zetanártól megkivánnak.

A két képzés nagyjából kéz-kézben halad a második akadémiai évig, itt azonban a tanítóképzői zetanár előképzése megáll.

A hiba itt szembeszökő: beállítást nyer egy magasabb szintre, amit azonban nem ér el, sőt érdemben meg sem közelít, mert a kezdet kezdetén van, ahol az esztétikai elemeket éppen hogy alkalmazni kezdi, de ahol tudatos művészetről még szó sem lehet.

Ezek után nem lehet kétség aziránt, hogy milyen zenei értékkel rendelkezik, ha színvonalát a legmagasabb művészi szempontból nézzük.

De visszatérve arra a megfontolásra, hogy az ismeretkör lehet kisebb és nagyobb s hogy ennek lelki asszimilálása folytán lehetséges művészet szerényebb és legszerényebb körben is, mindig művészetről kell beszélnünk, mert anélkül nincsen művészi nevelés, el lehet fogadni azt a tételt, hogy a képzői zetanárnak nincsen szüksége olyan előképzettségre, mint a főiskolát végzett tanárnak.

Csak hogy ebben az esetben szükséges volna, hogy az akadémia-töredékre olyan záróépület emeltessek, amely biztosítja annak a szerényebb körnek teljes asszimilálását.

Itt első sorban az ismeretkör helyes kijelölésén mulna a kérdés. Nevezetesen olyan kört kell választani, amely, ha primitív is kifejező eszközeiben, de lényegében igazi, hamisítatlan művészet, amely másrészt elég közel áll a lélekhez és amelynek feldolgozása fontos érték a tanítóképző szempontjából.

Ezzel a magyar népzene kerülne homlokterbe, mert bár megnyilatkozásában naiv, de művészet, mikrokozmosz, amely mint ilyen, perspektivikus képe a makrokozmosznak.

Szükséges volna ebben az esetben, hogy a jelölt tüzetesen megismer-

kedjék a magyar faji zenével, annak kitünő ismerője és avatott tolmácsolója legyen.

Ez volna a logikusan következő és befejező lépcső.

Ehelyett mit látunk?

A magyar zene csak mint *fakultatív* tárgy szerepel a képzői zene-tanárképzés rendjében! Így tehát a helyzet az, hogy van ugyan kollégiumi képzés, amelynek feladata volna összefoglaló szempontok kialakítása, de a kör, amit felölel, helytelenül van megválasztva s így zenei ránevelésről szó sem lehet, mert annak, aki zenét tanít, előbb magának kell rendelkeznie kiforrott esztétikai ítélettel és csak azután kerül érdemlegesen sorra az a kérdés, hogyan tanítsa, amit tanítania kell, vagyis a pedagógiai vonatkozás.

Hogy mennyire a lényeg félreismerésen épül fel a mai képzői zene-tanárképzés, annak bizonyítéka továbbá az, hogy a főtanszakot a *hangszerhez* kötik. Ez áll előtérben, holott nyilván valamely megfelelő művészi tartalom kialakítása volna a feladat, olyan tartalomé, amely erre az előképzésre felépíthető. Mert a más szintre beállított követelmény egészében célt szolgál, mivel befejezett egészhez vezet. De ennek töredéke lehet jó egyéni és társas szórakozásra, lényegben azonban problematikus értékű. Vagy talán már az sem!

Felmerül azonban az a kérdés, hogy miért ne érje el a képzői zene-tanár a lehető legmagasabb szintet?

Minél tovább jutott valaki, annál inkább képes arra, hogy meggyőző erővel, megragadó szükségszerűséggel tolmácsoljon valami zenei tartalmat.

A zene-tanításban pedig ezen a körülményen fekszik a főnyomaték. A tartalom minél intenzívebb átérzése és átéreztetése az a leghatalmasabb eszköz, amellyel az érelemre hatni lehet.

Nincsen tehát semmi ok arra nézve, hogy a képzői zene-tanár képzését illetőleg szerényebb mértékkel éadjuk be, mint a főiskolát végzett zene-tanárnál.

Meg kell kívánnunk tőle azt a zenei készséget, amelyet ma legmagasabb mértékben a zeneművészeti főiskolai tanárképzés képvisel, mégis azzal a hozzátevéssel, hogy a képzői zene-tanár, mint minden más képzői tanár, érettségivel rendelkezék, különben nagyon kétségesen alakulna helyzete, s hogy a zene-tanári oklevél megszerzése után egy évi didaktikai kiképzésben részesüljön az elemi fokozaton, tekintve azt, hogy a zene-tanárképzőben már végzett olyan gyakorlatot, mely a középfokú didaktikai képzéssel szembeállítható.

A javaslat ezek alapján következőleg szövegezzük meg:

Tanítóképzői zene-tanár olyan érettségit tett, okl. zene-tanár lehet, aki egy évi elemi fokozatu didaktikai kiképzésben részesült az arra kijelölt tanítóképzőben, s az ezzel összefüggő vizsgát sikerrel letette. Oklevele ennek alapján záradékoltatván, őt tanítóképző-akadémiai zene-tanárságra képesíti.

(*Rajz-tanárképzés.*) Ebben a kérdésben nem érintjük a Képzőművészeti Főiskola rajz-tanári szakképzését, amely, amint azt a gyakorlat mutatja, hibátlanul oldja meg a kérdést.

A képző speciális jellegével összefüggésben azonban szükségesnek mutatkozik, hogy már a főiskolai képzésben legyenek olyan elemek, amennyiben képzőhöz igyekvő rajz-tanárról van szó, amelyek ráutalnak a képzőben töltendő elemi foku didaktikai képzésre.

Lényegben az abban állana, hogy a rajz technikája lehetőleg leegyszerűsítessék, az alak néhány vonallal jellegzetesen odavetessék.

Hogy mi értendő jellegzetes odavetés alatt?

Minden élő lénynek megvan a maga karakterisztikus vonala: az életvonal. A szerencsésen eltalált életvonal hű képe azoknak a közös sajátosságoknak, amelyek valamely típusra jellemzők. Nevezhetjük típusvonalnak is. Ez képviseli a közös jegyek összegeződését.

Nagyon természetes, hogy olyan embernek, aki a rajzoláshoz hajlamot érez magában, más nem megy rajztanárnak, ez a kérdés nem fog nehézséget okozni. Mégis sok idő fog elmúlni addig, míg a maga praxisából rájön arra, hogy milyen fontos szerepet játszik az életvonal kiemelése a népiskolai tanító rajzolási módjában.

Ezért szükségesnek mutatkozik, hogy az idevonatkozó tételek rendszerbe foglalassanak, s hogy ezeket az a rajztanár, aki képzőhöz igyekszik, összefoglalva, lehetőleg tüzetesen megismerje.

Az alaknak az életvonalra való leegyszerűsítése két okból fontos a képző életében. Egyrészt azért, mert a gyakorlóiskolai növendékben még nincs elég esztétikai elvonás ahhoz, hogy reá a képnek valami kiemelkedő művészi kvalitása különös hatással lehetne. A gyereket a *tipus* érdekli. Még nem tart ott, hogy a típust egyedeire bontaná. A rajzolt mackóban nem egy mackót lát, hanem a mackót látja. Ennek a lelki beállítottságnak teszünk eleget, amikor a közös jegyeket összefoglaló típusvonalat emeljük ki.

Ezért problematikus értékűek, mellesleg megjegyezve, a szokott könyv-illusztrációk és a használt fali szemléltető képek, mert ha még művészi értékűek is, amihez sok esetben szó fér, akkor sem állnak elég közel a gyermekhez, hogy érdeklődését lebilincseljék, képzeletét mozgásba hozzák. Pedig éppen ez volna a főfeladat. Mindenesetre áll az a tétel, hogy a jól sikerült, típust képviselő táblai rajz többet ér, mint a használatos, rendszeren merev sablont képviselő szemléltető rajzok legtöbbje.

Másrészt azért fontos az életvonal kiemelése, s így a legprimitívebb, de jellegzetes alaki érzékeltetés, mert ezt a készséget a tanító csak némi ügyesség mellett is könnyen elsajátíthatja és sikerrel alkalmazhatja a népiskolában.

Mindezek alapján kívánatosnak mutatkozik, hogy az a rajztanár, aki képzőnél akar szolgálni, különösen foglalkozzék ezzel a kérdéssel, amelyet a főiskolai rajzpedagógia keretén belül lehetne erősebben, esetleg külön kollégiumban kidomborítani.

Ennek alapján következő javaslat állítható fel:

Képzői rajztanár olyan okl. középiskolai rajztanár lehet, aki a képzői rajzoktatáshoz szükséges, s a sematikus rajzot illető külön követelményeknek eleget tett, egy évi didaktikai gyakorlatot végzett az arra kijelölt tanítóképzőben és az ezzel kapcsolatos vizsgálatot letette. Oklevele ennek alapján záradékoltatván, őt tanítóképző-akadémiai rajztanárságra képesíti.

Dr. Kosáry János.

Erkölcsei és szociális nevelés.

A II. Egyetemes Tanügyi Kongresszus és az ezredéves kiállítás verőfényes napjai óta az ország erkölcsi állapota nagyot változott. A süllyedés jelei mutatkoznak a családban, a társadalomban s a közéletben. A bűnözésnek nálunk addig ismeretlen mérete nem, kor, vallás és foglalkozási különbség nélkül; új bűnök, amik, addig a nemzeti lélektől idegenek voltak; s addig ismeretlen bűnök. A magyar lélek — sajnos — mindenféle idegen mételet magába vett; s a hanyatló társadalmak minden jelensége — az egyke, a válás, az öngyilkosság s a korrupció — a társadalom valamennyi rétegében elharapódzva ejti gondolkozóba a haza sorsáért még komolyan aggódni tudókat, kiket még nem fásított el az uralkodó cinikus önzés. Az erkölcsi züllés előbb-utóbb minden nemzet pusztulására vezetett. Nem nézhetjük azt tétlenül mi sem, mert a megcsönkített országnak az sirásója lehet. Hiábavaló minden törekvés a területi integritásra, ha nem tudjuk helyreállítani az erkölcsi integritást a lelkekben. A tanügyi kongresszus a múltban is a nevelés minden kérdését felölelte s ez a III. nem volna méltó a nagy hagyományokhoz, ha ez elől a legnehezebb feladat elől kitérne. Keresnie kell a nemzet erkölcsi betegségének orvoslását, már t. i. a nevelés útján.

A baj forrása kétféle: részint gazdasági — a háború, kommun és az oláh megszállás okozta pusztulás s Trianon, részint erkölcsi: a háború, de méginkább a kommun hatása, de főleg az, amit a lelkek bolsevizálódásának nevezhetnénk. Tehát az orvoslást is — ennek megfelelően — két úton kell keresnünk. A gazdasági okok megszüntetésére az eddiginél okosabb, gyakorlatibb nevelő eljárással: az erkölcsi okokkal pedig szembe kell állítanunk az erkölcsi és szociális nevelés minden tényezőjét.

Mindent nem lehet a háború s a trianoni nyomor rovására írni, mert gazdag szülők fia is lop autót, jó emberek gyermekei is alkotnak betörő bandát, bőségben élő ember, gazdag is egykézlik, a kényelmes lakásban lakó házaspár is válik s a jólétben úszó is beveszi a veronált. Itt mélyebben rejlő bajjal állunk szemben s az ellen a nevelésnyújtotta megelőző eljárást alkalmaznia kötelessége minden nevelőnek, legyen az néptanító, vagy egyetemi tanár; de legjobban kell ismernie a baj természetét s az orvoslás módját a tanítók nevelőjének, a képzőintézeti tanárnak.

Mondja ki a Kongresszus, hogy az erkölcsi süllyedésben rejlő nemzeti veszedelemmel s főleg a bolsevizálódással szemben való védekezést és megelőző nevelői eljárást az egész vonalon szükségesnek tartja:

1. a vallás-erkölcsi nevelés mélyítése,
2. az erkölcsi ellentálló erő fokozása,
3. a törvény- és tekintélytiszteltet helyreállítása,
4. a családi érzés fejlesztése,
5. a szigorúbb fegyelem s az önfegyelmelés,
6. az edzés s az akarat szilárdítása,

7. a segítésre, munkára s életrevalóságra nevelés (cserkészet),
8. a divat- és fényűzési örülettel szemben az igények méréséklése és az egyszerűséghez való visszatérítés,
9. a szociális érzék s a társadalmi felelősségérzet és szolidaritás kifejlesztése,
10. a régi magyar erkölcsi hagyományokhoz való visszatérés,
11. a hazaszeretet fejlesztése s a magunkénak megbecsülése által.

Geőcze Sarolta.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó

a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének Budapesten, a székesfővárosi Pedagógiai Szeminárium (VIII. Mária Terézia-tér 8.) nagy előadótermében 1928 *április 15-én* d. e. 9 órai kezdettel tartandó

XVIII. rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat :

1. Elnöki megnyitó.
2. *Emlékbeszéd* Scherer Sándor kir. főigazgató, egyesületi díszelnökről. Mondja: *Barcsai* József.
3. Tisztviselők jelentése : *a)* a főtktár jelentése, *b)* jelentés a pénztár állapotáról, az egyesületi alapokról, a Tanárok Házáról; a számvizsgáló bizottság jelentése és a költségvetés előterjesztése.
4. A közgyűlés előtt 14 nappal az elnökséghez írásban benyújtott indítványok tárgyalása. (L. az alapszabályok 21. §. e. pontját.)
5. A tanítóképzés és a tanítóképzői tanárképzés reformja tárgyában szétküldött kérdőívek eredményének megállapítása és kihirdetése.
6. Tisztujtás. (A választás a tisztujtási ügyrend szerint történik; megjelent a Magyar Tanítóképző 1928. évi márciusi számában.)

A közgyűlést megelőző napon, április 14.-én (szombaton) d. u. 3 órakor a II. ker. állami tanítónőképítő-intézetben (II. Osalogany-utca 43.) közgyűlési ELŐÉRTEKEZLETET tartunk. Ugyanaznap este 7 órakor a bpesti áll. tanító- tanítónő- és óvónőképítő-intézetek dr. KORNIS GYULA államtitkár úr Óméltósága védnöksége alatt a budai Vigadó összes termeiben Egyesületünk javára MŰSOROS ESTÉT rendeznek. Ennek részletes prog-

rammja külön fog megjelenni. Jegyek 4, 3, 2 és 1 pengős árban kaphatók. Előjegyzéseket elfogad az egyesület ügyvezető alelnöke (VII. Damjanich-utca 43). A műsoros estét a Vigadó éttermében társasvacsora követi. Vidéki kartársaink elszállásolásáról a lehetőséghez képest gondoskodunk. Ezirányu jelentkezések szintén az alelnökséghez intézendők.

Az ELNÖKSÉG.

Egyesületi és szakosztályi gyűlések.

1.

Egyesületünk ezen isk. évi *második*, *Párvy* Endre alelnök elnöklete alatt dec. 21-én tartott ülésén jelen voltak: *Gömöri* Sándor, *Dúzs* Mária, *Mesterházy* Jenő, dr. *Frank* Antal, dr. *Kenyeres* Elemér, *Geőcze* Sarolta, dr. *Novy* Ferenc, *Sebestyén* Erzsébet, *Strauchné Entz* Jolán, *Farkasdy* Zoltán és *Molnár* Oszkár.

1. Elnök jelenti, hogy a *Rothermere* lordhoz intézett s Egyesületünk háláját tolmácsoló sürgöny elment.

2. Jelenti, hogy az új illetményrendezés folytán előállt fizetési többletek utalványozását megsürgette. Határozott ígéretet nyert, hogy mindenki, akinek jár, karácsony előtt megkapja.

3. Jelenti, hogy az illetmények új rendezésével foglalkozó rendelettel kapcsolatban már a múlt ülésen szóba kerültek az anyagi ügyek. A széniumos rendszer nagy lépést jelent előre, de vannak fogyatkozásai, amelyekkel foglalkozni kell. A tanárságnak vannak e rendszeren kívül eső sélmei is. Örömmel jelenti, hogy dr. *Novy* Ferenc tanár személyében az anyagi ügyek egész komplexumának feldolgozására hozzáértő és gondos előadót nyert, ki már a legközelebbi ülésen elő fogja terjeszteni azt az emlékirat-tervezetet, melyet megvitatás és végleges formábaöntés után illetékes helyre fel fogunk terjeszteni.

4. Elnök jelenti, hogy dr. *Tóth* István min. tanácsos, ügyosztályunk új főnöke elé a tisztelgő küldöttséget a karácsonyi szünet után, alkalmas időben fogja vezetni.

Az elnöki előterjesztések után a választmányi ülés *szakosztályi* üléssé alakult át.

1. A rajzoktatási szakosztály megküldötte határozati javaslatait hozzászólás és tárgyalás végett. — Szakosztályunk rajzszakos tagjainak kiadatott.

2. Napirenden volt a tanítóképzői tanárképzés reformja. Az előadói javaslatához hozzászóltak: *Mihalik* József (írásban), *Gömöri* Sándor, dr. *Frank* Antal, *Geőcze* Sarolta és dr. *Novy* Ferenc. (A hozzászólások folyóiratunk jelen számában olvashatók). —

2.

Egyesületünk választmányának 1928. január 11-iki ülésén *Párvy* Endre elnöklete alatt a következők voltak jelen: *Mesterházy* Jenő, *Molnár* Oszkár, *Szontágh* Katalin, *Haitsch* Ella, *Woysiechowskyné* Lajos Mária dr., *Biberauerné* Abonyi Julia, *Schwartz* Károly, *Schön* István, dr. *Novy* Ferenc, *Farkasdy* Zoltán, *Veverka* Edith, dr. *Kosáry* János, *Kostyál* Ilona, *Novák* Eszter, *Jaloveczkyné* Cinkovszky Kornélia, *Patyiné Láng* Mária, *Strauchné Entz* Jolán, *Heger* Lujza, *Roda* Mária, *Csukás* Zoltán, *Nagy* Ferenc, *Ambrózy* Margit, *Ibererné* Popovits Olga, *Braun* Angela, *Kalabayné Schmidt* Vilma, *Gömöri* Sándor, *Dúzs* Mária, *Geőcze* Sarolta és *Mihalik* József.

Elnök az ülést azzal nyitotta meg, hogy a nagy érdeklődés az egyesület

intenzívebb munkálkodásának egy szebb jövőjére enged következtetni. Majd felkérésére dr. *Novy Ferenc* előadja azt a tervezetét, melyet alapúl gondolt ahhoz a memorandumhoz, melyet egyesületünk a széniumos rendszer életbe-
léptetése alkalmával előállott sérelmek orvoslása ügyében a közoktatásügyi kormányhoz be akar nyújtani. A gyűlés élénk eszmecsere, hosszas megvitatás és *Párvy Endre*, *Molnár Oszkár*, dr. *Kosáry János*, *Mihalik József*, *Farkasdy Zoltán*, *Nagy Ferenc*, *Schwartz Károly*, *Ambrózy Margit*, *Csukás Zoltán*, *Strauchné Entz Jolán*, *Mesterházy Jenő*, *Geöcze Sarolta*, *Biberauerné Abonyi Júlia* hozzászólásai után úgy határozott, hogy a memorandum szövegének végleges elkészítésére egy bizottságot küldött ki dr. *Novy Ferenc*, dr. *Kosáry János* és *Molnár Oszkár* személyében; elhatározta, hogy a memorandum mentől rövidebb idő alatt felterjesztessék, valamint hogy a memorandum teljes szövege az egyesület közlönyében megjelenjék.

3.

A január 18-iki választmányi ülésen *Párvy Endre* elnökölt és *Woyciechowszkyne Lajos Mária* dr., *Molnár Oszkár*, *Csukás Zoltán*, *Schwartz Károly*, *Schön István*, *Berta Mária*, dr. *Novy Ferenc*, *Répay Dániel*, *Patyiné Láng Mária*, *Kalabayné Schmidt Vilma*, *Balázs Dezső*, *Mesterházy Jenő*, *Ibererné Popovits Olga*, *Nagy Ferenc* és *Mihalik József* voltak jelen.

Elnök bejelentette, hogy a múlt ülésen tárgyalt memorandum, mely a széniumos fizetési rendszerrel kapcsolatban felmerült sérelmek orvoslása tárgyában készült, pár napon belül beadatik a kultuskormányhoz; a gyakorló tanítóképzők ügyében szerkesztett memorandum pedig a következő napon nyújtatik be.

Főtitkár jelenti, hogy az új tagoknak (*Szemere Samu*, *Medgyesy Zsófia*, *Oswald József* és *Laszczik Ernő*) a tagfelvételi értesítés elküldetett.

Elnök bejelenti, hogy a legközelebbi ülésre azokra az ügyekre vonatkozólag, melyek anyagilag a széniumos fizetési rendszeren kívül is érdeklik a tanárságot (gyakorlati kiképzés, tanári mellékmunkák díjazása, vizsgadíjak és elosztásuk, óratöbbleti díjak stb), előadónul *Mihalik Józsefet* kérte fel és kéri a tagokat, hogy az ügy iránt való érdeklődésük demonstrálásául mentől számosabban jelenjenek meg.

Szerkesztő jelenti, hogy a *Magyar Tanítóképző* ezévi első száma 4 iv terjedelemben a napokban kerül ki a sajtó alól. Szomorú, hogy az egyesületi pénztárban nincs annyi pénz, amennyivel e szám kinyomatásáért tartozunk. Oka e szomorú jelenségnek a tagdíjak rendetlen és hiányos beszolgáltatása. Olyan tagjai is vannak Egyesületünknek, akik elfogadják az egyesület lapját és élvezik a dolgozó tagok által kiküzdött előnyöket, de legelemibb kötelezettségeiknek nem tesznek eleget. Meghúzták a halálharangot az oly egyesület felett, melynek tagjaiból kihalt a szolidaritás, a lelkesedés, az összetartozás érzése és az áldozatkészség. Meg tudna nevezni több egyesületet, ahol a közlöny évvégi tartalomjegyzékének költségét a tagok adják össze. A *Magyar Tanítóképző*-t 1928-ban legalább 15 iv terjedelemben, évenként ötször tervezti megjelentetni. Számításai szerint ehhez évi 2000 pengő államszegélyre és legalább 200 olyan tagra van szükség, aki a tagdíjat pontosan befizeti. Tudva, hogy *Kornis Gyula* államtitkár úr és *Tóth István* min. tanácsos úr meleg és jószágos érdeklődéssel kísérik a tképzői tanárság szellemi ügyeit is, az államszegély elnyerésére megvan minden remény. Rajtunk fog tehát csak múlni,

hogy folyóiratunk zavartalanul megjelenhessék. A múlt évben 160 fizető tagja volt az Egyesületnek. Ezzel szemben, ha a legutolsó rangsorok létszámát megnézzük (amely azóta inkább emelkedett, mint apadt), azt találjuk, hogy az állami intézeteknél működött 173 tanár és gyak. isk. tanító, az államsegélyben részesülő nem állami intézeteknél 107, a tanulmányalapi tképzőknél 18 és az izr. tanítóképzőnél 10. Összesen 308 tanár és tanító. Rendkívül szomorú és fájdalmas adat, a tképzői tanárságra nézve lesújtó erkölcsi bizonyítvány, hogy tagjainak csaknem a fele nem tagja az országos egyesületnek vagy, ami még szomorúbb, olyan tag, aki elfogadja a közösség jótéteményeit és védő karját, de ellenszolgáltatásra nem hajlandó. Ezt a közömbösséget a közelmúlt szomorú időeknek és a tanárság anyagi leromlásának tulajdonítja. Helyzetünk azonban javult, erkölcsi kötelességünk hozzálatni egyesületi életünk föllendítéséhez.

Indítványozza: *a)* hogy az egyes intézetekben az igazgatókat kell az egyesület ügyei iránt való nagyobb buzgólkodásra felkérni; *b)* az 1926-ik évi közgyűlés azon határozatát, amely a nemfizető tagok törlését mondja ki, végre kell hajtani, mert ezáltal kevesebb lapszámot kell nyomtatni; *c)* a tagdíjak tanévek szerinti kezelése zavart okozott, ezentúl a tagdíjak polgári évek szerinti kezelendők; *d)* mellékeljük a lapban megjelenő felszólításhoz egy csekklapot és a postatakarékpénztárnál nyitassunk folyószámlát; *e)* fizessenek elő a lapra az intézetek és lehetőleg az ifjúsági önképzőkörök is; *f)* az intézeti hangversenyek jövedelmének bizonyos százalékát engedjük át a lap céljaira; *g)* toborozunk a felső évfolyamok tanulói közt előfizetőket, akik folyóiratunkat megismerve, tanító korukban is előfizetői maradnának. Dr. Novy Ferenc szerint fel kell vetni az egyesület esetleges feloszlásának kérdését, ez összehozná a tagokat, felrázná a közömböseket. A közgyűlésen ki lehetne fejteni, hogy az egyesületet át kell szervezni, egyes kérdésekre szakértőket kell képezni, akik maguknak utódokat nevelnének. Okvetlenül a vidék elé kell tární azt a nagy munkát, amit az egyesület tisztviselői és aktív választmányi tagjai a sok üléssel, az ügyek elintézésével stb. végeznek.

Mesterházy Jenő szerint a budapestenlét erkölcsileg kötelez arra, hogy a gyűléseken jelen legyenek az itteni tanárok. Verbuválódjék össze tehát a választmány a budapesti és környéki tagokból s ne legyen abban olyan, aki sohasem néz az egyesület felé.

Csukás Zoltán indítványozza, hogy minden tag belépése alkalmával írjon alá egy nyilatkozatot, melyben felhatalmazza az intézet igazgatóságát, hogy fizetéséből a tagdíjat egyszerre, vagy bizonyos részletekben levonhassa. Mihalík József és Mesterházy Jenő is pártolja ezt az indítványt kipótolva azzal, hogy terjesztessék ki ez a már meglévő tagokra is.

Elnök a maga részéről is szomorúan tapasztalja, hogy az érdeklődés hiánya miatt az Egyesület munkássága nem eléggé kielégítő és eredményes. Több lelkesedésre és önfeláldozásra lenne első sorban is szükség. Azonban, ha tekintetbe veszi az élet nehézségeit, a tapasztalható érdeklődés hiányát indokolva látja. Reméli azonban, hogy ez csak múló baj s így nem is látja a helyzetet olyan súlyosnak. A gyógyulás folyamata az állami és a társadalmi élet egész gépezetében megindult, egy szebb jövő jelenségei — lassan bár — de minden téren mutatkoznak. Teljes bizalommal van eltelve a tanítóképzés jövője iránt. Az elhangzott bajok orvoslását keresni fogja. Felhatalmazást kér, hogy a hátralékosokat a pénztárnokkal egyetértve felszólítsa a tagsági díjak befizetésére. Minden egyes igazgatónak írni fog a tagdíjak lehető pontos be-

fizetésének elősegítésére; oda fog hatni, hogy az egyes intézetek lépjenek be az előfizetők sorába, fel fogja hívni a figyelmet arra, hogy az önképzőkörök és az ifjúsági egyesületek szinten rendeljék meg a lapot. A tanítóság bekapcsolódása csak úgy lehetséges, ha olyan lapot szerkesztenénk, melyben ők is megtalálnák az őket érdeklő ügyeket. Ezt szerkesztőnk meg tudná csinálni, az egész csak pénzkérdés és így ezzel a résszel csak akkor foglalkozhatunk, ha tőkénk lesz. Megígéri, hogy rajta lesz egy közös hangverseny előkészítésén, melynek jövedelme tetemes segítséget nyújthatna.

A választmány tudomásul vette az elhangzottakat és az elnöknek a kért felhatalmazásokat készséggel megadja; kimondja, hogy a tagdíjakat ezentúl polgári évek szerint kezeli; az összes tagokhoz hátralékaik feltüntetésével felszólítást küld a tagdíjhátralékok sürgős kiegyenlítésére.

A választmányi ülést szakosztályi ülés követte, melyen a tképzői tanárképzés vitája folytatódott. Az ülés folyamán *Mesterházy Jenő* előadó válaszolt az elhangzott felszólalásokra.

4.

Egyesületünk választmánya *február 4-én Párvy Endre* elnöklete alatt ülést tartott. Jelen voltak: *Köveskúti Jenő*, *Schön István*, *Mesterházy Jenő*, dr. *Harmos Sándor*, *Molnár Oszkár*, *Répay Dániel*, dr. *Kosáry János*, *Tóthné Zalai Emma*, *Jaloveczkyné Cinkovszky Kornélia*, *Kalabayné Schmidt Vilma* dr. *Novy Ferenc*, *Farkasdy Zoltán*, *Fehér Aranka*, *Woychiechowskiné Lajos Mária* dr., *Nagy Ferenc*, *Kostyál Ilona* és *Mihalik József*.

Elnök üdvözölve a megjelenteket és közöttük a vendég *Tóthné Zalai Emmát* Debrecenből, az ülést *Scherer Sándor* ny. kir. főigazgató elhalálkozásának bejelentésével nyitotta meg. Meleg szavakkal emlékezett meg az elhunyt hosszú és érdemes életpályájáról és munkásságának nagy és gazdag eredményeiről. Bejelentette, hogy az egyesület nevében koszorút helyezett sírjára és beszéddel bucsuztatta el a tanítóképző nagy halottját. Indítványára a választmány elhatározta, hogy *Scherer Sándor* emlékét és érdemeit jegyzőkönyvében megörökíti, a legközelebbi közgyűlésen emlékbeszéddel áldoz érdemeinek s részéről jegyzőkönyvi kiirratban értesíti hozzátartozóit. Ezután bejelentette, hogy az előző gyűlés határozatainak megfelelően a memorandumokat a megfelelő fórumokhoz juttatta. 49 intézet igazgatóságához a tagdíjak beszédese és az egyesületi közlöny felkarolása érdekében körlevelet intézett; a tagdíj hátralékosokat névre szóló kimutatással szólította fel; a fővárosi intézetek közös műsoros estélyére a kezdő lépéseket megtette, úgyszintén közlönyünk szubvenciójának kiutalása iránt is.

A választmány köszönettel vette tudomásul a bejelentéseket és felhatalmazta az elnököt, hogy a rendezendő hangverseny ügyében az érdekelteket igazgatókat, majd a tanárokat közös értekezletre hívja egybe; a felekezeti képzőket az együttműködésre felkérje; az egyes képzők igazgatóságának a hátralékokról összesített kimutatást küldjön és hogy az egyesület részére a minisztériumtól az eddiginél nagyobb államsegélyt kérjen.

Az elnöki bejelentések tudomásul vétele után áttér a választmány *Mesterházy Jenő* tanárképzési javaslatának pontok szerint való tárgyalására. *Köveskúti Jenő*, *Mihalik József*, *Nagy Ferenc*, *Mesterházy Jenő*, *Párvy Endre*, dr. *Kosáry János* és *Molnár Oszkár* hozzászólásai után a felmerült javaslatokat az elnök szavazás alá bocsájtotta.

A javaslatok a következők voltak:

1. *Mesetházy Jenő* javaslata: *tanítóképző-intézeti tanár csak az lehet, aki a tanítói oklevél megszerzése után a középiskolai tanárképzésnek megfelelő idejű tanulmányt végez.*

2. *Mihalik József* javaslata: *tanítóképző-intézeti tanár legyen az, aki középiskolai érettségi és tanítói oklevél birtokában megszerzi a középiskolai tanári oklevelet.*

3. *Nagy Ferenc* indítványa: *tanítóképző-intézeti tanár az lehet, aki a tanítói oklevél és érettségi megszerzése után elvégezte az egyetemet és a tanítóképző tanári oklevelet megszerezte.*

4. *Dr. Kosáry János* indítványa: *tanítóképző-intézeti tanár olyan okleveles középiskolai tanár lehet, aki legalább egy évig didaktikai gyakorlatot végzett az arra kijelölt tanítóképző-intézetben.*

Először a választmány *11 szavazattal* (dr. Novy, Farkasdy, W. Lajos M. dr., Fehér Aranka, Kostyál Ilona, dr. Kosáry, Köveskúti, Mihalik, Schön, Répay és Párvy) *3 ellenében* (Molnár, Mesterházy és Nagy F.) úgy döntött, hogy a *tanítóképző-intézeti tanárképzés középiskolai érettségire épüljön fel*, majd *7 szavazattal* (Párvy, dr. Novy, Farkasdy, Fehér, Kostyál, dr. Kosáry és Schön) *4 ellen* (Mihalik, Köveskúti, Répay, Woychiehovskyné Lajos M.) dr. Kosáry János indítványát fogadta el, vagyis, hogy *tanítóképző-intézeti tanár olyan okleveles középiskolai tanár lehet, aki legalább egy évig didaktikai gyakorlatot végzett az arra kijelölt tanítóképző-intézetben.*

A határozat meghozatala után elnök köszönetet mond Mesterházy Jenőnek eddigi munkálkodásáért, az új javaslat előadójaul dr. Kosáry Jánost kéri fel s a jövő gyűlés idejéül febr. 11-ét tűzve ki, az ülést berekeszti.

5.

Egyesületünk február 11-iki választmányi ülésén megjelentek: *Párvy Endre* elnökle a *Köveskúti Jenő*, *Lechnitzkyné Jancsó Gabriella*, *Berta Mária*, *Molnár Oszkár*, dr. *Novy Ferenc*, *Schön István*, *Maurer Mihály*, dr. *Kosáry János*, *Mesterházy Jenő*, *Strauchné Entz Jolán*, W. dr. *Lajos Mária*, *Farkasdy Zoltán*, *Répay Dániel*, *Geöcze Sarolta*, *Nagy Ferenc* és *Mihalik József*.

Az ülés megnyitása után napirend előtt *Mihalik József* a választmány és az egész tanítóképzői tanárság nevében őszinte örömeinek ad kifejezést, hogy, ime, a hosszantartó küzdelmek mégis eredményhez vezettek, mert három igazgatónk az V. fizetési osztályba való előléptetésével (*Dúzs Mária*, *Párvy Endre* és *Quint József*) a becsületes tanári munka és igazgatói tevékenység immár kellőképen honorálva van. Kívánja, hogy egyesületünk e három kiváló tagja az elért szép pozíció előnyeit még sokáig élvezze. Melegen üdvözlí *Párvy Endre* igazgatót, aki egyesületünk ügyeit is már huzamosabb időn át a legnagyobb lelkesedéssel vezeti s a tanítóképzés legfontosabb problémáinak tárgyalását irányítja. *Párvy Endre* megköszöni az üdvözlést és egyben ígéretet tesz, hogy tőle telhetőleg igyekezni fog az egyesület eredményes munkásságának biztosítására és azon lesz, hogy a tapasztalható közönbösséget és érdeklődéshiányt eloszlassa. Ehhez kéri a tagok támogatását.

Ezután dr. *Kosáry János* előadja a tanítóképzői tanárképzésre vonatkozó javaslatát, melyhez *Köveskúti Jenő* és *Mihalik József* azt a kijelentést teszik, hogy bár nem mindenben értenek egyet az előadóval, de elfogadják a jól kidolgozott tervezetet; *Répay Dániel* a középiskolai érettségi után oklevélszerzést ajánl, *Molnár Oszkár* szerint, ha a középiskolai tanárképzés gyakorlati

didaktikai része egy évig tart, a tanítóképzői tanárképzése meg kettőig, akkor azonos fizetés esetén senki sem fog menni tanítóképzői tanári pályára, ezért azt javasolja, hogy a didaktikai kiképzés itt is csak egy évig tartson. Aki középiskolai tanár akar lenni, az a gyakorló középiskolában, aki meg tanítóképző-intézeti tanár, az a gyakorló tanítóképzőben töltse gyakorlati évét. *Párvy* Endre csatlakozik Molnár indítványához. *Schön* István a didaktikai két évet megosztaná; az első év a különféle népiskolai iskolafajok tanulmányozásával, külföldi tanulmányuttal telnek el, a második esztendő a képző megismerésére fordítatnék. Dr. *Kosáry* János reflektál az elhangzottakra, kiemeli, hogy javaslatával az ideális tanárképzést akarja megvalósítani. A választmány a javaslatot általánosságban elfogadta, részleteiben annyit módosít, hogy a tanár didaktikai kiképzése a képzőnél eltöltendő 2 év legyen, a képzői tanári oklevél érvényes legyen a középiskolákra is.

Ennek befejezte után *Kosáry* János felolvassa a képzői zenetanárok, majd a képzői rajztanárok képzésére vonatkozó javaslatát. Ezekre vonatkozólag *Geőcze* S., *Köveskúti* J., *Répay* D., *Nagy* F., *Farkasdy* Z., *Párvy* E. és *Mesterházy* Jenő hozzászólása után úgy határoz, hogy a képzői zenetanári oklevél megszerzéséhez középiskolai érettségit, a Zeneművészeti Főiskola elvégzését és egy évi didaktikai gyakorlatot kíván; a rajztanártól a középiskolai érettségi után a Képzőművészeti Főiskola elvégzését és 1 évi képzői didaktikai gyakorlatot, valamint az illusztratív rajztudás bizonyosságát kívánja. Az elfogadott javaslatok a maguk egészében megjelentetnek az egyesület közlönyében.

A tárgyalások befejezte után *Párvy* elnök bejelentette, hogy az elfogadott javaslatokat, valamint a kisebbségi javaslatokat is fel fogja terjeszteni a minisztériumba, hogy a minisztérium a tanárságnak a tanárképzésre vonatkozó összes elgondolásait megismerje.

Majd *Mesterházy* Jenő indítványára, *Molnár* Oszkár, *Párvy* Endre *Mihalik* József, *Köveskúti* Jenő és *W. Lajos* Mária dr. hozzászólása után elhatározza a választmány, hogy a tanítóképzés reformjának a kérdését, valamint a tanárképzés ügyét a közgyűlés elé terjeszti szavazás céljából; felkéri az elnököt és a szerkesztőt, hogy a szavazást készítsék elő; a közgyűlés előértekezletét április 14.-re, a közgyűlést április 15.-re tűzi ki. Megbizzá továbbá a tisztikart a tárgysorozat összeállításával s óhaját fejezi ki, hogyha lehetséges, a fővárosi intézetek közös hangversenye az előértekezlet napjára tüzessék ki.

Az elnök a jövő választmányi ülés idejét február 18.-ban állapítva meg, az ülést berekesztette.

6.

Egyesületünk választmányának február 18.-án a II. kerületi áll. tanítónőképzőben megtartott ülésén *Párvy* Endre elnöklete alatt jelen voltak: dr. *Frank* Antal, özv. *Szárnovszky* Jánosné, *Szalatsy* Richárd, *Gömöri* Sándor, *Molnár* Oszkár, *Geőcze* Sarolta, *Woyciechowskyné* *Lajos* Mária dr., *Nagy* Ferenc, *Dűzs* Mária, *Répay* Dániel, *Jaloveczky* Péter, *Strauchné* *Entz* Jolán, *Pócza* József, *Drózdly* Gyula, *Váradi* József, *Schön* István, *Tscheik* Ernő, *Németh* Sándor, *B. Braun* Angela, *Lechnitzkyné* *Jancsó* Gabriella, *Sebestyén* Erzsébet, *Grynaeus* Ida, dr. *Kosáry* János, *Jaloveczkyné* *Cinkovszky* Kornélia, *Kostyál* Ilona, *Vajda* Böske, *Farkasdy* Zoltán és *Mihalik* József.

Elnök az ülést megnyitva, fölolvassa dr. *Frank* Antal indítványát, melyben kéri, hogy a múlt választmányi ülésen elfogadott tanítóképző tanárképzési

javaslatot szintén csak az intézetek tanártestületeinek meghallgatása után terjesztjük fel a minisztériumhoz. Felette fontosnak tartja az ügy érdekében a tanárság egységes állásfoglalását. *Elnök* felvilágosításként közli, hogy a múlt választmányi ülés szintén úgy határozott, hogy a javaslatra nézve keressék ki, előbb az ország összes tanártestületeinek véleménye, illetőleg szavazásai melynek eredménye azután a közgyűlésen kihirdetettvén, a többséget nyert javaslat fog a III. egyetemes tanügyi kongresszus elé terjesztetni. A dr. Frank indítványa a választmánynak ugyan e tárgyban hozott másik határozatára vonatkozik, t. i. hogy a minisztériumba már most terjesztessenek fel és pedig nemcsak az elfogadott, hanem az összes kisebbségi javaslatok is avégből, hogy ily módon a minisztérium megismerje a választmánynak a tanítóképző intézeti tanárképzésre vonatkozó összes elgondolásait. A maga részéről az ügy fontosságára való tekintettel elfogadhatónak tartja dr. Frank indítványát, csupán az iránt vannak aggodalmai, hogy a felterjesztés elodázásával a minisztérium esetleg már elkésve fog értesülni a tanárság állásfoglalásáról. Dr. *Frank Antal* előszóval is megindokolja javaslatát s azon véleményének ad kifejezést, hogy a tanárság nem fog elkésni javaslatával. A választmány úgy határoz, hogy a tanítóképző tanárképzés ügyében az ország testületei által elfogadott javaslatot terjeszti fel a minisztériumba.

Ezután *Geőcze* Sarolta felolvasta a kongresszus elé szánt és az erkölcs, és szociális nevelés intenzívebbé tételét célzó határozati javaslatát. *Gömöri Sándor* kiemelendőnek tartja, hogy ebben a tekintetben nem elegendő csak az iskolák útján való védekezés, hanem a kultúra fejlődésének irányítói is munkálkodjanak közre az erkölcsi súlyedés meggátolásánál. Szerinte a főtényezők, mint az irodalom, a hírlapok, a színházak és mozik és a politikai élet szereplői is adjanak jó példát és az egész társadalom fogjon hozzá a javító munkához. A védekezés módjai közé ezek is felveendők. *Répay* Dániel ezt a tételt a kongresszus más szakosztálya elé kívánja irányítani és mi csak akkor dolgozzunk ki részletes programot, ha a kongresszus a főbb irányelveket már megállapította. Szerinte is hiányos az előadó javaslata, mert az erkölcsjavítás terén nem mutat rá a tanítóképzők speciális feladataira, pedig reánk nézve éppen csak ennek lenne értéke. *Özv. Szárnovszky* Jánosné kifejti, hogy mindaddig nem lesz igazi erkölcsiség, amíg a nemek között nem lesz meg a teljes erkölcsi párhuzam. Ma a férfiak erkölcsé rosszabb, mint a nőké. Szerinte első sorban az államnak kell az erkölcsjavítás terén jó példával előjárnia. Kifogásolható egész fizetési rendszerünk, mert feltűnően nagyok a fizetési különbségek. Ellensége a sok rang- és címbeli megkülönböztetésnek is. *Woyciehowszky* *Lajos* Mária dr. előadja, hogy a III. tanügyi kongresszuson a nőnevelési szakosztályban éppen ő fog ezzel a témával foglalkozni. Felesleges tehát azt itt tovább tárgyalni, mert a kongresszus központja ezt úgyis nem a tanítóképzői szakosztályba fogja utalni. A hozzászólások után elnök javaslatára a választmány kimondja, hogy az erkölcsi és szociális nevelésre vonatkozó tételt az előadó az értékes hozzászólások pontos figyelembevételével bővítse ki s azután a javaslat a kongresszus vezetőségéhez fog beküldetni.

Ezután a választmány *Molnár* Oszkár, *Gömöri Sándor*, dr. *Kosáry* János, *Váradi* József, *Párvy* Endre és *Mihalik* József hozzászólásai után megállapítja a legközelebbi közgyűlés idejét és tárgysorozatát, melyet lapunk más részében közlünk.

Elhatározta továbbá a választmány, hogy a közgyűlést megelőzőleg a.

tanársághoz a következő kérdésekkel fordul, melyekre vonatkozólag tanítóképző-intézetenként összegyűjtött, névszerint kiállított szavazólapokat kér be. A tanítóképzésre vonatkozólag két kérdés küldetik szét az egyes tanári testületekhez:

a) a tanítóképzés tanítóképzőben történjék-e?

b) a tanítóképzés középiskolai érettségire épüljön-e fel?;

A tanárképzésre vonatkozólag három kérdés:

a) tanítóképzőre legyen-e építve a tanárképzés (Mesterházy javaslata);

b) a tanárképzés érettségi és tanítói oklevél birtokában megszerzett középiskolai tanári oklevél útján történjék-e? (Mihalik javaslata);

c) csupán középiskolai érettségi, középiskolai tanári oklevél és két évi didaktikai gyakorlat útján (dr. Kosáry javaslata) történjék-e?

A választmány örömmel iktatta a tagok sorába *Peschó* Zoltánt Sopronból, *Klázsik* Lehel, *Renczes* Ferencet, *Pörzsölt* Gézát, *Horváth* B. Kristófot Szegedről és *Takács* Magdát Budapestről.

Főtítkár jelentést tett, hogy *Tóth* Mihály gyak. isk. tanító Sárospatakról indítványt küldött be a gyak. tanítóság öt százalékának a VI. fiz. osztályba való sorolása iránt. Miután abban az emlékiratban, mellyel egyesületünk a széniumos fizetési rendszer hiányainak kiküszöbölése ügyében a közokt. minisztériumhoz fordult, ez a kérelem már bentfoglaltatik, az indítvány újabb intézkedést nem kíván.

A választmány kimondotta, hogy március havában még egy gyűlést fog tartani, amelyen a tanári különmunkákat és azok díjazását fogja *Mihalik* József előadói javaslatának keretében tárgyalás alá venni.

Mihalik József.

*

Egyesületünk emlékiratai.

1. Emlékirat a széniumos rendelet hiányainak megszüntetéseért.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk! A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete 1928. évi jan. 11-iki választmányi ülésének határozata folytán hódolatos bizodalommal járulunk Nagyméltóságod elé őszinte nyíltsággal feltárni a tanítóképzői tanárság helyzetét abból a nevezetes alkalmából, hogy az 1927. évi november 12-én 9000/M. E. sz. a. kiadott magas kormányrendelet a széniumos fizetési rendszerre való áttéréssel új fejlődési lehetőségeket nyitott meg a tanárság számára.

Kegyeskedjék megengedni, hogy kifejezést adhassunk a tanítóképzői tanárság mélyeséges hálájának azért a megértő jóindulatért és hathatos felsegítésért, amelyben Nagyméltóságod a tanárságot részesíteni méltóztatott. A széniumos rendszer a tanárság egészére nézve u. i. olyan helyzetet teremtett, amely az eddigi állandó hanyatlással szemben bizonyos megállapodottságot fog kialakítani, az eddigi bizonytalansággal szemben pedig olyan munkafeltételeket biztosítani, amelyek alkalmasak arra, hogy a tanárok lelkiületében a szükséges megnyugvást kiváltsák.

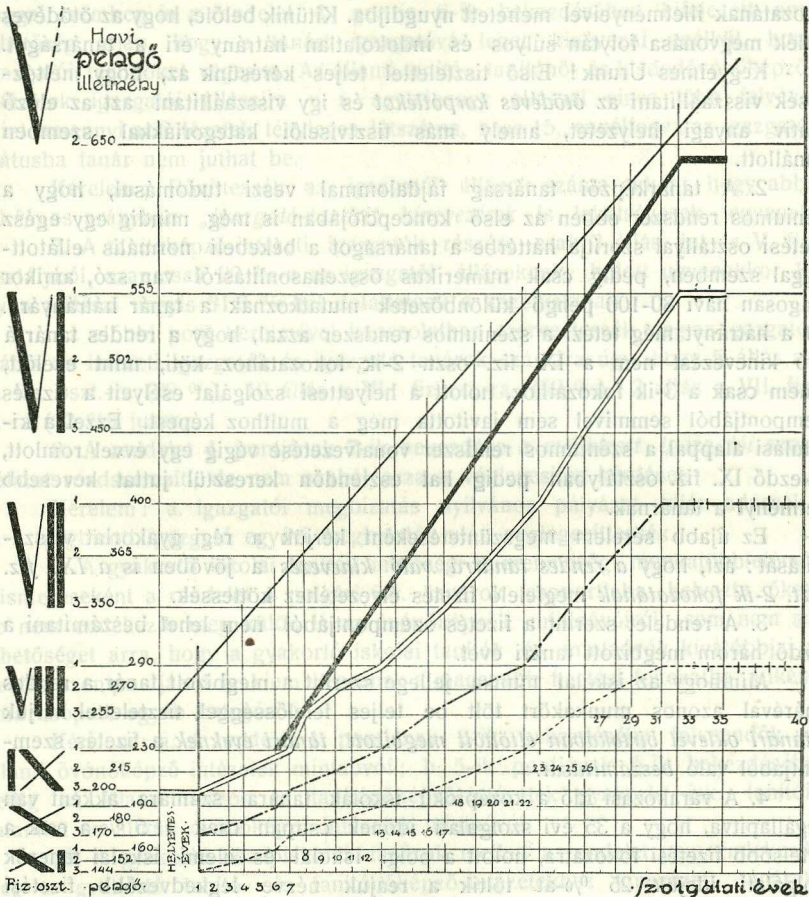
Amikor ezért az értékes alapvetésért, amelyről a tanárság mindenkor mint Nagyméltóságod bölcs kormányzatának egyik legértékesebb vívmányáról fog megemlékezni, hálás köszönetünket ismételten kifejezzük, kegyeskedjék megengedni, hogy a jobb jövő kiépítése érdekében hódoló tisztelettel rámutat-

hassunk azokra a csorbákra is, amelyeket ez az első átcsoportosítás részint a tanári státus egészén, részint az egyesek érdekében ejtett. S ha e közben a multa is hivatkozunk, tesszük ezt bizonyos relatív tényezők kiesése miatt, amelyek a tanárság anyagi helyzetét más kategóriákkal szemben a multban megkülönböztették.

1. A rangsoros fizetési rendszerben a tanárság speciális helyzetével

A szépiumos - illetményrendszer az 1927. évi 9000. M.E. számú rend. alapján.

Jelmagyarázat.

- Abközponti-iskolák tanárainak fizetése. ————
- Ötödéves korpótlékek élvezték régi fizetését, a mai fizetési korpótlékek. ————
- Mai fizetési korpótlékek. ————
- Elemi-itt-tanítók fizetése. ————

összefüggő ötödéves korpótléket élvezett, hogy tudományos szintjét megtarthassa mellékfoglalkozások hajhászása nélkül is. A heti óraszám a 25-öt meg nem haladhatta (vkom. 22.568/1903. sz. r.). Az ötödéves korpótlék

— az iskola érdekeinek védelmében — olyan többletet jelentett a tanárra nézve, amilyen más formában minden más kategóriájú tisztviselői státusnál megvan (kiszállás, részesedés stb.). Elvonása súlyos visszaesést jelentett a *multra* nézve, de megérzi azt a közeljövő is, mert amaz okok hatása még nincs csökkenőben.

A csatolt grafikon*) feltünteteti egyrészt a tanárságnak a szeniálás révén fennálló *valóságos életvonalát*, másrészt a *quinquennialis* pótlék bevezetése által elérhető átlagos vonalat, végül jelzi a békeállapotnak megfelelő *normátvonalat* abból a tényből kiindulva, hogy a rendes tanárt a IX. fiz. osztály 2-ik fokozatába nevezték ki és hivatali megfelelés esetén a VII. fiz. oszt. 1. fokozatának illetményeivel mehetett nyugdíjba. Kiténik belőle, hogy az ötödéves pótlék megvonása folytán súlyos és indokolatlan hátrány éri a tanárságot.

Kegyelmes Urunk! Első tisztelettel teljes kérésünk az, hogy méltóztassék visszaállítani az *ötödéves korpótléket* és így visszaállítani azt az előző relatív anyagi helyzetet, amely más tisztviselői kategóriákkal szemben fennállott.

2. A tanárképzői tanárság fájdalommal veszi tudomásul, hogy a széniumos rendszer ebben az első koncepciójában is még mindig egy egész fizetési osztállyal szorítja háttérbe a tanárságot a békebeli normális ellátottsággal szemben, pedig csak numerikus összehasonlításról van szó, amikor átlagosan havi 80-100 pengő különbözete mutatkoznak a tanár hátrányára. Ezt a hátrányt még tetézi a széniumos rendszer azzal, hogy a rendes tanárra való kinevezést nem a IX. fiz. oszt. 2-ik fokozatához köti, mint ezelőtt, hanem csak a 3-ik fokozathoz, holott a helyettesi szolgálat esélyeit a fizetés szempontjából semmivel sem javította meg a multhoz képest. Ezzel a kiindulási állappal a széniumos rendszer vonalvezetése végig egy évvel romlott, a kezdő IX. fiz. osztályban pedig hat esztendőn keresztül juttat kevesebb illetményt a tanárnak.

Ez újabb sérelem megszüntetéseként kérjük a régi gyakorlat visszaállítását: azt, hogy a *rendes tanárra való kinevezés* a jövőben is a *IX. fiz. oszt. 2-ik fokozatának* megfelelő fizetés élvezetéhez köttessék.

3. A rendelet szerint a fizetés szempontjából nem lehet beszámítani a kezdő három megbízott tanári évet.

Mint hogy az iskolai munka jellege szerint a megbízott tanár a rendes tanáréval azonos munkakört tölt be teljes felelősséggel, tisztelettel kérjük a *tanári oklevél birtokában eltöltött megbízott tanári éveknél* a fizetés szempontjából való *beszámítását*.

4. A várakozási idő a középfokú iskolák tanárai számára akként van megállapítva, hogy a 35 évi szolgálati időnek csupán csak 11.5 %-a esik a legfelsőbb fizetési fokozatra, holott a polg. iskolai és elemi iskolai tanerők szolgálati idejük 25 %-át töltik a rájuk nézve legkedvezőbb fizetési fokozatban.

E viszonylagos sérelem kiküszöbölésére kérjük a középfokú iskolák tanáraitra érvényes várakozási időnek a jelzett kedvezőbb % arányában való olyatén csoportosítását, hogy a középfokú iskola tanára is megfelelő időn át élvezhesse a legfelső várakozási fokot a legmagasabb illetményeket.

5. Viszonylagosan hátrányba kerültek a tanítóképzői tanárok az elemi

*) Rajzolta Farkásdy Zoltán, a VII. ker. áll. tanítónőképző rajztanára.

és polg. isk. tanerőkkel szemben azért is, hogy közülök kiténtető kiemelése 10 %-os arányban senki sem kerülhet az V. fiz. oszt.-ba, miként a tanítók 10 %-a a VII.-ik, a polg. isk. tanárok 5 %-a a VI. fiz. oszt.-ba, tehát egy-egy fizetési osztállyal magasabbra.

Mint hogy ez a körülmény a tanítóképzői tanári diploma és munka visszaszorítását jelenti az említett kategóriákkal szemben, tisztelettel kérjük, hogy a tanítóképzői tanárok is összeállításuknak 10 %-a erejéig az V. fiz. o.-ba neveztesse ki. Az ide kinevezett tanárok elvesztik ötödéves pótlékaikat.

6. Mellőző elbánás érte a tanítóképzői tanárságot a középisk. tanársággal szemben is a rendelet 4. pontja 6-ik bekezdésében kifejezett ama lehetőség után, hogy a tanárt igazgatóvá lehet kinevezni anélkül, hogy igazgatói teendőket végezne. Az állami tanító-, tanítónő- és kisdidvónőképző-intézetek igazgatói állásaira u. i. egyetlenegy állással sincs több felvéve, mint amennyi az intézetek tényleges létszáma, azaz 15, ennél fogva az igazgatói státusba tanár nem juthat be.

Kérem: Bővítsék az igazgatói állások száma akként, hogy abba 10 %-os arányban „igazgató-tanári” kinevezések is lehetségesek legyenek.

7. A tanítóképző-intézeti igazgatók részére csak 3 állás jut az V. fiz. osztályból, azaz csak 20 %-a az igazgatói állásoknak, holott ugyanakkor 19 ilyen állással vagyis 31.6 %-kal dotáltatnak a középiskolák.

Az előbbi pont kérelmével kapcsolatban szerveztessék meg az igazgatói státus az intézeti igazgatók és igazgató-tanárok számára úgy, hogy 5 állás az V. fiz. oszt.-ra (29 %), 10 állás a VI. fiz. o.-ra (59 %), 2 állás a VII. fiz. o.-ra (12 %) jusson.

8. A rendelet 4. pontjának 7-ik bekezdése a megbízott igazgatói szolgálatot rendszeresíti, de nem szabályozza a véglegesítés kérdését.

Kérem: a. igazgatói megbízás nyilvános pályázat után adassék; b. a megbízott igazgató egyévi megbízás után véglegesíttessék.

9. A gyakorló iskolai tanítók minőségi és mennyiségi munkatöbbletének elismeréseként a rendelet a polgári isk. tanárok csoportjába helyezte őket, de nem emlékezik meg külön is az óvónőképzők mintaóvíróiról, sem nem ad lehetőséget arra, hogy a gyakorló iskolai tanítók és mintaóvók kiválóbbjai a fizetés szempontjából is kiemeltessenek a magasabb fizetési fokozatba, miként ama csoport egyéb kategóriái.

Kérem: a. A rendelet 1. pontjának 3-ik bekezdésébe felveendő az állami óvónőképző-intézetek mintaóvíri; b. 5-ik pontjának 5-ik bekezdésébe pedig az állami tanító- és tanítónőképző-intézetek gyakorló isk. tanítói, valamint az állami óvónőképző-intézetek mintaóvíri.

10. A gyakorló középiskolai tanárok mellett a rendelet nem emlékezik meg a gyakorló tanító- és tanítónőképző-intézetekhez kinevezett tanárok illetményeinek hasonló megállapításáról, holott szakszerűség tekintetében a tanítóképző-intézetek nincsenek amazok mellett hátrányban.

Kérem: A rendelet 4. pontjának 4-ik bekezdésébe a tanító- és tanítónőképző-intézetek gyakorló tanári állásaira való kinevezéssel járó illetménymegállapítás is felveendő.

11. Nem emlékezik meg a rendelet a tanító-, tanítónő- és óvónőképző-intézetek nevelőiről, akik ennek következtében a most folyó átcsoportosítás alkalmával el sem bíraltattak, holott mindeddig az oktatói létszámba tartoztak.

Kérelem: A tanító-, tanítónő- és óvónőképző-intézeti *nevelők és nevelőnők* oklevelüknek megfelelő fizetési csoportba vétessenek fel.

12. Az átcsoportosításnak vannak olyan károsultjai is, akik a széniumos rendszer betűszerinti értelmezése szerint teljesen kiesnek a 10 %-os illetményjavításból, amennyiben nem hogy illetményemelésben részesülnének, hanem szerzett jogaiktól is megfosztatnak azáltal, hogy egy fizetési fokkal degradáltatnak arról a helyről, ahova őket miniszteri kinevezés helyezte.

Mínt hogy a rendelet erre vonatkozó átmeneti intézkedést nem tartalmaz, kérjük, hogy számukra pótrendelemben biztosítsák az a fokozat, amelyet az átcsoportosítás idején már elértek, azzal az illetménnyel, amelyet erre a fokozatra a rendelet előír. Számukra a várakozási idő ebben a fizetési fokozatban a kiegyenlítés tartamára meghosszabbíttatik.

13. A tanítóképző-intézeti státusban oly egyének is vannak, akik már hosszabb ideje nem teljesítenek tanári szolgálatot s ekként útját állják azon nagyszámu fiatal okleveles tanerő érvényesülésének, akiknek kiképzetésére pedig maga az állam már sokat áldozott. Viszont vannak olyanok, akik megfelelő oklevéllel már a tanítóképzőnél működnek, de a polgári iskolai státusba vannak beosztva.

Kérelem: A tanítóképzői státusba csak azok az okleveles tanítóképzői tanárok vétessenek be, akik tényleg a tanítóképzés ügyét szolgálják.

14. A rendelet 7. pontjának 2-ik bekezdése a várakozási idő meghosszabbításának módozatairól intézkedik.

A tanárság tisztelettel kéri, hogy a várakozási idő meghosszabbítása csakis *fegyelmi ítélet alapján legyen kiszabható.*

15. A szolgálati évek elbírálásánál követett gyakorlat több olyan esetet szolgálhat, amelyekben nem vétettett figyelembe a kisebb állásra történt kinevezés.

Több tanár szolgálatát — katedra hiányában — tanítónőképzői tanári oklevél birtokában a legalsóbb fokon mint nevelő kezdte. Rövid ideig tartó ilyen szolgálat után *nevelőnői kinevezéshez* jutottak, egyike fizetési osztályba való sorolás, másika csak a megfelelő fizetési osztály illetményének kiutalása mellett. Valamennyien *hivatali esküt is tettek.* Csak azután jutottak fokozatosan tanári megbízatáshoz, végül tanári kinevezéshez. Szolgálatuk még sem az első, hanem csak a második kinevezéstől számított be, holott már az első eskü kivétele is a rendes állami tisztviselői minőség jellegével bír.

Mínt hogy a nevelőnői szolgálat tanári oklevél és törvényes kinevezés birtokában csak olyan kezdő oktatói szolgálat, mint amilyen kezdő jogi szolgálat a bírói kinevezés előtt a gyakornoki stb. tisztség, tisztelettel kérjük a kettős kinevezéseknél a tanári szolgálati idő beszámítása szempontjából az első kinevezést, illetőleg eskütételt is figyelembe venni.

16. Az iskola érdekeinek szempontjából a tanítóképző-intézeti tanárság nem tartja kívánatosnak a 35 évi tanári szolgálat további fenntartását, mert ez a jelenlegi viszonyok között annyit jelent, hogy sok tanár — a legjobb esetben — még hatvan éves korában is, sőt nem ritkán még ezen koron túl is fog tanári szolgálatot végezni.

17. Végül — a szolgálati időnek beszámításáról lévén szó — köteles szolgálatot velünk teljesíteni hadviselt kartársaink iránt, akik erre a nehéz időkből tanusított hazafias teljesítményükkel nyertek jogot. Évek során át azonban olyan méltánytalan elbánásban részesültek, hogy ügyüket ismételt szövé kell tenni.

A tanárok nagy része mint tartalékos vagy népfőlkelő tiszt vette ki részét a közös nagy közdelemben a hivatásos tisztekkel egy sorban. Ezt a szolgálatukat egy felségrendelet kétszeresen beszámítandó hadi éveknek minősítette. E helyett legénységi elbánásban részesülnek azáltal, hogy „hadi pótdíjat” utalnak ki számukra, s nem a felemelt szolgálati időnek beszámításával bíráltnak el, miként a hivatásos tisztek.

Minthogy a háborús szolgálat ideje alatt semminemű különbség hivatásos és nem hivatásos tiszt között illetmény dolgában fenn nem állott, hanem valamennyi az egyenlő szolgálat elve alapján bíráltnak el az állam részéről, tisztelettel kérjük, hogy a polgári szolgálatba visszarendelt hadviselt tanárok hadi szolgálata a *tényleges hadi szolgálat kezdetétől* számítva legalább akként bíráltnak el, hogy minden 8 hónap 12 hónapnak számítassék annyi időn át, amennyi a hadi pótdíj alapjául már eddig is beszámított.

A hadi pótdíj egyidejű beszüntetésével ez a szolgálati többlet számíttassék be a széniumos rendszerű fizetés fokozatának megállapításánál.

Kegyelmes Urunk!

Midőn a fentiekben a tanítóképzői tanárság szerényre szabott kérelmeit az új elhelyezkedéssel kapcsolatban őszinte nyíltsággal Nagyméltóságod előtt feltártuk, tettük azt a felelősségnek azzal az élénk tudatával, melyet egyrésztől szenvedő hazánk súlyos helyzete, másrészt a tisztviselői rétegződésben fenntartandó hivatásszerű helyzetünk sugall.

Szilárd meggyőződésünk, hogy ezzel a megnyilatkozással kötelességet teljesítettünk szeretett hivatásunkkal szemben is.

Ezért bízunk mélységes hálával Nagyméltóságod további támogatásában.

Maradtunk Nagyméltóságodnak

hódoló tisztelettel
alázatos szolgálói:

Budapesten, 1928. január hó

Párvy Endre
alelnök.

Dr. Lajos Mária
főtűtkár.

2. Emlékirat gyakorló tanítóképzők szervezése ügyében.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk! A m. kir. Minisztériumnak 1927. évi 9000/ME. számú rendelete a közalkalmazottak s ezek körén belül a tanárok alapilletményeit újból szabályozta.

A rendelet a tanárságra vonatkozó részében, 4. pontjának 4. bekezdésében kimondja, hogy a gyakorló középiskolákhoz kinevezett tanárok fizetését, a gyakorló középiskolai állásra történt kinevezést követő hónap első napjától kezdve úgy kell megállapítani, hogy az említett időpontig a tanári fizetés szempontjából már figyelembe vett szolgálati időhöz hét évet hozzá kell adni és az együttes idő után kell a fizetést megállapítani.

A gyakorló középiskolákban a jövő tanári nemzedék gyakorlati kiképzése folyik s így Nagyméltóságod megkülönböztető rendelkezésével kiemelte a gyakorló középiskolákat a középiskolák sorából, értékelt és jobb előhaldással jutalmazta a gyakorló középisk. tanárok azon tevékenységét, melyet az elméleti és gyakorlati didaktika terén kifejtének.

Hasonló értékelésben fognak részesülni azok a keresk. isk. tanárok, kik a keresk. iskolai tanárjelöltek didaktikai kiképzését végzik. E célra a

bpesti VII. ker. áll. felsőkereskedelmi iskolának (tehát szakiskolának) gyakorló kereskedelmi iskolává való átszervezése folyamatban van.

A tanárjelöltek didaktikai kiképzésének a tanítóképzés terén intézményesen szervezett multja van. Nagyméltóságod hivatali elődje már husz évvel ezelőtt, 1907-ben 106.794. sz. a. kelt rendeletével megbizta a tanítóképző-intézeti tanárjelöltek gyakorlati kiképzésével a budapesti I. ker. áll. tanító- és a VII. ker. áll. tanítóképző-intézeteket. A gyakorlati tanárképzésnek ezekben az intézetekben kifejlődött módja az 1911. évi 149.837. sz. közokt. miniszteri rendelettel végleges szervezetet nyert a tanítóképzői tanárjelöltek Apponyi-Kollégiuma keretében. Végül további lépés volt a gyakorló tanítóképzők kiépítésében Nagyméltóságodnak 1922. évi 34.233. sz. rendelete, mely kimondja hogy a gyakorlati tanárképzéssel megbizott tanítóképző-intézetek tanári kara a jövőben különös gonddal állítandó össze.

Az elmúlt husz esztendő alatt a megbizott intézetek teljes megalégedésre teljesítették különleges megbizásukat s a leendő tanárok százait vezették be gyakorlatilag hivatásukba. Hogy a gyakorlati tanárképzésnek intézeteinknél kialakult szervezete mit ér, bizonyítja az is, hogy Nagyméltóságodnak 1925. évi 79.000. sz. rendeletével felállított bpesti, pécsi és szegedi Középiszkolai Tanárképzők szervezésénél nem egy tekintetben mintául szolgált. Mindezek dacára, az elől említett illetmény szabályozási rendelet csak a középiszkolai tanárjelöltek didaktikai kiképzésével megbizott gyakorló középiszkolák tanáraitra vonatkozólag mondja ki a szolgálati évek kedvezőbb megállapítását. A jelenlegi fizetési átcsoportosításnál fájdalommal kellett tapasztalnunk, hogy két évtizedes multtal bíró gyakorlati kiképzésünk legfelsőbb helyen intézményes elismerésre nem talált.

Kegyelmes Urunk! Tekintettel arra, hogy a jelenleg érvényben levő rendelkezések mindenben azonos elbánást biztosítanak a tanítóképzői tanárságnak a középiszkolai tanársággal; továbbá, hogy a gyakorlati tanárképzés ép úgy megköveteli a tanítóképzői tanár állandó lelki feszültségét, fizikai és szellemi energiáját, mint a gyakorló középiszkolai tanárét; végül, hogy az intézményesen megszervezett gyakorló tanítóképzők ezen intézetek elméleti és gyakorlati didaktikai fejlődése érdekében ép annyira szükségesek, mint a gyakorló középiszkolák a középisk. pedagógia kiformalása szempontjából: mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, kegyeskedjék az egyenlő elbánás elve alapján azon intézeteinket, melyek a gyakorlati tanárképzést évtizedek óta ténylegesen végzik, formailag is gyakorló tanítóképző-intézeteknek nyilvánítani, s tanáiraikra az 1927. évi 9000/M. E. sz. rendelet 4. pontja 4. bekezdésének hatályát kiterjeszteni.

A Tanítóképző-int. Tanárok Országos Egyesülete megbizásából
Legmélyebb tisztelettel maradtunk

Budapesten, 1928 január 15.

Nagyméltóságodnak alázatos szolgálói:

Párvy Endre
alelnök.

Dr. Lajos Mária
főtktár.

A Tanítóképző-Intézeti Tahárok Országos Egyesületének tisztújítási ügyrendje.

1. A közgyűlési előértekezlet az elnök javaslatára tetszésszerűen létszámu de legfeljebb husztagu jelölő-bizottságot küld ki, mely nyomban tanácskozára ül össze.
2. A bizottságok mindegyikére betürendes hármu jelölés ejtendő meg s erről csupán a jelölés eredményét tartalmazó rövid jegyzőkönyv veendő fel, melyet a jelölő bizottság elnöke, jegyzője és két hitelesítő tagja ír alá.
3. A jelöltek listáját a jelölő-bizottság jóváhagyás végett az előértekezleten bemutatja s ennek megtörténte után nyomban a kellő példányszámban sokszorosítottja és a tagok között szétosztja.
4. A tisztújítást a közgyűlés korelnöke vezeti.
5. A korelnök hatos szavazatszedő-bizottságot küld ki: egy elnököt, két jegyzőt és mind a három elnökjelölt részéről általuk, vagy megbízottjuk által ajánlott egy-egy bizalmi féríut.
6. Az összehajtott szavazó-lapot a szavazatszedő-bizottság elnöke veszi át; mindkét jegyző külön-külön iven jegyzi a szavazó tag nevét, kinek jogosultságát az elnök kétes esemben hiteles taglista alapján állapítja meg.
7. A szavazás megszünte után a bizottság mindenek előtt megállapítja, hogy a beadott szavazó-lapok száma megegyezik-e a szavazók számával.
8. A szavazatok megoszlásának megállapítása ugy történik, hogy a bizottsági elnök minden egyes szavazó-lapot felolvás, a jegyzők egy-egy rovatos iven a felolvasott név alá mindketten egyidejűleg egy-egy vonással jegyzik a leadott szavazatokat, a bizalmi féríak pedig tévédek kikerülése végett figyelemmel kísérik az egész választási eljárást.
9. A jelölő listán nem szereplő névre leadott szavazat érvénytelen. A jelölő-listán szereplő többi névre leadott szavazat ellenben érvényes, tehát a szavazó-lap csak akkor mellözhető teljesen, ha minden név eltérő. Nem semmisíthető meg a szavazó-lap azon a címen sem, hogy egy vagy több bizottságra nem szavazott a választó.
10. A választás eredményét a szavazatszedő-bizottság együttesen állapítja meg a jegyzők által vezetett s a szavazatok megoszlását feltüntetető rovatos iven alapján. Amennyiben a két iv adatai nem egyeznének, a tévéde a szavazó-lapok újabb átvizsgálása alapján igazítandó helyre.
11. Az egyesületi elnök általános, a tisztikar többi tagjai és a választmányi tagok viszonylagos szótöbbséggel választatnak.
12. A szavazás megszünte után, vagyis a szavazatok megoszlásának és a választás eredményének megállapítása idejében a szavazatszedő-bizottságon kívül senki sem lehet jelen a szavazásra kijelölt helyiségben.
13. A szavazás számarányáról a bizottság összes tagjai által aláírt jegyzék készítendő, melyet a bizottság elnöke a többi irattal együtt a közgyűlés korelnökének ad át. A szavazatszedő-bizottság tagjait titoktartás kötelezi.
14. A választás eredményét az előző pontban említett jegyzék alapján a közgyűlésen a korelnök hirdeti ki s ennek megtörténte után a gyűlés további vezetését az ujonnan megválasztott elnöknek adja át.
15. A jelölésre és szavazásra vonatkozó iratokat (a megsemmisíthető szavazólapok kivételével) a korelnöktől átveszi az ujonnan megválasztott főtítkár, aki azokat az egyesület irattárában helyezi el és a legközelebbi közgyűlésig őrzí.
16. A választmány tagjainak megválasztásánál nincs hármu jelölés. A

jelölő-bizottság annyi tagot jelöl, ahány hely a választmányban betöltendő. A szavazónak joga van a nevek bármelyikét törölni és mással pótolni. A számelefelett beirt név azonban a szavazatok számbavételénél érvénytelen.

Scherer Sándor temetése.

A magyar tanítóképzés nagy halottját, Scherer Sándor nyug. főigazgatót február 3.-án kísértük utolsó útjára. Lankadatlan munkában töltött, több mint 40 évi szolgálat után 1926-ban ment nyugalomra s Pestszentlőrincre vonulva, szerettei, unokái körében élvezte a jól kiérdemelt pihenést. Ámde nem sokáig. Február elsején kioltotta életét a kegyetlen halál. Hült tetemeit a rákoskeresztúri új temetőben helyezték örök pihenésre. Temetésén résztvettek az összes budapesti (cinkotai) tanítóképzők tanártestületei s növendékei, a bajai áll. tanítóképző képviselőtében Kiss A. József, Chobodiczky Alajos és vitéz Losonczy György tanárok, a főigazgatóság, bajai és bpesti tisztelők, jóbarátok és ismerősök nagy tömege.

A halottas kápolnában Sarudy Ottó kir. főigazgató a nemes barátság szívembemerkoló szavaival vett búcsút a halottól s tolmácsolta a kir. főigazgatóság búcsúszavait a következőkben:

Kedves Sándor Bátyám!

Mielőtt végleg itt hagynál bennünket; mielőtt átadnánk szent magyar földünknek, amelyért közel félszázadig annyit dolgoztál s melynek boldogságáról annyit álmodoztál: fogadd búcsúját hűséges barátodnak, akihez annyira ragaszkodtál s fogadd búcsúját a tanító- és tanítónőképző-intézetek kir. főigazgatóságának, amelynek 13 éven át tiszteletreméltó tagja voltál!

Köszönöm, kedves Sándor bátyám barátságodat, amelyet 20 év alatt sohasem zavart meg semmi sem. Köszönöm tanácsaidat, amelyekkel egykoron, fiatalabb éveimben elláttál. Köszönöm jószágodat, amely nem egyszer akkor is felém áradt, amikor nem is tudtam róla.

S a jó barát, a hűséges kartárs szívével küldi köszönetét a tanító- és tanítónőképző-intézetek kir. főigazgatósága is. Köszöni a kötelességtudást, melynek mindvégig mintaképe voltál. Köszöni a lelkesedést, buzgóságot, amely sohasem ernyedett lelkedben egy pillanatra sem; s küszöni az ügyszereket, amelyre mindig lehetőleg támaszkodni, amelyből mindenkinek bőséges rész jutott, akivel érintkeztél; s gondolataidat átvették tanítványaid ezrei s szórják, vetik szép Magyarországon mindenfelé; s így ha nem hagytál is magad után írott örökséget, neved irattalanul is be van a magyar közoktatásügy történetébe írva.

Ez a gondolat gyötri bizonyára most is a lelkedet. Pedig nincs rá okod, kedves Sándor bátyám! Hűséges sáfárja, becsületes öre voltál a rád bízotaknak. Nem írtál föliókat, de amit mások írtak, te mind megtanultad. Nem találtál fel új elméleteket, de amit náladnál nagyobbak napfényre hoztak, te azt legapróbb részleteiben is valóra igyekeztél váltani. Élő lexikon volt a lelked, amelyre mindig lehetett támaszkodni, amelyből mindenkinek bőséges rész jutott, akivel érintkeztél; s gondolataidat átvették tanítványaid ezrei s szórják, vetik szép Magyarországon mindenfelé; s így ha nem hagytál is magad után írott örökséget, neved irattalanul is be van a magyar közoktatásügy történetébe írva.

Pihenj hát, kedves Sándor bátyám nyugodtan! Ne vádold magadat nincsen okod rá! Ketten vagytok már ott kicsiny sorainkból! Követünk nemsokára mi is. Követlek én is, s ha van tulvilági élet, s ha majd találkozunk,

s ha ott is elsírtuk fájdalmainkat, melyeket gyermekeink s hűséges élettársunk új hazájukba való elköltözése földi életünkben okozott: el-ellátogatunk egymáshoz újra, s ott szövögetjük szép Magyarország tanítóképzéséről való álmainkat tovább.

Isten veled, kedves Sándor bátyám! Isten veled! Isten veled!

A sirnál *Párvy* Endre, egyesületünk alelnöke kegyelettéljes szavakkal méltatta a megboldogultnak az egyesületi életben és a tanítóképzés terén kifejtett példászerű, lankadatlan tevékenységét, érdemeit és tolmácsolta egyesületünk búcsúját:

Mélyen tisztelt Gyászoló Közönség!

A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének koszorúját teszem le Scherer Sándornak, a tanítóképzés nagy halottjának koporsójára, kit elválaszthatatlan kötálékek fűztek egyesületünkhöz. Ott állott már bölcsőjénél is, hogy azután élete végéig lankadatlan buzgósággal munkálkodjék megerősítésén és felvirágzásán. A mienkének tudtuk mi s annak tekintette ő is magát utolsó leheletéig. Ezt a sziklaszilárd hűséget igyekezett meghálálni egyesületünk elsősorban, mikor pár évvel ezelőtt közfelkiáltással tiszteletbeli elnökévé választotta. De meg akarta hálálni azt a ragyogó mintaképet is, melyet nagyarányú munkásságával, közmondásossá vált szervezőképességével, értékes tapasztalatainak gazdag tárházával a tanítóképző-intézeti tanár-nemzedékek elé állított. S ime, e mintakép, e félszázados, nemcsak a tanítóképzés, de a népoktatás egész területére kiterjedő tevékenység mintaképe most örökre elcsendesedett s mi fájdalmas érzéssel temetjük el őt! De mélységes gyászunkban is tudjuk és érezzük, hogy e temetés csak a porhüvelynek szól, szelleme továbbra is közöttünk marad, hogy megvilágítsa a biztos boldogulás, a jobb jövő felé vezető utat.

Isten veled, Scherer Sándor, nyugodjál békében! Nekünk, élőknek pedig hagyj meg azt a reményt, hogy eszményeidet, elveidet s akaraterődnek páratlan energiáját ne csak csodálni, de követni is képesek leszünk!

Ugyancsak a sirnál mondott búcsút az intézet egykori igazgatójának és felvirágoztatójának a bajai áll. tanítóképző tanártestülete nevében *Chobodiczky* Alajos tanár:

Szeretett, jó Főigazgató Urunk!

Faradhatatlan munkásságban eltöltött életednek több mint egy negyedszázadát szentelted a bajai m. kir. áll. tanítóképző-intézetnek. A mi intézetünk fejlődésének legszebb, legértékesebb korszaka a Te nevedhez fűződik. Mi voltunk a legközvetlenebb tanúi a Te lázas munkádnak, amely a tanítógenerációk egész sorozatát bocsátotta a nemzetnevelés magasztos eszméjének szolgálatára; Te voltál az, akinek a vezetésével intézetünk növendékei olthatatlan hazaszeretetben forrottak össze s vértették föl a vallásosság páncéljával. Banned intézetünk fővirágoztatóját gyászoljuk, s míg sírodra helyeztél a koszorunk: hálánk és kegyeletünk szimbóluma, az enyészeté, — emléked bennünk, hűséges munkatársaidban és hálás tanítványaid lelkében, tovább él...

Isten Veled, Isten Veled!

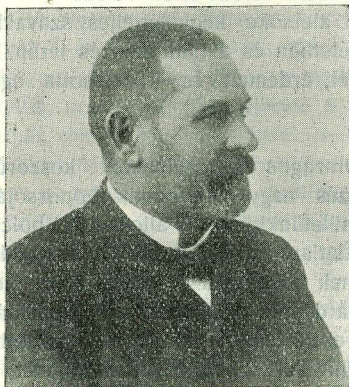
Végül *Lissák* Kálmán bpesti polg. isk. tanár beszédje után, ki a volt tanítványok és a bajai társadalom nevében búcsúzott, az anyaföld ölébe fogadta a magyar művelődés faradhatatlan munkásának hiült tetemeit. Tevékeny szelleme, nemes ügybuzgalma azonban köztünk él; példája a tanítóképzés önzetlen szolgálatára buzdít!

AKIK ELMENTEK.

Holló Sándor

1848—1924.

Holló Sándor, dr. Holló Lajosnak, az ismert függetlenségi párti politikusnak testvérbátyja, Kiskunfélegyházán született 1848-ban. A Petőfi szülőföldje, ahol ő is ifjúságát élte és születésének éve determinálták egyéniségét. Az előbbi a határtalan magyar érzést fejlesztette benne, az utóbbi pedig politikai útját világította be.

Léván, a tót vidékkel határos magyar városban kezdte működését 1873-ban mint az állami tanítóképző tanára. De munkássága túlnőtt a tanári hivatás keretein s társadalmi téren is érvényesítette kiváló képzettségét, rendkívüli szervező erejét. A haladás és kultúra embere volt. Tanári működésének legnagyobb eredménye, hogy nagyszámú tanítványait mind ezen eszmék szolgálatába tudta állítani. Mint a Lévai Nőegylet titkára, nagy mozgalmat indított meg egy árvaház felállítására érdekében, amelyet tisztán társadalmi erőforrásokkal oly jól sikerült megalapoznia, hogy ma is egyike a felvidék legérdemesebb jótékonyági intézményeinek. 1880-ban megindítja a *Bars* című hetilapot, mely ma is bámulatos elszántsággal védelmezi a csehek által halálra ítélt magyar kultúrát.

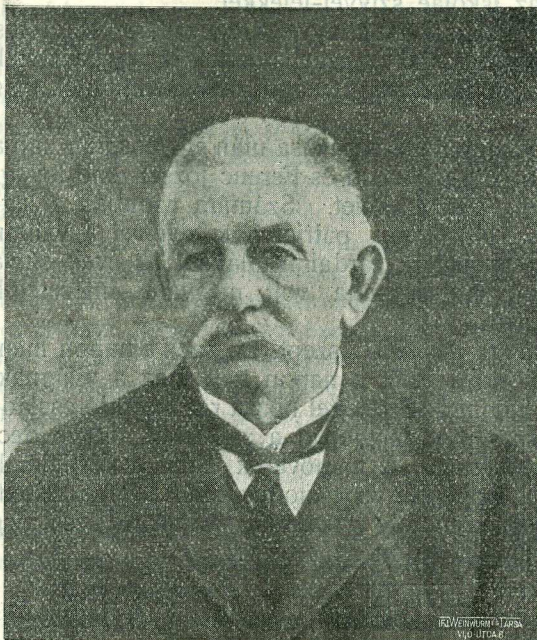
Az ő fáradságtalan agitálása hozta létre a Párkányánána—lévai vasúti vonalat, új iskolákat, népkönyvtárakat, s tanítványai, a Léva vidékén működő tanítók mind lelkes támogatói voltak ebben, a magyar kultúráért indított küzdelemben.

1894-ben vonult nyugalomba, de nem pihenőre. A Lévai Takarékpénztárnak, a város legrégebbi bankjának élére került s ez a pénzügy az ő vezetése alatt inkább a közcélok felé, mint az üzlet felé igazodott. A Lévai Takarékpénztár nemes irányát számos jótékony s kulturális alapítás dicséri. Mint a lévai alsófokú ipariskolák felügyelő bizottságának elnöke, elsőrangú intézménnyé fejlesztette a lévai iparostanonc-iskolát, mely kiváló tanerők vezetése alatt művelt és a haladást szerető magyar iparosokat adott Léva vidékének.

A csehek bevonulása szárnyát szegte Holló Sándor közéleti tevékenységének. Legutoljára még egy mozgalom élén szerepelt, melynek az volt a célja, hogy az ősi lévai piarista gimnázium hagyassék meg magyar iskolának, mivel a tanítóképzőt már ügyis elvették. Nem sikerült. A gimnáziumból is száműzték a magyar szót, s Holló Sándor fájdalmasan látta aggkorában legszebb alkotásainak pusztulását. Érdemes, sokoldalúan munkás életét mult évi május hó 27-én fejezte be.

Lovag Petrovác József.

Az ősi város tanintézeteire kitzútték a gyászlobogókat. Megdöbbenéssel fogadta mindenki a szomorú hírt, hogy meghalt Petrovác főigazgató.

Nem jött váratlanul a halál, nem is találta készületlenül az eltávozottat. Csaknem észrevétlenül szenderült el a jó aggastyán, mint a fáradt munkás dolga végezetten.

83 évet juttatott neki a Gondviselés s ő ezt az időt tüneményes munkássággal töltötte el. Hozzánőtt a vezetése alatt álló intézethez, egygyé forrt vele s csak a halál volt erősebb

az ő szívósságánál, mellyel irányította, vezette a kalocsai iskolanővérek intézeteiben folyó leánynevelést és tanítónőképzést.

Baján született 1845-ben. 18 éves korában Kalocsán szerzett tanítói oklevelet, majd egy évig tartó nevelői tevékenység után a Kalocsa melletti Foktó községben, Bajaszentistvánon működik mint néptanító. Itt jegyzői vizsgát tesz, a község a jegyzői állással akarja megtisztelni, de a szegény javadalmaszása tanítói pályára erősebben vonza őt, főképen mikor a Tisza melletti Otak bácskai község magyarjai hívják meg főelemi iskolai tanítójuknak.

Itt fejtette ki legjobban kiválóságait. Kitűnő szónoki készsége, széleskörű ismeretei, kedély, humor kedvelté tették nevét és hírnevévé iskoláját.

Az 1868-iki törvényhozás intencióit jobbra-balra kanyarították a konzervatív és liberális pártárgyalatok. Petrovác éles szemmel vizsgálja a tanítóság körében észlelhető mozgalmakat, s tanítóegyesületekbe tömöríti az egyházmegye tanítóságát. A nagy főpásztor, az európai tekintélyt szerzett Haynald bibornok apostoli buzgalmú munkatársának szemén keresztül észreveszi Petrovácot s csakhamar Kalocsán találjuk őt Kubinszky kanonok, főtanfelügyelő oldalán mint segédtanfelügyelőt és tanítónőképző-intézeti tanárt. Ebben is, abban is Kubinszky vezeti őt s a tanítvány becsületére vált mesterének; hűségesen folytatta Kubinszkynek 1881-ben bekövetkezett halálától — de főleg 1888-tól, amikor a zárdai iskolák igazgatója lett. Tanított,

írt, agitált, propagált, küzdött a fanatikus krisztusi lélek szívósságával. Az ügyé lett egészen, az iskoláé szívvel-lélekkel.

Cikkei, bírálati, tudósításai, tankönyvei a legtisztább katolikus és magyar lélek tükrét ragyogtatták, s ezt elismerték és megbecsülték benne azok is, akiket a politikai vagy világnézleti szempontok más sorba állítottak.

Az ezredévi ünnepek jubileumi lezajlása után egymásután kapta a kitüntetések: a Szent Gergely-rend és Ferenc József-rend lovagkeresztjeit, számos címet, díszoklevelet. Számára azonban a legnagyobb kitüntetés az volt, hogy patriarchák éveivel a vállain igazgatta az ő kedvenc iskoláit, a zárdái iskolákat. Az évek súlya alatt, erői fogytán legnagyobb fájdalma volt megválni intézetétől, melyet naggyá, híressé tett.

Szomorú volt számára az 1927. szept. 1.; ezen a napon ment nyugalomba. Jobban mondva ezen a napon halt meg a világnak. Ettől kezdve már csak rajongó szeretettel hozzá ragaszkodó családjának élt. Egyszer-másszor még megjelent a zárdában, végre dec. 31.-én utoljára: koporsójában. A jó nővérek saját halottjuknak tekintették s imádságos csendjükben virrasztottak kihült teteme mellett. Temetése jan. 2.-án ment végbe oly részvétellel, aminőt Kalocsa még nem látott. Nagy ember volt, áldott az emléke!

HIREK.

Nagyon kérjük egyesületünk minden tagját s folyóiratunk előfizetőit, hogy a tagsági, előfizetési díjakat, melyek alapszabályaink értelmében az év első negyedében fizetendőek, az egyesületi pénztáros címére sürgősen megküldeni szíveskedjenek. A multhatatlanul szükséges anyagi eszközök híján egy lépést sem tehetünk! Sajnálatos, hogy a mintegy 310 személyt magában foglaló tképzői státusnak még mindig legalább 140 olyan tagja van, aki tagdíjat nem is fizet s a testületi étellel mítsem törődik. Nem szégyenletes ez? Nem a testületi öntudat és az összetartozás érzésének hiánya ez?

Változás a tképzői ügyosztály vezetésében. Dulovits Árpád min. tanácsos, ügyosztályunk eddigi vezetője, kinek jóindulatát és figyelmét egyesületünk ismételtlen érezte s kinek egészségi megrendüléséről a tképzői tanárság résztvevő fájdalommal értesült, nyugalomba vonult. A VI. ügyosztály ily módon megüresedett élére a közoktatásügyi miniszter dr. Tóth István min. tanácsost állította. Ügyosztályunk új főnöke eddig a II. ügyosztályt (prot. és gör. kel. egyházak, valamint más, nem kath. felekezetek ügyei) vezette, sőt beosztása olyan, hogy a VI. ügyosztály mellett eddigi ügyosztálya vezetését továbbra is ellátja. Dr. Tóth Istvánban a közokt. minisztérium régi, kipróbált munkását üdvözöljük, ki jóindulatával, közvetlen és szeretetreméltó modorával máris sok tisztelőt szerzett a tképzői tanárság soraiban. Ismert, kiváló munkaképességéhez vaseszélyt kívánunk, mert két ilyen nagy ügyosztály vezetése nemcsak a szellemi, de az összes fizikai erőket is feltételezi!

Kinevezések az V. fizetési osztályba. A széniumos fizetési rendszer három tképzői igazgatónak az V. fizetési osztályba való előléptetését tette lehetővé. Ezek az előléptetések megtörténtek. A kormányzó úr öföméltségáa a közokt. miniszter előterjesztésére Dúzs Mária főigazgatói címmel felruházott

bpesti II. ker., *Párvy* Endre bpesti VII. ker. áll. tanítónőképző-intézeti és *Quint* József bpesti I. ker. áll. tanítóképző-intézeti igazgatókat az V. fizetési osztályba kinevezte. Mindhárman kipróbált, kiváló munkásai a tanítóképzésnek s díszei az igazgatói státusznak. Kinevezésükben a tképzői tanárság az igazságosság megnyilvánulását látja, mert előhaladásukban a szolgálati idő és a különleges érdemek méltánylása jut kifejezésre.

Kinevezések. A kormányzó úr öfőméltósága a közokt. miniszter előterjesztésére *Kovács* Dezsőt, a sárospataki áll. tanítóképző-intézet igazgatásával megbízott áll. tképzői tanárt és *Zoltán* Gézát, a kőszegi áll. tképző igazgatásával megbízott áll. tképzői tanárt tanítóképző-intézeti igazgatókká a VI. fizetési osztályba kinevezte, hasonlóképen dr. *Nagy* József kiskunfélegyháza, dr. *Inczéné Méray* Irén hódmezővásárhelyi, *Kiss* A. József és *Desits* József bajai, *Németh* Sándor bpesti I. ker., *Buday* Lajos pápai, *Révay* Ödön sárospataki, *Strauchné Entz* Jolán és *Wolszky* Emília bpesti II. ker., *Urbányi* Karolin cinkotai, *Neubrunn* Tóbiás nyiregyházi és *Herczegh* Kamilla bpesti II. ker. áll. tanító-, tanítónő-, illetőleg óvónőképző-int. tanárokat 1927. évi nov. 1-i hatállyal az állami rendszerű VI. fizetési osztálynak megfelelő illetményekkel egybekötött s az áll. középisk. és a hasonló elbírálás alá eső többi tanárok részére megállapított 10., illetőleg 11. fizetési fokozatba kinevezte. — A közokt. miniszter kinevezte *Vajda* Erzsébet okl. középisk. tanárt, bpesti II. ker. áll. tanítónőképző-int. megbízott nevelőt áll. ttónőképző-int. nevelővé.

Személyi hírek. Az eszperantó magyar hívei január elsejével *Hungara Heraldó* címen havonként megjelenő folyóiratot indítottak s egyik szerkesztőjéül *Mihalik* József cinkotai áll. tanítónőképzői tanárt, Egyesületünk titkárát választották. — *Hatvani* Lajos pápai áll. tképzői tanár *Praeludiumok, nagyobb elő- és utójátékok orgonára vagy harmóniumra* címen értékes zeneművet szerzett, mely 2 pengőért a szerzőnél megrendelhető. — *Mácsay* Károly a nyiregyházi tanítók közös értekezletén dec. 10-én *Aktuális pedagógiai kérdések* címen előadást tartott, január 14-én meg a népiskolai tanítók győri továbbképző tanfolyamát ismertette. — *Mihalik* József cinkotai kollégánkat az 1929-ben Bpsten tartandó Esperantó Világkongresszus előkészítő bizottságának szűkebbkörű bizottságába beválasztották. — A Szülők Iskolájának, melynek igazgatója *Répay* Dániel kartársunk, 1927/28. II. félévében előadást tartanak a tképzői tanárság köréből: dr. *Frank* Antal az önnevelésről és *Nagy* László a gyermek egyéniségének fejlődéséről. — *Köveskúti* Jenő nyug. tképzői igazgató a Magyar Irodalomtörténeti Társaság dec. 10-iki felolvasó ülésén *Vajda János és követői* címen felolvasást tartott. — Dr. *Frank* Antal kartársunknak *Önismeret* címen értékes könyve jelent meg a Révai Testvérek kiadásában, amelyben történeti, elméleti és gyakorlati nézőpontból vizsgálja a nevelőket kütönösen érdeklő problémát. — *Kosáryné* Réz Lola és dr. *Kosáry* János bpest áll. ttónőképzői zenetanár március 13-án a Zeneművészeti Főiskola nagytermében nagysikerű együttes szerzői estét tartottak.

Kitüntetés. XI. Pius pápa az egri érsek előterjesztésére *Bury* Lajos kisvárdai r. kath. tanítónőképző-int. igazgatót t. b. pápai titkos káplánná nevezte ki.

A cinkotai tanítónőképző hazafias ünnepélye. A cinkotai tanítónőképző 1928 február 13-án a pozsonyi vértanúk emlékezetére nagyobbszabású ünnepet rendezett, melyen nagyszámú válogatott közönség jelent meg. Az ünnepi beszédet *Pettikó Szandtner* Aladár államtitkár, a záróbeszédet *Albrecht* kir. herceg öfensége mondta.

A tanítóképzői tanárság állásfoglalása a tanító- és tanárképzésben. Egyesületünk elnöksége már szétküldötte azokat a kérdőíveket, amelyek alkalmat adnak minden egyesületi tagnak arra, hogy a tanítóképzői tanárságot ezen legközelebről érintő, nagyfontosságú kérdésekben nyilatkozhassék. Ezekből az egyéni nyilatkozatokból teljes objektivitással fogja Egyesületünk a maga állásfoglalását kialakítani. Azt akarjuk, hogy a títóképzői tanárság közvéleménye, nem pedig a tanárság elenyésző töredéke döntsön e fundamentális kérdésekben. Ez uton is kérjük kartársainkat, hogy a kérdőíveket töltsék ki és küldjék be.

Előadások az esperantó érdekében. *Mihalik* József cinkotai áll. tanítóképzői tanár, jeles esperantista az esperantó nyelv elterjesztése érdekében buzgón tevékenykedik. December 18.-án az Erzsébetvárosi Kaszinó nagytermében *Az esperantó nyelv fontossága a magyarságra nézve* címen tartott előadást, január 15.-én a Terézvárosi Demokrata körében az esperantó tanulásának és tanításának pedagógiai előnyeit fejtegette, jan. 20.-án pedig az Orvosi Kaszinóban a nemzetközi érintkezést lehetővé tevő ezen világnyelv gyakorlati vonatkozásait ismertette.

Ismeretterjesztő előadások a budai tanítóképzőben. Az I. ker. áll. tanítóképző tevékeny tanártestülete a művelődni vágyó nagyközönség részére február 13.-tól április 30.-ig minden hétfőn este 6 órakor a következő nyilvános ismeretterjesztő előadásokat tartja: *Quint* József: Iskolánk multja; dr. *Madzsar* Imre: A krisztinavárosi templom; *Mesterházy* Jenő: A királyi vár; *Németh* Sándor: Virág Benedek; *Tscheik* Ernő: Stílusos épületek az I. kerületben; *Jaloveczky* Péter: A budai keserűvízforrások; *Éber* Rezső: Az alagút építése; *Németh* Sándor: A városmajor története; *Mesterházy* Jenő: A honvédek sírjánál. Amint láthatjuk az előadás-ciklusnak határozott célja a az intézet környékének sokirányú megismertetése. A lokálpatriotizmusnak, a tartózkodási hely szeretetének elmélyítéséhez, a környezet helyesebb értékelésének kialakításához az ilyen előadások mindenesetre közelebb visznek s így igen értékesek.

A nem állami tanárok átcsoportosítása. A *Budapesti Közlöny* f. évi 44. számában (febr. 23) 96.717/1927. V. sz. alatt jelent meg a közoktatásügyi miniszter azon rendelete, amely a fizetéskiegészítő államsegélyben részesülő nem-állami közép- és középfokú iskolai tanszemélyzet előlépési viszonyainak rendezését és fizetéskiegészítő államsegélyének újabb szabályozását tartalmazza. A rendelet 23 pontban csekély eltéréssel ugyanugy szabályozza az illetményügyet, mint ahogy azt az állami tanszemélyzet illetményeit szabályozó rendelet tette. Ugyanazon elvek szerint bírálja el az eltöltött szolgálati időt, a különböző iskolafajoknál eltöltött szolgálatot, ugyanazokat a fizetési osztályokat állapítja meg, az igazgatókat külön rangsorozza, a magasabb illetményeket 1927 nov. 1.-től kezdve folyósítja stb. A nem-állami tanító-, tanítónő- és kisdudóvönöképző-intézetek elkülönített igazgatói státusát a következőképp állapítja meg: V. fizetési osztályban van 2 igazgatói állás, a VI.-ikban 18 és a VII.-ikben 2. Az igazgatói státusba, a megállapított létszámon belül, a közokt. miniszter az illetékes főigazgató és fentartó hatóság előterjesztésére tudományos vagy tanügyi érdemei alapján olyan tanárt is sorozhat, aki tényleg nem teljesít igazgatói szolgálatot. A közoktatásügyi miniszter utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy az ezen rendelet alapján járó fizetéskiegészítő államsegélyeket a lehető legrövidebb idő alatt fizessék ki. Akiket a ren-

delet már magasabb fizetési osztályban talál, mint aminő őket a jelen rendeletben megszabott várakozási idő szerint megilletné, azok a magasabb fizetési osztálynak megfelelő illetmény-felemelésben fognak részesülni mindaddig, amíg szolgálati idejüknel fogva is az illető magasabb fizetési osztályt elérik.

Találkozó. Az iglói áll. tanítóképzőnek a megszállás előtti (1871—1919) években végzett volt növendékei a f. év nyarán Budapesten tartandó III. Egyetemes Tanügyi Kongresszus alkalmával külön is óhajtanak találkozni. Fölkérem az érdekelteket, hogy ezen ünnepélyes találkozó előkészíthetése céljából címüket velem közölni sziveskedjenek. Megbízásból: Baja, 1928 III. 8. *Amler* Antal nyug. tképző-int. c. főigazgató.

A jászberényi áll. tanítóképző épülete. A tképző tanárság örömmel fogadta a hírt, hogy a kultusztárca 1928/29. évi költségvetésében a jászberényi áll. tanítóképzőnek célszerű épülettel való ellátására 384 ezer pengő van felvéve. Ezzel végre megfelelő elhelyezést nyer azon intézetünk, mely a tanyai iskolák tanítóinak különleges nevelése terén oly kiváló érdemeket szerzett s amelyre e téren a jövőben még fontos hivatás vár.

Halálozás. *Scherer* Sándor kir. tanácsos, nyug. kir. főigazgató február 1-én este 9 órakor hosszas szenvedés után, életének 70.-ik évében elhunyt. Temetése nagy részvétel mellett február 3.-án történt a X. ker. új temető halottas kápolnájából. A temetés lefolyásáról lapunk más helyén emlékeztünk meg. Az elhunytban *Pócza* József kartársunk, egyesületi pénztáros apósát gyászolja.

Nyugtázás. *Tagsági díjat fizettek az 1925. évre:* Balázs B. (5.44), Dobossy E. (5.44), Grau G. (5.44), Znojemszky F. (5.44), Zrinyi A. (5.44), Becht J. (5.44), Lehoczky E. (5.44), Molitor G. (5.44), Sipos A. (5.44), Vohaner D. (5.44);

az 1926. évre: Zoltán G. (2.86), Sárosi J. (2.86), Hatvani L. (8), Zrinyi K. (5.44), Berényi I. (2.72), Balázs B. (5.44), Pfaltz Gy. (5.50), Dobossy E. (5.44), Becht J. (5.44), Lehoczky E. (5.44), Molitor G. (5.44), Sipos A. (5.44), Vohaner D. (5.44), Buday J. (2.72), Kelemen K. (2.72), Jankó L. (5.44), Kovács E. (5.44), Levius E. (5.44), v. Szomjas F. (5.44), Snasel F. (5.44), Patyi J-né (5.44);

az 1927. évre: Pfeiffer I. (8), dr. Radák O. (8), Urhegyi A. (4), Radnai O. dr. (4), Zsindely K. (4), Fehér A. (4), Bagó M. (4), Hatvani L. (8), dr. Becker V. (8), Mellau M. (8), Berényi I. (8), Jakab F. (8), Pfaltz Gy. (8), Kapossy K. (8), Purcsi J. (8), Tömör B. (8), Dúzs M. (4), Ambrózy M. (4), Girtler M. (4), L. Baur I. (4), Szontagh K. (4), W. Schwartzer I. (4), Grynaeus I. (4), Kádár I. (4), K. Schmidt V. (4), Hercegh K. (4), Répay D. (4), Kostyál I. (4), Buday I. (1.28), Vajda E. (4), Jancsó E. (4), L. Jancsó G. (4), S. Entz I. (4), Kelemen K. (1.28), K. Wolszky E. (4), Sebestyén E. (4), Varga L. (8), Kovács E. (8), Juhász I. (8), Kiss S. (8), Levius E. (8), v. Szomjas F. (8), Miklós J. (8), Novák E. (8), Wajdits K. (8), Farkasdy Z. (8), Bartha M. (8), Snasel F. (8), Horvay E. (8), Nagy F. (8), Éber R. (8), Reisz I. (8), Patyi I-né (8), Váradi J. (8), Zala J. (8);

az 1928. évre: Barcsai Károly (8), dr. Szemere S. (8), Horváth I. (8), Lacher E. (8), Pimper E. (8), Mihalik J. (8), Wagner J. (8), Vadász Z. (8), Urbányi K. (8), Horváth A. János (8), A. Gludovátz E. (8), B. Ribiczey E. (8), dr. I. Mérey I. (8), Exner L. (8), Szerényi A. (8), Bartal A. (4), Bartos R.

(4), Homor J. (4), Hidegh B. (4), Milakovszky L. (4), Nemesszeghy I. (4), Rosta J. (4), Sántha K. (4), Szalka L. (4), Horváth B. Kristóf (8), Kövessy I. (8), Straub F. (8), Bocskay I. (4), Katona M. (4), Klazsik L. (4), Májer R. (4), Renczes F. (4), Pörzsölt G. (4), Hamar Gy. (5), Bognár K. (4), Juhász F. (4), v. Lenky I. (5), Martheidesz I. (4), Peschkó Z. (4), Rozsonday K. (5), Sass L. (4), Jakab F. (8), Zoltán G. (8), Sárosi I. (8), Pécs Gy. (8), Tanács J. (8), Takáts M. (4), W. dr. Lajos M. (0.80), Varga L. (8), dr. Málnai M. (8), Juhász I. (8.08), dr. Magdits J. (8), Jombart A. (8), Roda M. (8), Medgyessy Zs. (8), Nagy F. (4), Quint J. (8), Jalovetzky P. (8), Schön I. (8). B. Braun A. (2);

az 1929. évre: W. dr. Lajos M. (3.20), Molnár O. (8).

Előfizettek a folyóiratra 1928. évfolyamára: Budapest I. ker. áll. tanítóképző (8), Hatvan felsőmezőgazd. isk. (8), Pápa róm. kath. tnőkép. (8), Orsz. izr. tkp. (8), Ranolder-intézet (8), Kőszeg róm. kath. tnőkp. (8), Bpest VII. áll. tnőkp. (8), Debrecen róm. kath. tnőkp. (8), Győr. áll. tnőkp. (8), Győr róm. kath. tkp. (1927-re 8, 1928-ra 8), Sopron (Ors.) róm. kath. tnőkp. (8), Kőszeg áll. tkp. (8), Szeged rk. tnőkp. (8), Csurgó áll. tkp. (8).

Befizetések a Tanárok Háza alapjára: Sopron ev. tkp. (8), Budapest I. áll. tkp. (14), Bpest II. áll. tnőkp. (34), Bpest VII. áll. tnőkp. (6), Csurgó áll. tkp. (312), Nyiregyháza áll. tkp. (316), Pápa áll. tkp. (387).

Adomány a Tanárok Házára: Sarudy O. kir. főig. 3 P.

Bpest, 1928. márc. 1.

Pócza József, pénztáros.

Adományok Gerencsér István siremlékére. Bikfalvy Ilona Bpest 10 P, Bod Péter Bpest 8 P, vitéz Csörgey Károlyné Várpalota 5 P, özv. dr. Incze Béniné Hódmezővásárhely gyűjtőívén (Incze Béniné 4, Dánfy Benő Szeged 2, Dánfyne Méray Margit Szeged 2 P) = 8 P, Schön István Bpest 5 P, Szőnyi Pálné Steier Margit Dömsöd 10 P, Éltés Emilia Bpest 10 P, Ujsághy Gézané Szekszárd 20 P, Molnár Gyula Bpest 5 P. A gyűjtés eredménye február 15.-én- 439.04 P, mely a m. kir. postatakarékpénztár 4825840. sz. betétkönyvében van elhelyezve.

Anyagtorlódás miatt az *Irodalom* rovat e számunkból kimaradt. Májusi számunkban lehetőleg a következő könyvekről hozunk ismertetést: *Az elszakított magyarság oktatásügye*; Kenyeres Elemér: *A gyermek első szavai*; Dr. Finácz Ernő: *Az újkori nevelés története*; Dr. Olay F.: *A magyar kultúra válságos évei 1918-1927-ig*; Kornis Gyula: *Kultúra és politika*; Lux Gyula: *A modern nyelvek tanulása és tanítása*; Vitéz Komárnoky Gyula: *A táblái rajzolás*; Malche Albert: *Vie de Pestalozzi*; Ferenczi István: *Tanítói fogások és botlások*; Tóth Mihály: *Szántás, vetés. I. és II. köt.*; Fohn Tibor: *A pszichotechnikai alkalmasságvizsgálatok módszerei*; Fábri Károly Lajos: *Az értelemvizsgálat módszerei*; Varga Lajos: *Kalocsa és vidéke*; Háros Antal és Körösi Henrik: *A magyar fogalmazás vezérkönyve*; *Az Orsz. Református Tanáregyesület Évkönyve*; Kiss Gy.—Nagy Ferenc: *Földrajz*.